

**Školní vzdělávací program
pro základní vzdělávání upravený
pro žáky s mentálním postižením
„Škola pro život“**

Č.j.: zsmscl 386/07

1. Identifikační údaje:

Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání upravený pro žáky s mentálním postižením /díl I. „Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání upravený pro žáky s lehkým mentálním postižením“/ - „Škola pro život“

Základní škola, Praktická škola a Mateřská škola, Česká Lípa, Moskevská 679, příspěvková organizace

Speciální škola pro žáky se všemi stupni mentálního postižení a pro žáky s kombinovanými vadami

Moskevská 679, 470 01 Česká Lípa

Odloučená pracoviště: Nerudova 627, 470 01 Česká Lípa

Nerudova 628, 470 01 Česká Lípa

Jižní 1970, 470 01 Česká Lípa

Tel.: 487 522 879, 487 763 778, 487 871 405, 487 823 781

Mobilní tel.: 736 752 280

E-mail: zsms@seznam.cz

Vedoucí programu: Mgr. Jindřiška Pomikálková, ředitelka školy

Koordinátor autorského týmu 1. verze: Mgr. Věra Brázdová, Mgr. Dana Kejklíčková

Spoluautoři a realizátoři: učitelé ZŠ a MŠ Česká Lípa

Zřizovatel školy: Městský úřad Česká Lípa, Nám. T.G.M č. 1, 470 01 Česká Lípa

Starostka: Hana Moudrá

Tel.: 487 881 111

E-mail: mesto@mucl.cz

Web: <http://www.mucl.cz>

Platnost dokumentu : od 1.9. 2007

Mgr. Jindřiška Pomikálková
Ředitelka školy

2. Charakteristika školy a školního vzdělávacího programu

2.1. Stručná charakteristika školy

Škola je zaměřená na rozvíjení osobnosti žáků s mentálním postižením, na poskytování vědomostí, dovedností a návyků, které uplatní žáci v praktickém životě. Zohledňuje rozdílnost rozumových schopností žáků i odlišnost prostředí, ze kterého žáci do školy přicházejí.

ZŠ, PŠ a MŠ , Česká Lípa je speciální škola, která vzdělává žáky se všemi stupni mentálního postižení a žáky s kombinovanými vadami. Součástí školy je přípravný stupeň základní školy speciální a mateřská škola . Jedná se o úplnou základní školu.

ZŠ, PŠ a MŠ Česká Lípa je plně organizovanou školou. Škola je umístěna na čtyřech pracovištích a má tyto součásti:

Přípravný stupeň základní školy speciální	IZO: 116 000 708	kapacita 12 žáků
Základní škola /Základní škola praktická, Základní škola speciální/	IZO: 102 005 770	kapacita 180 žáků
Praktická škola	IZO: 116 000635	kapacita 24 studentů
Mateřská škola	IZO: 107 560 135	kapacita 25 dětí
Školní družina	IZO: 116 000 546	kapacita 35 žáků
Školní jídelna	IZO: 116 000 619	kapacita 95 jídel

Identifikátor právnické osoby: 600 075 150
IČ: 70 982 228

Škola vzdělává žáky z celého regionu. Z celkového počtu je přibližně 30 % dojíždějících žáků.

Počet oddělení školní družiny: 2

- 2 oddělení ŠD jsou určena Základní škole speciální a působí na odloučeném pracovišti Jižní 1970

Škola má klubovnu romských dětí, kde působí romský soubor Kale Apsa, vedený romskou asistentkou.

Dále má škola 11 zájmových kroužků:

- výtvarný
- taneční
- výpočetní technika
- bubnování
- házená
- dramatický
- aerobik
- stolní tenis
- sportovní /turistický/
- německý jazyk

- ILP

Vyučování probíhá na čtyřech pracovištích:

Moskevská 679, Česká Lípa.....II. stupeň, třídy základní školy speciální, odborné pracovny Pv, tělocvična, počítačová učebna
 Nerudova 627, Česká Lípa..... I. stupeň, třídy základní školy speciální, ŠD, školní jídelna, klubovna romských dětí
 Nerudova 628, Česká Lípa ..... Mateřská škola
 Jižní 1970, Česká Lípa ..... třídy základní školy speciální /pro žáky s kombinovaným postižením/, autistická třída, přípravný stupeň základní školy speciální, školní družina.

2.2.Prostorové a materiální podmínky školy:

Vyučování probíhá v kmenových třídách, dle potřeby v odborných učebnách /počítačové, Pv, Tv, cvičné kuchyni/.

Zázemí pro učitele – každé odloučené pracoviště má malou sborovnu, kabinety pomůcek a školního materiálu. Zázemí je nedostatečné, společné porady musí probíhat v učebnách.

Pro bezproblémový provoz chybí odborné učebny na jednotlivých odloučených pracovištích – např. tělocvična, počítačová učebna, učebny hudební a výtvarné výchovy. Chybí samostatné prostory pro školní družinu v ulici Nerudova.

Škola vlastní 2 dataprojektory k počítači, audiovizuální techniku.

Důležitou součástí školy jsou pozemky pro zahradnickou činnost, školní dílna, kuchyně.

Vybavení náradím a vhodnými přístroji má dobrou úroveň.

K využití volného času slouží množství zájmových útvarů, klubovna pro přípravu dětí na vyučování a zájmovou činnost, počítačová učebna.

Každá třída I. stupně je vybavena relaxačním koutem.

Škola nevlastní prostory k setkávání celé školy či většího počtu tříd, k těmto účelům využíváme tělocvičnu školy.

Součástí školy je i školní družina, která nemá samostatné prostory. Pro účely ŠD slouží samostatná místnost školy, která má relaxační vybavení, pracovní i odpočinkový nábytek, pomůcky pro učení.

Každé odloučené pracoviště má samostatné šatny. Šatny jsou vybaveny odpovídajícím nábytkem, plně odpovídají kapacitě školy.

Škola má po rekonstrukci WC a umývárny vybaveny dostatečným množstvím hygienických zařízení odpovídajících fyziologickým potřebám daného věku a příslušným normám.

Mateřská škola je součástí školy od 1.1. 2003. Je součástí odloučeného pracoviště Nerudova 628. Jedná se o jednotřídní mateřskou školu, která je po kompletní rekonstrukci. Škola byla vybavena Součástí MŠ je zahrada a hřiště

2.3.Charakteristika žáků a pedagogického sboru:

Základní škola, Praktická škola a Mateřská škola, Česká Lípa, Moskevská 679, příspěvková organizace je speciální a velmi specifickou školou. Školu navštěvuje v současné době přibližně 240 žáků, z tohoto počtu 150 žáků v základní škole praktické, 50 žáků v základní škole speciální, 16 žáků v praktické škole a 24 žáků v mateřské škole.

Škola se především snaží o vytváření pohody, zdravého učení a o otevřené partnerství mezi žáky a učiteli a také mezi učiteli a vedením školy. Preferujeme základy etiky, přípravu na praktický život, zdravý životní styl. Snažíme se předcházet patologickým jevům formou

dlouhodobých projektů /“Využití volného času dětí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí“, „Škola pro každého“/.

Každá speciální škola má za povinnost respektovat individualitu žáků, hodnotit i sebemenší pokrok v souladu s individuálními možnostmi žáků. Snažíme se být tolerantní, vycházíme z často velmi obtížných podmínek, v kterých někteří žáci vyrůstají. Respektujeme především prospěch žáka.

Učitelé jsou pro žáky partnery, vedeme žáky k vzájemné úctě, toleranci. Učíme je pomáhat druhému, ve třídách jsou integrovány i děti s těžšími defekty. Díky otevřené klubovně, nabídce soutěží a přehlídek, sportovním akcím apod. se děti učí sounáležitosti se „svoji“ školou.

Spoluúčasť žáků na vzdělávání a životě školy přechází do modelu demokratického společenství – budování komunity na principech svobody, odpovědnosti, spravedlnosti, spolupráce.

Respektujeme potřeby jedince a jeho osobní problémy.

Většina pedagogů školy má plnou kvalifikaci, nebo dlouhodobou praxi. Aktivně spolupracují s rodiči žáků, s pedagogicko psychologickými poradnami, se speciálně pedagogickými centry. Jsou schopni provádět pedagogickou diagnostiku a účinně ji využívat ve vzdělávání žáků.

Všichni pedagogové školy se průběžně vzdělávají v oblastech pedagogiky, psychologie, nových vzdělávacích metod, informačních technologií.

Škola má celkem 38 pedagogických pracovníků, v 6 třídách působí kromě učitele i druhý pedagog /vychovatel/.

V práci pedagogům pomáhají 2 asistenti, kteří zajišťují lepší propojenost školy a rodin žáků.

Pedagogický sbor je schopný týmové práce, vzájemně vstřícné komunikace a spolupráce. Složení pedagogického sboru je ustálené, nedochází k velkým změnám.

2.4.Spolupráce:

Při škole je zřízena Školská rada, kde je zastoupení zřizovatele, rodičů a pedagogického sboru. Členové se snaží pomáhat škole v oblasti tvorby koncepce, dlouhodobých záměrů Partnerem školy je Sdružení pro pomoc mentálně postiženým v České Lípě, které pomáhá škole s organizací mimoškolních aktivit, pobytů, přednášek apod. Dále úzce spolupracujeme s Centrem zdravotně postižených v České Lípě a Liberci.

Úzce spolupracujeme s Pedagogicko psychologickou poradnou v České Lípě, SPC v Turnově, SPC v Jablonci nad Nisou, SPC v Liberci pro děti s tělesným a sluchovým postižením.

Velmi úzce spolupracujeme s odborem sociálně právní ochrany dětí.

Dále aktivně spolupracujeme s ÚSP v České Lípě a všemi speciálními školami v regionu.

Společně pořádáme mnohé kulturní a sportovní akce.

Spolupráce s rodiči žáků je velmi obtížná. Postupně se snažíme rodiče více zapojit do života školy, pořádáme pro ně různá vystoupení dětí, informační odpoledne, poradenské služby.

U dětí s těžšími defekty pořádáme i společná setkání, kde mají možnost vyměňovat si zkušenosti. V létě ve spolupráci se Sdružením pro pomoc mentálně postiženým pořádáme rekondiční pobyty pro rodiče a děti.

2.5.Dlouhodobé projekty:

Škola již několik let uskutečňuje program prevence kriminality a sociálně patologických jevů „Aktivní využití volného času“. Tento projekt nabízí dětem ze sociokulturně znevýhodněného prostředí možnosti smysluplného využití volného času. Projekt je financován z grantů.

Dalším významným projektem školy je „Sociální automobil“. Provozování tohoto automobilu, který je speciálně upravený pro žáky s tělesným postižením, slouží k zpřístupnění vzdělávání i dětem z širšího okolí České Lípy. Automobil Ford tranzit sváží děti ve třech

trasách a ulehčuje rodičům vždy jednu cestu do školy denně. Také díky tomuto projektu mají i děti s těžším kombinovaným postižením možnost navštěvovat různé kulturní a vzdělávací akce.

3. Charakteristika školního vzdělávacího programu

3.1. Zaměření školy

Školní vzdělávací program vychází z koncepce přílohy Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením.

Zaměření školy:

Školní vzdělávací program je vytvářen tak, aby maximálně respektoval osobnost žáka a jeho individuální potřeby. Má připravit žáky především pro aktivní praktický život.

Snaží se využívat všech speciálně pedagogických metod.

V prvním školním období se zaměřujeme na důkladné poznání osobnosti žáka, pomáháme mu při adaptaci, vytváříme kladný vztah ke školnímu prostředí a snažíme se o zachycení a rozvíjení každého drobného pokroku. Upevňujeme u žáků základní hygienické návyky a vytváříme návyky sociální, vedeme žáky ke schopnosti komunikovat s okolím a srozumitelně se vyjadřovat

Na druhém stupni se zaměřujeme na rozvoj poznávacích schopností žáků, sociálních, emocionálních i volných. Snažíme se rozvíjet pracovní dovednosti, motorické a tvořivé schopnosti, pracovní návyky. Učí se pracovat samostatně i v týmu. Vedeme žáky k profesní orientaci podle jejich schopností a zájmů, aby se dobře integrovali ve společnosti. Škola je dětem partnerem, často nahrazuje nedostatečnou rodinnou péči. Škola má svoji filozofii vyjádřenu mottem: „Každé dítě má právo na vzdělání a my jsme tu pro ně“.

3.2. Prostředí školy

Pohoda školního prostředí je prvním krokem v úspěšnosti vzdělávání. Učitelé i žáci jsou partnery, snaží se vzájemně komunikovat. Partneři se nepomlouvají, ale domlouvají, vzájemně se respektují. Partneři hledají vždy nejlepší cestu ku zdaru, zdar umí ocenit.

O školu se vzájemně staráme, neničíme ji. Využíváme ji i v době mimo vyučování.

Snažíme se prožít i krásné zážitky při akcích mimo školu – rekondiční pobyty, výlety, soutěže, přehlídky, výstavy, turnaje a také při tradičních akcích školy /Vánoční besídka, Mikuláš, Den Země, barevné dny, regionální přehlídky naší práce../

Dbáme na vkusnou a účelnou výzdobu, na které se žáci aktivně podílejí a pravidelně ji obměňují.

3.3. Zdravě učit – porozumět potřebě vzdělávat se

Rámcový vzdělávací program pro žáky s lehkým mentálním postižením uplatňuje přístupy, odpovídající vývojovým a osobnostním zvláštěnostem žáků. Cílem základního vzdělávání je

- Umožnit žákům osvojit si strategii učení a motivovat je pro celoživotní učení
- Podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů
- Vést k všestranné a účinné komunikaci
- Rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých
- Připravovat žáky k tomu, aby se projevovali jako samostatné, svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňovali svá práva a naplňovali své povinnosti
- Vytvářet u žáků potřebu projevovat pozitivní city v chování, jednání a v prožívání životních situací, rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, svému prostředí i k přírodě

- Učit žáky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně odpovědný
- Vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi
- Pomáhat žákům poznávat a rozvíjet své schopnosti i reálné možnosti a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci

Smyslem každé základní školy je vybavit žáky klíčovými kompetencemi, které představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění ve společnosti. Vzhledem ke specifickým potřebám žáků s lehkým mentálním postižením je kladen důraz především na klíčové kompetence pracovní, sociální a personální a komunikativní. Klíčové kompetence nestojí vedle sebe izolovaně, různými způsoby se prolínají, jsou multifunkční, mají nadpředmětovou podobu a lze je získat vždy jen jako výsledek celkového procesu vzdělávání.

3.4. Výchovné a vzdělávací strategie

Výchovné a vzdělávací strategie vedou k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků. Představujících souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti a vycházející z RVP ZV – LMP. Strategie, vedoucí k jejich naplňování, jsou uplatňovány všemi pedagogy, přičemž reflektují specifické potřeby žáků s mentálním postižením, odlišné postupy a metody práce s těmito žáky a rozdílnou úroveň rozumových schopností jednotlivých žáků v rámci školy i jednotlivých tříd.

Strategie vedoucí k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí

KOMPETENCE K UČENÍ

- Při práci s žákem uplatňujeme individuální přístup zohledňující jeho úroveň a míru znevýhodnění
- Vztah žáka k učení ovlivňujeme vytvářením příjemného a pozitivního školního klimatu
- K osvojování metod a vytváření vlastních strategií učení v hojně míře využíváme her, soutěží, experimentů a názorných demonstrací
- Učíme žáka získávat informace z více zdrojů – učební a informační texty, knihovna, výukové programy, internet a další multimediální zdroje, motivační a výukové hry
- Vedeme žáka k samostatnému vyhledávání dílčích i ucelených informací a orientaci v informačních zdrojích, v praktických a opakovaných činnostech ho učíme odlišovat podstatné od nepodstatného
- Motivujeme žáka k dalšímu učení kladným hodnocením a důrazem na jeho výkony, pokroky a další možnosti (žák je hodnocen za to, co umí, co zvládl, co dokázal, nikoli za to, co neumí)
- Společným porovnáváním a hodnocením dosažených výsledků vedeme žáka k poznávání vlastních možností, schopností i limitů
- V praktických činnostech umožňujeme žákovi pravidelně a více způsoby si ověřovat získané poznatky a dovednosti
- Zadáváme žákovi úlohy vycházející v co největší míře z praktického života
- Pro některé žáky připravujeme individuální vzdělávací plány, které průběžně doplňujeme a modifikujeme

- Umožňujeme žákovi prezentaci výsledků vlastní práce (třídní a školní výstavy, soutěže, přehlídky, skupinové i individuální práce) a jejich srovnávání s pracemi ostatních žáků
- Na praktických příkladech seznamujeme žáka s negativními dopady nízké úrovně vzdělání na praktický život (trh práce, problematika nezaměstnanosti) a motivujeme jej k následnému odbornému vzdělávání

Profil absolventa školy	1) strategie vedoucí k formování kompetence k učení absolventů školy
<p>Žák dle svých individuálních schopností:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ je schopen číst s porozuměním, orientovat se v textu a v učebních materiálech ➤ vyhledává a třídí informace, používá je v praktickém životě ➤ chápe a používá obecně užívané termíny, znaky a symboly ➤ zvládá sebehodnocení ➤ chápe potřebu celoživotního učení v kontextu s pracovním a společenským uplatněním 	<ul style="list-style-type: none"> - individuální přístup učitelů umožňuje zvolit optimální vzdělávací cestu, tempo pro každého žáka, - klade důraz na čtení s porozuměním, - využíváme kontrolních otázek, vedeme k vyhledávání informací, zjišťování odlišných a shodných znaků, - zadáváme zajímavé domácí úkoly, měníme jejich formu, - využíváme počítačovou techniku, školní knihovnu, - vysvětlujeme a dbáme na aktivní a správné užívání obecných termínů, znaků a symbolů, - vedeme žáky k sebehodnocení v rámci skupiny prostřednictvím vyhodnocení zadaných úkolů, soutěží, - pravidelně organizujeme a vyhodnocujeme mezitřídní znalostní soutěže a kvízy, - snažíme se vytvořit atmosféru, která umožní pocit radosti z učení a úspěchu, - velký důraz klademe na profesní orientaci – besedy, exkurze

KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ

- Průběžným monitorováním a rozбором problémových situací žáka rozpoznávat a pojmenovat konkrétní problémy a jejich závažnost
- Žáka s nižší úrovní rozumových schopností nebo s jiným znevýhodněním motivujeme a podporujeme práci ve skupinách a jeho spoluúčasti při rozhodování o postupech a řešení
- Vedeme třídní kolektivy ke společnému řešení kázeňských či vztahových problémů
- Postupným zvyšováním náročnosti předkládaných úkolů vedeme žáka k hledání nových řešení a k uvědomění si vlastních kvalit, možností, limitů
- Vedeme žáka k vytváření vlastních plánů a pracovních postupů
- Vytvářením a rozvíjením mezipředmětových vztahů podněcujeme žáka k hledání souvislostí a totožných postupů

- Formou modelových situací, dramatizace a problémových úloh učíme žáka samostatnému úsudku a rozhodování
- Umožňujeme žákovi otevřeně se vyjadřovat k problémům kolektivu i školy a navrhnout společná řešení
- Jednotným a jednoznačným výkladem práv a povinností učíme žáka přijímat důsledky svých rozhodnutí
- Předkládáním alternativních řešení problémových situací učíme žáka samostatnému rozhodování
- Soustavným povzbuzováním a kladným hodnocením podněcujeme žákovu sebevědomí a důvěru k vlastním rozhodnutím
- Otevřeností a atmosférou vzájemné důvěry vytváříme žákovi prostor ke sdělování vlastních problémů
- Snažíme se vést žáka k zaujímání vlastního postoje při řešení konkrétních problémů a k případnému vymezení se vůči většinovému názoru či trendu
- S využitím informačních zdrojů, názorných ukázek a prvků dramatizace vedeme žáka k rozpoznávání a předcházení nebezpečí a k zafixování si správného jednání v případě vlastního ohrožení či ohrožení jiné osoby

Profil absolventa školy	2) strategie vedoucí k formování kompetence k řešení problémů
<p>Žák dle svých individuálních schopností:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Rozpozná problémy a životní překážky, zvolí nejvhodnější způsob jejich řešení ➤ Využívá získaných zkušeností a umí si vyhledat potřebné informace ze všech možných zdrojů ➤ Je schopen přijímat důsledky svých činů (rozhodnutí) ➤ Umí požádat o radu a řídit se jí ➤ Nenechá se odradit nezdarem ➤ Dokáže přivolat pomoc v případě ohrožení své nebo jiné osoby 	<ul style="list-style-type: none"> - zadáváme problémové úlohy z praktického života, motivujeme žáky k vyřešení těchto úkolů, využíváme základních myšlenkových operací, - pracujeme s chybou, vedeme žáky k aktivní a pozitivní spolupráci s učitelem, rozvíjíme logické a tvůrčí myšlení, - učíme žáky získávat a třídit informace z ústních zdrojů, médií, knih a učebnic, - nezbytná je bezprostřední zpětná vazba (diskuse ve skupině, kritika i sebekritika, sebehodnocení), - vytváříme modelové situace, seznamujeme s možností využití linky důvěry a bezpečí, pomoci výchovného poradce, schránky důvěry, - snažíme se o posílení důvěry v učitele, - na škole dle Minimálního preventivního programu probíhá protidrogová prevence s ohledem na věk žáků, - exkurzemi, besedami s policií, hasiči učíme žáky zvládat krizové situace (důležitá telefonní čísla, ochrana člověka za mimořádných situací),

KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ

- Kladením otevřených otázek vedeme žáky k vyjadřování celými větami a tento způsob vyjadřování důsledně vyžadujeme

- Vhodnými podněty a problémovými úlohami vedeme žáka ke kladení a správnému formulování otázek, předkládáme mu informace motivující k doplňujícím otázkám
- Žákovi vždy poskytneme dostatečný časový úsek k vyjádření
- Zadáváním jednoznačných, srozumitelných pokynů a otázek učíme žáka naslouchat a co nejlépe porozumět obsahu sdělení
- Do výuky v co největší míře začleňujeme prvky kooperativního učení
- Předkládáme žákovi širokou škálu učebních a doplňujících materiálů
- Zadáváním samostatných prací učíme žáka orientovat se v knihách a jiných tištěných materiálech, získané informace správně chápat, třídit, případně vlastními slovy prezentovat
- Při tematických besedách a diskusích umožňujeme žákovi zadávat ústní i písemné dotazy a podněty
- Podporujeme komunikaci mezi žáky přes internet
- Technikou řízeného dialogu učíme žáka formulovat a obhajovat vlastní názory
- Vedeme žáka ke klidnému a věcnému řešení konfliktních situací, jdeme mu v tomto směru příkladem
- Formou her a cvičení učíme žáka zvládat způsoby neverbální komunikace
- Nácvikem a praktickými činnostmi učíme žáka poznávat a správně používat technické informační a komunikační prostředky (práce s telefonem, zásady komunikace přes mobil, internetová pošta..)
- Při tvorbě projektů a prezentací podněcujeme žáka ke skupinové práci a ke komunikaci v kolektivu
- Formou skupinové práce vedeme žáka k respektování komunikačních bariér a odlišností
- Podporou přátelských vztahů ve třídách i mezi třídami se snažíme odstraňovat nežádoucí projevy v komunikaci mezi žáky
- Pomocí netradičních forem výuky (dramatizace, modelové situace) učíme žáka zásadám pravidel vystupování a komunikace ve světě dospělých

Profil absolventa školy	3) strategie vedoucí k formování komunikativních kompetencí absolventů školy
<p>Žák dle svých individuálních schopností:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Umí projevit svoji myšlenku a vést dialog ➤ Rozumí obsahu sdělení a přiměřeně na ně reaguje ➤ Dokáže vyjádřit a obhájit vhodnou formou svůj názor, respektovat názor druhých ➤ Pracuje s informacemi z tisku, internetu i ostatních médií ➤ Zvládá jednoduchou formu ústní i písemné 	<ul style="list-style-type: none"> - vedeme žáky k vhodné formě komunikace s dětmi, učiteli i ostatními dospělými, k nácviku používáme tyto metody: dramatizace navozených situací, řízený dialog, diskuse na zadané téma, - vytváříme sociálně únosnou formu řeči – dbáme na používání spisovné, případně obecné češtiny, omezujeme vulgárnosti ve výrazech žáků, - pěstujeme u dětí schopnost naslouchat názorům jiných a respektovat je, - ve výuce používáme metody tichého čtení a kooperativního učení, - vyžadujeme od žáků odpovědi celými větami, - dle individuálních schopností dětí pěstujeme dovednost písemné a elektronické komunikace, - využíváme webové stránky školy, internet, tisk – zpracování aktualit z těchto zdrojů žáky,

<p>komunikace nebo její alternativní formy</p> <p>➤ Využívá komunikaci jako prostředek k uspokojení svých potřeb a vytváření vztahů s okolím</p>	<ul style="list-style-type: none"> - dbáme na integraci našich žáků do většinové společnosti (návštěva kulturních akcí, vystupování a prezentace činnosti školy na veřejnosti, spolupráce na společných projektech se základními školami), - zapojení žáků do třídních, mezitřídních, školních a regionálních soutěží, - umožňujeme žákovi podílet se na řešení problému ve spolupráci s rodiči a zástupcem školy
--	--

KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ

- Máme jasně a jednoznačně stanovena pravidla chování a vzájemného soužití ve škole i mimo školu, umožňujeme žákovi podílet se v určité míře na formulaci těchto pravidel
- Jednotným a jednoznačným výkladem jeho práv a povinností učíme žáka přijímat důsledky vlastních rozhodnutí
- Pocit sounáležitosti a odpovědnosti posilujeme možností žáka vyjadřovat se prostřednictvím žákovské samosprávy
- Žákovi vždy přesně objasňujeme, zač je chválen, kárán či sankcionován, kladná i záporná hodnocení prospěchu i chování následují vždy bezprostředně
- Ve výuce upřednostňujeme metody skupinové práce a vzájemné pomoci při učení
- Poskytujeme žákovi prostor pro kritické hodnocení práce skupiny, třídy, případně i celé školy
- Pozitivním hodnocením a soustavným vyzdvihováním kladných osobnostních vlastností žáka vytváříme a upevňujeme pocit jeho vlastní jedinečnosti
- Vytváření různě strukturovaných týmů rozvíjíme u žáka schopnost zastávat ve skupině různé role a uvědomovat si různou míru odpovědnosti
- Zprostředkováním osobních kontaktů a prožitků vedeme žáka k maximální toleranci a schopnosti empatie ve vztahu k lidem odlišným, nemocným či postiženým
- Na úrovni tříd i celé školy vedeme žáky k uvědomění si nezbytnosti pomáhat mladším, slabším i méně nadaným spolužákům
- Seznamováním žáka s kulturními a duchovními tradicemi, jejich vysvětlováním a dodržováním vytváříme jeho základní povědomí o mravních hodnotách a jejich kořenech
- Pomáháme žákovi orientovat se v obtížných osobních či rodinných situacích jejich objasňováním, rozborem a případným hledáním řešení
- Starší žáky zapojujeme do organizace akcí pro mladší ročníky, při školních výletech a školách v přírodě přenecháváme určitý podíl odpovědnosti za průběh akce nebo za skupinu
- Během výuky některých předmětů a při společných činnostech a akcích vedeme žáky k pomoci dětem ze ZŠS (s těžším mentálním postižením, případně kombinovaným postižením), vhodnou integrací těchto dětí posilujeme jejich sociální chování a sebeovládání
- Při diskusích a rozborech učíme žáka rozpoznávat a pojmenovávat vlastní chyby, nedostatky a způsoby chování narušující soužití v třídním nebo školním kolektivu
- Formou besed i dlouhodobých programů seznamujeme žáka s riziky patologických forem chování i s jejich důsledky
- Posilováním sebeúcty a základního právního povědomí se snažíme eliminovat možnosti psychického i fyzického týrání ve škole i v rodině.

Profil absolventa školy	4) strategie vedoucí k formování sociálních a personálních kompetencí absolventů školy
<p>Žák dle svých individuálních schopností:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Sleduje výsledky své práce a dokáže je porovnat s ostatními spolužáky ve třídě a zajímá se o možnost nápravy svých chyb ➤ Dokáže si uvědomit své přednosti a nedostatky v porovnání s ostatními členy heterogenní skupiny ➤ Má povědomí o základních mravních hodnotách v rodině i společnosti a uplatňuje je v životě ➤ Dokáže sociální kompetence uplatnit ve všech životních situacích ➤ Dovede pracovat v týmu, přijímá jeho pravidla, spolupracuje a podílí se na pozitivní atmosféře v kolektivu ➤ Zná a respektuje základní společenské normy a uvědomuje si následky možného rizikového chování ➤ Je schopen zaujmout odmítavý postoj ke všemu, co narušuje dobré vztahy, a dokáže rozpoznat, které chování je pro společnost nepřijatelné a pro něho či okolí nebezpečné ➤ Je vnímavý k potřebám starých, nemocných a postižených lidí ➤ Respektuje využívání alternativních forem komunikace 	<ul style="list-style-type: none"> - prostřednictvím pokud možno bezprostřední klasifikace a hodnocení, vyhodnocováním třídních a školních soutěží dáváme i dětem s nižším nadáním možnost zažít úspěch, výsledky práce žáků prezentujeme na nástěnkách, na webových stránkách, žákovských shromážděních, - nabízíme dětem možnost doučování, přípravy na vyučování s asistentkou, - vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení, prostřednictvím dialogu o jeho výkonu, školních výukových programů s nabídkou autoevaluace, - navozováním modelových situací upevňujeme v chování dodržování společně dohodnutých pravidel i běžných norem slušného chování, - upozorňujeme a diskutujeme o narušování dobrých vztahů mezi dětmi a na příkladech z literatury, médií i reálného života poukazujeme na problematické vztahy dospělých, - modelovými situacemi, řízeným dialogem a diskusí učíme děti optimálním vzorům vztahů v rodině, - pěstujeme u dětí schopnost práce v týmu, vedeme je k vzájemné pomoci prostřednictvím skupinové práce, sociálních her, soutěží, kulturních vystoupení, prezentace vlastních dovedností, přípravou akcí pro mladší spolužáky – Mikuláš, Den dětí, - účast na kulturních akcích pořádaných pro děti z různých škol dává našim žákům možnost porovnávat své chování s chováním ostatních dětí a uvědomit si případné nedostatky, - uvážlivě používáme ve výchově žáků tresty, dáváme žákům šanci k nápravě jejich chyb v chování, - připravujeme děti na život v dospělosti jako na dobu, kdy budou mít nejen větší osobní svobodu, ale i větší zodpovědnost – seznamování se zákony a tresty za jejich porušování (exkurze ve věznici, besedy

	<p>s policií)</p> <ul style="list-style-type: none"> - při řešení výchovných problémů, především ve třídě, používáme metodu kolektivního hodnocení, - využíváme také: práci preventisty v oblasti sociálně patologických jevů, práci výchovného poradce, spolupráci s SPC, - integrace žáků s různým postižením pěstuje u dětí vnímavost k potřebám nemocných a postižených lidí (společné akce se základní školou speciální, která je součástí školy)
--	---

KOMPETENCE OBČANSKÉ

- Důsledky dodržování zásad chování a pravidel soužití daných řádem školy vytváříme základní rámec školních i společenských norem
- Prostřednictvím žákovské samosprávy poskytujeme žákovi prostor pro vytváření vlastních názorů
- Uplatňováním některých demokratických principů v životě školy vytváříme základní povědomí o základních právech a povinnostech občana demokratické společnosti
- Seznamujeme žáka s demokratickými hodnotami a tradicemi, výukou i osobním příkladem ho vedeme k odporu proti nedemokratickým názorům, hnutím, systémům
- Na modelových i praktických situacích učíme žáka rozpoznávat a vyhodnocovat pozitivní a negativní projevy chování
- Formou návštěv a návštěv praktických činností seznamujeme žáka s fungováním důležitých orgánů a institucí, průběžně učíme žáka pracovat s nejběžnějšími dotazníky a formuláři
- Důsledným výkladem historických souvislostí a poukazováním na jedinečnost každého člověka vedeme žáka k rozpoznávání projevů rasismu a xenofobie, tyto projevy netolerujeme ani mezi žáky, ani mezi pedagogy
- Pořádáním tematických diskusí a besed s odborníky vedeme žáka k pochopení významu zdraví pro plnohodnotný život a seznamujeme ho s důsledky zneužívání všech návykových látek
- Snažíme se být žákům příkladem v dodržování zdravého životního stylu
- Formou dramatizace a praktickou zkušeností učíme žáka zvládat běžné praktické činnosti – nakupování, cestování hromadnou dopravou, návštěva lékaře, pošta, knihovna

Profil absolventa školy	5) strategie vedoucí k formování občanských kompetencí absolventů školy
<p>Žák dle svých individuálních schopností:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Zná základní práva a povinnosti občanů, respektuje společenské normy a pravidla soužití ➤ Zvládá běžnou komunikaci s úřady ➤ Chápe nebezpečí rasizmu a xenofobie ➤ Chrání své zdraví, uvědomuje si význam 	<ul style="list-style-type: none"> - opakovaně a přiměřeně k jejich věku seznamuje děti se školním řádem, Ústavou ČR, vyhláškami, zákony, budujeme jejich právní povědomí – vyučující využívá aktuální situace, shromáždění žáků na počátku školního roku, prvků dramatické výchovy, modelových situací, - samostatnost žáků a schopnost improvizace posilují ozdravné pobyty, výlety, víkendové pobyty, - komunikaci s úřady poznávají žáci prostřednictvím exkurzí do veřejných institucí,

<p>zdravého životního stylu, podílí se na ochraně životního prostředí</p> <p>➤ Dokáže se chovat v krizových situacích i v situacích ohrožujících život a zdraví člověka podle pokynů kompetentních osob a uplatnit osvojené dovednosti a postupy</p>	<p>učí se jí pomocí navození životních situací</p> <ul style="list-style-type: none"> - seznamuje děti s nutností ochrany přírody (besedy s odborníky, ozdravné pobyty, videokazety, DVD, výukové programy), - vedeme děti k aktivní péči o životní prostředí (třídění odpadu, sběr papíru, péče o ptactvo, koutky přírody, úklid okolí školy, šetření energiemi), - spolupráce v multikulturním kolektivu, společné soutěže, vystoupení a kulturní akce umožňují dětem zvládnout soužití ve skupině (Písni k přátelství) - upozorňujeme děti na možnost vzniku krizových situací, vedeme je k jejich zvládnutí (besedy s policií, pobyty v přírodě, nácvik evakuace školy, ochrana člověka za mimořádných situací)
--	---

KOMPETENCE PRACOVNÍ

- Průběžně vedeme žáka k získávání základních pracovních návyků a postupů
- Seznamujeme žáka s nástroji, pomůckami a náradím pro běžné domácí i odborné řemeslné práce, s jejich funkcí a odborným názvoslovím
- Pozitivní vztah k výsledkům vlastní práce i práce jiných formujeme přímou účastí žáka na výzdobě, údržbě a úpravách školy
- Manuální činnosti žáka diferencujeme podle individuálních schopností, dosažené zručnosti, úrovně motoriky a míry handicapu
- Zadáváním pracovních činností ve skupinách a společným hodnocením týmové práce učíme žáka pracovat v kolektivu a rozšiřujeme jeho pracovní-komunikační schopnosti
- Volíme pracovní činnosti zvládnutelné v kratších časových úsecích, u rozsáhlejších prací hodnotíme i dílčí výsledky
- V rámci učebních oblastí „Člověk a společnost“ a „Člověk a svět práce“ rozšiřujeme povědomí žáka o historii, současnosti a charakteru jednotlivých řemesel
- Pořádáním exkurzí do SOU a OU pomáháme žákovi vytvářet si reálnou představu o učebních oborech a o možnostech vlastního uplatnění
- Vedeme žáka k sebehodnocení při pracovních činnostech a k reálnému posouzení vlastních možností a schopností při profesní orientaci
- Pracovní vyučování úzce propojujeme s dalšími předměty – učíme žáka pracovat podle vlastních plánků a technických výkresů, vytvářet si vlastní řešení a postupy
- V rámci předprofesní přípravy zadáváme žákovi práce a úkoly blízké zvolenému učebnímu oboru
- V rámci učební oblasti člověk a společnost vytváříme základní přehled žáka o pracovním trhu, možnostech uplatnění a úředních úkonech souvisejících se získáváním zaměstnání
- Formou modelových situací a dramatizace seznamujeme žáka se základními pravidly chování na pracovišti, na úřadech, při komunikaci s nadřízenými a při přijímacích pohovorech různých úrovní.

Profil absolventa školy	6) strategie vedoucí k formování pracovních kompetencí absolventů školy
Žák dle svých	- při pracovních činnostech se zaměřujeme na rozvoj

<p>individuálních schopností:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Zvládá základní pracovní dovednosti, operace a postupy, má vytvořen pozitivní vztah k manuálním činnostem ➤ Dodržuje zásady bezpečnosti, ochrany zdraví, hygieny práce, ochrany životního prostředí a společenských hodnot a uplatňuje je při pracovních činnostech ➤ Pracuje podle daného pracovního postupu, návodu, náčrtu a orientuje se v jednoduché technické dokumentaci ➤ Je schopen pracovní výdrže, koncentrace na pracovní výkon a jeho dokončení ➤ Reálně posoudí výsledek své práce i práce ostatních ➤ Má konkrétní představu o pracovních činnostech běžných profesí ➤ Využívá získané znalosti a zkušenosti a vytváří si představu o možnostech svého budoucího pracovního uplatnění 	<p>hrubé i jemné motoriky,</p> <ul style="list-style-type: none"> - žáky vedeme ke znalosti základních pracovních postupů, posilujeme a s věkem, dle schopností dětí, rozšiřujeme základní pracovní dovednosti (nápodobu a dodržování pracovního postupu učitele), - vedeme děti k úctě k práci své (koutek přírody, výstavky žákovských prací, dárky, soutěže, péče o okolí školy, sběr přírodnin, výzdoba školy), ale i předchozích generací (ochrana památek, vztah k městu,..) - opakovaně u žáků posilujeme znalost pracovního režimu, řádů odborných učeben, školního řádu, zásad první pomoci (videokazety, praktický nácvik) a vyžadujeme jejich dodržování, - důsledně dbáme na dodržování pravidel a zásad bezpečnosti a hygieny práce - cíleně řídíme a podporujeme profesní orientaci žáků vzhledem k jejich specifickým možnostem, upozorňujeme je na jejich případná zdravotní omezení a snažíme se budovat kladný vztah k budoucí profesi (exkurze, besedy, videokazety, práce výchovného poradce, povinně volitelné předměty)
---	--

Klíčové kompetence – výstupní osobnostní kompetence žáka – profil absolventa

	Kompetence	Kompetence	Kompetence	Kompetence	Kompetence	Kompetence
--	------------	------------	------------	------------	------------	------------

	k učení	k řešení problémů	komunikační	sociální a personální	občanské	pracovní
Orientace v prostředí	Vyhledává informace, využívá znalosti.	Řeší běžné životní situace a překážky.	Užívá běžné informační a komunikační prostředky.	Uznává mravní hodnoty v rodině a společnosti.	Zná základní práva a povinnosti občanů.	Zvládá základní pracovní dovednosti a postupy, rozšiřuje své komunikační schopnosti při kolektivní práci.
Schopnost spolupráce a sociální komunikace	Chápe obecně uznávané znaky, symboly a termíny.	Popíše Problém, Svěří se, Požádá o Radu.	Komunikací vytváří plnohodnotné vztahy s lidmi.	Respektuje pravidla práce v týmu.	Zvládá běžnou komunikaci s úřady.	Reálně posoudí výsledek své práce i práce ostatních. Má představu o společenské náplni běžných profesí.
Sebepojetí, seberozvoj, empatie	Pracuje s učebními materiály a pomůckami.	Přijme důsledky svých rozhodnutí.	Komunikuje a spolupracuje s okolím.	Sebeovládání. Poznává a Chápe svou Osobu, vnímá Potřeby Druhých.	Chápe nebezpečí rasismu a xenofobie.	Je schopen pracovní výdrže, koncentrace, dokončení výkonu.
Sebekontrola a ochrana osobnosti	Užívá vhodných naučených metod, technik a pomůcek.	Umí vyhledat pomoc v ohrožení své či jiné osoby.	Rozumí sdělení a přiměřeně na ně reaguje.	Uvědomí si Rizika a Ohrožení (fyzická i psychická) své osoby, rozpozná rizikové chování a jeho důsledky.	Chrání své zdraví, umí se chovat v krizových a život ohrožujících situacích dle pokynů nadřízené osoby.	Dodržuje zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, hygieny práce, ochrany životního prostředí a společenských hodnot.
Překonávání překážek a problémů.	Diferencuje překážky, rozeznává pokroky.	Rozpozná problém a hledá způsob řešení.	Srozumitelně se vyjadřuje, vede dialog, vyjádří a obhájí názor.	Pracovní činností ovlivňuje kvalitu společné práce.	Umí uplatnit osvojené dovednosti a postupy.	Využívá získané znalosti a zkušenosti a vytváří si představu o možnostech svého budoucího pracovního uplatnění.
Profesionální orientace, sebevzdělávání.	Chápe význam vzdělání pro pracovní uplatnění.	Při řešení problémů se nenechá odradit nezdarem.	Písemně Komunikuje. Umí využít Tiskovin, Záznamů, Obrazových materiálů.	Navazuje a udržuje dobré mezilidské vztahy, respektuje druhé.	Chrání životní prostředí. Chápe význam zdravého životního stylu.	Má pozitivní vztah k manuálnímu činnostem, pracuje podle daného pracovního postupu, návodu, náčrtu, jednoduché dokumentace.

AU	Cíle	Indikátory	Nástroje	Četnost
	Soulad ŠVP s RVP	Hodnocení hodin, znalostí a dovedností	Česká školní inspekce –	Škola neovlivní

	Úroveň pedagogického a výchovného procesu, plnění cílů ŠVP	žáků, aktivita, písemné práce, vztahy ve škole, úroveň pedagogického sboru a jeho složení, plnění tematických plánů, školní kurikulum, organizace školy, otevřenost školy, přístup k žákům se SPU, personalistika, image, kultura, klima, humanistická pedagogika, uplatnění žáků, dokumentace.	zpráva ČŠI a) komplexní b) orientační Hodnocení zřizovatelem Hodnocení krajem	Každoročně
	Personální obsazení			
	Management			
	Hospodaření			
		Rozbory výkazů, smlouvy, personalistika, plnění rozpočtů a závazných ukazatelů	Externí audit	
	Odborné oblasti – revize Kontroly BOZP, PO	Technický stav, předpisy, dokumentace	Revizní zprávy odborných firem a kontrolorů	Revize dle plánů
	Úroveň vědomostí a dovedností	Portfolia žáků	Vědomostní a dovednostní testy CERMAT v 5. a 9. ročníku	Každoročně

A	U	Cíle	Indikátory	Nástroje	Četnost
----------	----------	------	------------	----------	---------

	Globální analýza	Politický vliv, finanční prostředky, demografický vývoj, stav školské reformy, naplněnost tříd	Odborná literatura, denní tisk, vyhlášky MŠMT, statistika ...	Průběžně
	Vnější analýza	Výsledky činnosti ČŠI, výsledky městského auditu, krajských kontrol, kontrol finančního úřadu, úřadu práce, zdravotních pojišťoven, správy sociálního zabezpečení, hygieny, inspektorátu bezpečnosti práce a mnohé další.	Česká školní inspekce – zpráva ČŠI a) komplexní b) orientační Hodnocení zřizovatelem Hodnocení krajem Externí audit	Škola neovlivní
		Mapa školy Zjištění stavu v němž se škola nachází, jaké má možnosti a perspektivy dalšího rozvoje, postoje, přání, cíle, potřeby, požadavky a očekávání aktérů školy, klima, prostředí školy - všechny podstatné aspekty života školy, vztahy mezi relevantními aktéry, Názory na vzdělávání, výuku, výchovu a vztahy a představy o dalším zaměření školy.	Dotazníkové šetření zaměřené na vzájemné vztahy a jednotlivé postoje a představy žáků, rodičů a učitelů školy.	1 x za 3 roky
	Vnitřní analýza • Pravdivě popsat počáteční stav • Podrobně zmapovat	• Do jaké míry dospíváme ke zvoleným cílům? • Dodržujeme strategie (metody a pravidla)	• Analýza SWOT • Dotazníky (pro žáky, učitele, rodiče)	1 x za 3 roky

	<p>praktikované modely vyučování</p> <ul style="list-style-type: none"> • S rozmyslem korigovat a zlepšovat vzdělávací proces prostřednictvím školního vzdělávacího programu • Stanovit si a utřídit priority • Využít příležitosti ke změnám • Rozšířit metodický rejstřík • Zlepšit spolupráci pedagogů • Objasnit příčiny zřetelných pocitů a nálad, snížit míru bezradnosti • Najít argumenty pro vysvětlování, rozhodování a motivování • Rozvíjet manažerské dovednosti • Podpořit sdílení dobrých zkušeností a postupů • Zlepšit spolupráci školy s rodiči • Prohlubovat atmosféru důvěry mezi učiteli, žáky a rodiči • Dosáhnout větší publicity 	<ul style="list-style-type: none"> • Je to, jak vyučujeme, v souladu s tím, co je napsáno v RVP ZV? • V čem jsme dobří a co se nám nedaří? • Jsou naše opatření účinná? 	<p>Hospitace Pozorování, prohlídka Testy (písemné, modelové situace) Rozhovory Kontroly</p>	<p>Každoročně</p>
	<p>Sponzoring a fundraising</p>	<p>Získání prostředků od sponzorů Úspěšnost grantů</p>	<p>Vedení přehledů</p>	<p>Každoročně</p>
	<p>P-R</p>	<p>Články v tisku</p>	<p>Výstřižky</p>	<p>Každoročně</p>

	Zájem o školu	Žáci nastupující do prvního ročníku	Seznamy žáků, bydliště	Každoročně
	Zhodnocení práce školy jako celku	Úroveň pedagogického procesu	Výroční zpráva	Každoročně
			Vlastní hodnocení školy	1 x za 2 roky

AUTOEVALUACE + EVALUACE	Cíle	Indikátory	Nástroje	Četnost
	Úroveň pedagogického procesu a práce jednotlivých pracovníků, uplatňování strategických postupů ŠVP	Průběh pedagogického procesu, příprava na výuku, úroveň písemných prací, výsledky v soutěžích, vzdělávání, tematické plány úroveň vedení dokumentace aktivita a iniciativa práce pro školu	Hospitace, kontroly testů, sešitů, vedení přehledů o soutěžích, vedení přehledů o vzdělávání pracovníků kontroly dokumentace vedení přehledů zhodnocení osobním pohovorem	Každoročně
	Úspěšnost absolventů	Zhodnocení relativního úspěchu (ve vztahu ke kritičnosti volby)	Zpráva výchovné poradkyně	Každoročně
	Úroveň vědomostí a dovedností, výstupů	Výsledky - diagnostické metody	Portfolia žáků	Každoročně
	Výchovné problémy	Neomluvená absence	Třídní kniha, třídní učitel, výchovný poradce, výchovná komise	Průběžně
		Šikana – prevence	Dotazník, schránka důvěry, třídní učitel, výchovný poradce, výchovná komise	Průběžně
		Monitoring - drogy	preventista SPJ	Průběžně
Škola z pohledu nastupujících absolventů – po 1 roce působení	Na co nepřípraven Kladné hodnocení Záporné hodnocení	Rozhovor	Dle aktuální situace	

	Postoj rodičů ke škole a postoj žáků ke škole	Dle částí dotazníků	Dotazníky školy	1 x za 3 roky
	Hodnocení školy pedagogy	Dle částí dotazníků	Dotazníky školy	1 x za 3 roky
	Úspěšnost jednotlivých akcí	Stupeň hodnocení jednotlivými pedagogy	Písemné zhodnocení, doporučení či nedoporučení opakování akce	

AUTOEVALUACE + EVALUACE učitele	Cíle	Indikátory	Nástroje	Četnost
	Kvalita vyučovacího procesu	Viz. záznam z hospitací vedení školy, výsledky ČŠI	Hospitace, rozhovor	Průběžně
		Kázeň žáků	Pozorování (vedení školy, vzájemné hospitace)	Průběžně
		Vztah učitel x žák	Pozorování	Průběžně
		Spolupráce se školskou radou	Zápisy z rady rodičů, třídních schůzek	Průběžně
		Úroveň písemných prací	Kontrola	Průběžně
		Úroveň zpracování tematických plánů	Kontrola	1 x ročně
		Plnění tematických plánů	Kontrola	Průběžně
		Integrovaní žáci	Kontrola individuálních plánů	1 x ročně
	Rozvoj osobnosti, studium	Výběr školení	Přehledy, záznamy	1 x ročně
		Dlouhodobé studium	Přehledy, záznamy	1 x ročně
	Přínos pro školu, motivace	Větší šíře úkolů, aktivita, práce pro školu mimo vyučování	Pozorování, osobní kontakty	Průběžně
	Vedení pedagogické dokumentace		Kontroly třídních knih a záznamů Kontroly třídních výkazů	Průběžně

Výsledek pedagogického působení (okamžitý)	Jak žáci rozumí x nerozumí Proč jsme nestihli Co se líbilo x nelíbilo	Diskuse se žáky Pohovor se žáky	Průběžně v hodině	
Úroveň vědomostí a dovedností, výstupů	Schopnost aplikovat učivo	Písemné práce, rozhovory	Průběžně	
Kvalita vyučovacího procesu	Metody, vystupování, řečové schopnosti ...	Vzájemné hospitace, rozbor hodiny	Dle uvážení	
Zpětná vazba učitel x žák		Pozorování, dotazník dle uvážení	Průběžně	
Komplexní osobní růst	Studium, příspěvky do odborného tisku, osvědčení, nejlepší práce svých žáků, úspěchy v soutěžích apod.		Průběžně	

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

VZDĚLÁVACÍ OBLAST:
JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE

Vzdělávací oblast je v 1 – 5. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu

ČESKÝ JAZYK

Výchovně vzdělávací cíle:

- rozvíjení řečových schopností, myšlení, emocionálního a estetického vnímání
- srozumitelné vyjadřování se ústní i písemnou formou spisovného jazyka
- dorozumívání v běžných komunikačních situacích, ke sdělování názorů
- rozvíjení pozitivního vztahu k mateřskému jazyku
- osvojení a rozvíjení správné techniky čtení a psaní, vytváření čtenářských dovedností a čtení s porozuměním
- získávání základních literárních poznatků důležitých pro pochopení čteného textu
- zvládnutí orientace v textech různého zaměření
- individuální prožívání slovesného uměleckého díla a zájmu o literaturu
- získávání sebedůvěry při vystupování na veřejnosti
- kultivace projevu v běžných situacích

Charakteristika výuky:

Cíle výuky českého jazyka jsou naplňovány třemi obory:

- komunikační a slohovou výchovou
- jazykovou výchovou
- literární výchovou

Komunikace v českém jazyce se může vhodně rozvíjet i prostřednictvím *dramatické výchovy*.

Komunikační a slohové výchova vede žáky k rozvíjení slovní zásoby, řečových schopností a komunikačních dovedností, k vnímání a chápání různých jazykových sdělení. Hlavním úkolem je naučit žáky správně a srozumitelně se vyjadřovat, osvojit si správnou techniku psaní, napsat krátké sdělení a číst s porozuměním. Na prvním stupni má složka komunikační a slohové výchovy samostatnou část *psaní*.

Komunikační dovednosti žáků jsou vytvářeny nejen ve všech složkách českého jazyka, ale ve všech vyučovacích předmětech. Jednotlivé vyučovací předměty musí poskytovat dostatek prostoru k vyjadřování myšlenek a postřehů žáků k tomu, co se učí a co pozorují. Slovní zásoba je rozšiřována zejména využitím učiva prvouky, četby, poslechu a vlastních zážitků. V tomto období je kladen důraz zejména na ústní vyjadřování žáků. Samostatná písemná forma vyjadřování je uplatňována od vyšších ročníků. Při prvním písemném vyjadřování se požaduje používat krátké jednoduché věty o tom, co žáci prožili, nebo co dobře znají.

Pro rozvoj vyjadřovacích schopností v prvním vzdělávacím období využíváme:

- vyprávění (o obrázku, vlastních zážitcích, přečteném textu, podle obrázkové osnovy)
- rozhovory žáků k určitému tématu
- formulace otázek a odpovědí k danému tématu
- možnosti svobodného výběru způsobu vyjádření myšlenek
- využívá se mezipředmětových vztahů
- jednoduchých popisů z písanek

Komunikační výchova tedy obsahuje činnosti:

- a) receptivní, tj. čtení a naslouchání;
- b) produktivní (tvořivé činnosti), tj. mluvený a později i písemný projev žáka.

Při výuce čtení v tomto období se snažíme naučit všechny žáky číst přiměřeně náročná slova a texty jasně, zřetelně, porozuměním. Při čtení textů se obohacuje slovní zásoba žáků a rozvíjí se i jejich ústní vyjadřování. Při práci s texty se spojuje výcvik čtení s rozvojem vyjadřování, se vzděláváním v různých oborech i s výchovou žáků. Čtení a poslech se využívá v prvoouce při poznávání přírody i života lidí a světa. Při prožívání literárních ukázek a čtení prvních knížek poznávají žáci život dětí i dospělých, učí se chápat a hodnotit jejich životní příběhy, činy, charaktery a lidské vztahy. Tím rozšiřují svoji životní zkušenost, obohacují svůj citový život. Dobrá četba zušlechťuje city, ovlivňuje duševní život dětí a povzbuzuje jejich vůli.

Žáci se při vyučování čtení učí esteticky prožívat a chápat přiměřené texty, později je výrazně číst, předčítat, přednášet, vyprávět, někdy i ilustrovat, něco podle popisu vyrobit, jindy text drammatizovat. Při čtení, poslechu a recitaci se zjemňuje smyslové vnímání žáků, např. sluch pro zvukovou stránku jazyka, bystří se pozorování, rozvíjí se představivost a fantazie, cvičí se paměť žáků, rozvíjí se pojmové i obrazné myšlení, ústní vyjadřování.

Literární výchova se zaměřuje na postupné vytváření základních čtenářských dovedností a návyků a na odpovídající reprodukci přečteného. Prostřednictvím četby se žáci seznamují se základními formami a učí se rozlišovat představy od skutečností. Seznamujeme žáky s literární tvorbou vhodnou pro mladší školní věk včetně ilustrací.

Při výuce psaní v tomto období získají žáci správné psací dovednosti, základy čitelného, přiměřeně hbitého a úhledného rukopisu. Píší písmena, slabiky, slova a texty vhodného a žákům přiměřeného obsahu, který vyjadřuje zkušenosti žáků nebo poznatky získané v jiných vyučovacích předmětech. Písanky připravené pro toto období se zaměřují na psaní s porozuměním.

V jazykové výchově v 1. období se žáci učí prostě a jasně vyjadřovat spisovným jazykem, s využitím slovní zásoby odpovídající jejich věku a zároveň poznávají elementární základy mluvnické stavby jazyka a osvojují si základní pravopisné jevy. Dbá se na rozvoj jejich slovní zásoby a postupně se vytváří návyky správné spisovné výslovnosti.

Jazykové vyučování má velký význam pro rozvoj myšlení žáků, neboť se při něm učí jazykové a pravopisné jevy pozorovat, srovnávat, třídit i zobecňovat. Nejprve se seznamují s konkrétními jazykovými jevy, pozorují je, hovoří o nich. Tak dochází k mnoha elementárním zobecněním a procvičování poznanych jazykových a pravopisných jevů.

Ústní i písemné vyjadřování se rozvíjí pokud možno v souvislosti s poznáváním skutečností, které děti obklopují. Žáci zpočátku při samostatném vyjadřování reagují na otázky a pokyny

učitele, později vytvářejí krátké souvislé projevy na témata blízká jejich zájmům a zkušenostem.

V hodinách českého jazyka tohoto období nejsou ostré hranice mezi učivem mluvnice, slohového výcviku, literární výchovy a psaní. Je potřeba si uvědomovat vzájemnou prostupnost a propojenost těchto složek českého jazyka. Je-li k tomu vhodná příležitost, lze složky českého jazyka zpestřit *dramatickou výchovou*.

Dramatická výchova rozvíjí tvořivost dětí a přispívá k obohacení jejich slovní zásoby. S její pomocí učíme žáky volně, beze strachu, svými slovy vyjadřovat myšlenky a názory nejen v českém jazyce. Pomocí dramatické výchovy se žáci učí slušnosti, vzájemnému respektování i tvořivému řešení praktických situací. Přitom se učí též cítit s druhými, vzájemně si pomáhat. Uplatňujeme tak snadno ve výuce prvky etické výchovy.

Dramatická výchova

Pomocí dramatické výchovy:

- rozvíjíme u dětí jejich tvořivost
- učíme je volně bez strachu, svými slovy vyjadřovat myšlenky a názory nejen v českém jazyce a literatuře, ale i v dalších vyučovacích předmětech
- rozvíjíme a obohacujeme slovní zásobu žáků
- učíme žáky tvořivě řešit praktické problémy
- vedeme žáky k slušnosti a respektování spolužáků, rodičů i ostatních dospělých v jejich okolí
- žáci mohou prožívat různé situace, naučit se cítit s druhými a pomáhat si navzájem

Obsah učiva v jednotlivých ročnících 1. období

V prvním období má předmět komplexní charakter. Zahrnuje jazykovou výchovu, tj. rozvoj smyslového vnímání a mluvené řeči, základy čtení, literární výchovy a psaní. Hlavním úkolem je rozvíjet všechny smysly žáků, zvykat je mluvit spisovným jazykem, pěstovat schopnost vyjadřovat se v jednoduchých mluvených projevech, vytvářet základní dovednosti čtení a psaní. O časové dotaci jednotlivých složek rozhodne vyučující.

1. ročník

- rozvíjení a zpřesňování zrakového a sluchového vnímání formou průpravných diferenciacních cvičení a her
- zjištění vyjadřovacích schopností žáků
- čtení obrázků zleva doprava
- orientace na řádku, na stránce
- grafické znázornění slova a věty

- rozvíjení fonetického sluchu
- analyticko – syntetická činnost: věta, slovo, slabika, hláska
- vyvození samohlásek a písmen-malých i velkých: a, e, i, o, u, y
- rozlišování délek samohlásek, samohlásky jako spojky
- vyvození souhlásek a písmen-malých i velkých: m, l, v, t, s, j
- čtení otevřených slabik a z nich vytvořených dvojslabičných slov
- čtení jednoduchých vět, zpočátku doplněných obrázky
- čtení psacího písma
- nácvik jednoduchých říkadel podle přednesu učitele
- reprodukce krátké pohádky vedená otázkami a dramatizace
- tvoření jednoduchých vět a jejich postupné rozšiřování
- opakování krátkého sdělení, rozvíjení souvislého vyjadřování
- nácvik správného dýchání, rytmizace a melodie věty
- správný slovní přízvuk

psaní

- základy psaní, rozvíjení psychomotorických schopností a jemné pohybové koordinace nutné k výuce psaní, hry, cviky
- vytváření potřebných návyků hygienických, pracovních a estetických
- správné zacházení s psacím náčiním
- prvky psacích písmen
- psaní písmen, se kterými se žáci seznamují ve čtení, velká jen ta, která se od malých neodlišují tvarem
- procvičování naučených písmen ve slabikách
- opis, přepis, diktát písmen a slabik
- opis slov

2. ročník

- opakování poznaných písmen z prvního ročníku
- dokončení nácviku zbývajících písmen abecedy
- rozvíjení fonetického sluchu
- čtení dvoj i víceslabičných slov složených z otevřených slabik
- automatizace čtení jednoslabičných slov typu les, pes
- čtení zavřených slabik a dvojslabičných slov, mající zavřenou slabiku na konci
- čtení vět jednoduchých skladbou a obsahem přiměřených schopnostem žáků
- odpovědi na otázky k obsahu čteného
- čtení textu s obrázkem
- prosba, poděkování, blahopřání

psaní

- opakování písmen z prvního ročníku
- prvky psacích písmen
- předepsaná psací písmena, všechna malá, velká jen ta, která se od malých neodlišují tvarem
- spojování písmen ve slabiky, psaní slov
- psaní krátkých vět

- opisování psacího písma
- přepisování slabik, slov, jednoduchých vět
- psaní slabik a slov podle nápovědy

3. ročník

- prohloubení a ukončení výcviku čtení – vést žáky k upevnění poznávání věty, slova, slabiky, hlásky a písmena
  - obohacovat a zpřesňovat slovní zásobu dětí a vést je k volbě vhodného pojmenování
  - čtení slabik dě-, tě-, ně-, bě-, pě-, mě-
  - čtení slabik di-, ti-,ni-, dy-, ty-, ny-
  - zřetelné čtení jednoduchých vět s porozuměním
  - správné čtení předložky se slovem
  - příprava nácviku tichého čtení, orientace tichým čtením ve větě
  - výrazný přednes říkanek, básní, které se učí děti zpaměti
  - dramaturgie jednoduchých textů a kultura mluveného projevu
- psaní
- procvičování již naučených písmen malé a velké abecedy
  - dokončit nácvik neprobraných písmen velké abecedy
  - spojování písmen ve slabiky, slova a psaní krátkých vět
  - opis psacího písma
  - přepis tištěného textu
  - psaní velkých písmen na začátku věty, vlastní jména
  - psaní slov a vět podle nápovědy

Literatura vhodná k využití v 1. období

Říkadla a hádanky:

Aleš, M.: Malý Alšův špalíček

Borská, I.-Štuka, I.: Říkadla a šeptánky

Černík, M.: První říkadla

Erben, K. J.: Říkej si a hraj

Šrut, P.: Kočka v houslích

Vodňanský, J.: Šlo povídlo na vandr

Žáček, J.: Pojd' si se mnou hrát

Pohádky:

Čapek, J.: Povídání o pejskovi a kočičce

Čtvrtek, V.: Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochomůrky

Hrubín, F.: 2x sedm pohádek

Lada, J.: Kocour Mikeš 1. díl

Majerová, M.: O kohoutkovi a slepičce

Něncová, B.: Maličkým

Petiška, E.: Čtu si už pohádky

Sekora, O.: Knížka Ferdy Mravence

Tolstoj, L. N.: Dětem

Vyprávění a povídky ze života dětí:

Čapek,J.: Povídejme si děti
Kožíšek,J.: Ráno
Říha,B.: O letadélku Káněti
Scénky a hry:
Kainar,J.: Zlatovláska
Karafiát,J.: Broučci
Skupa,J.: Spejbl a Hurvínek

Očekávané výstupy na konci 1. období

KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

Žák by měl:

- dbát na správnou výslovnost, tempo řeči a pravidelné dýchání
- rozumět pokynům přiměřené složitosti
- číst s porozuměním jednoduché texty
- zvládat základní hygienické návyky spojené se psaním a dodržovat čitelnost psaného projevu
- psát písmena a číslice – dodržovat poměr výšky, velikosti, sklon a správné tvary písmen
- spojování písmen i slabik
- převádět slova z mluvené podoby do psané polohy
- dodržovat správné pořadí písmen a úplnost slov

JAZYKOVÁ VÝCHOVA

Žák by měl:

- znát všechna písmena malé i velké abecedy
- poznat samohlásky, odlišovat jejich délku
- rozpoznat souhlásky
- tvořit slabiky
- rozlišit věty, slova, slabiky, hlásky
- psát velká písmena na začátku věty a ve vlastních jménech

LITERÁRNÍ VÝCHOVA

Žák by měl:

- pamatovat si a reprodukovat jednoduché říkanky a básničky
- dokázat se koncentrovat na poslech pohádek a krátkých příběhů
- reprodukovat krátký text podle obrázků a ilustrací

Obsah učiva v jednotlivých ročnících 2. období

Také ve druhém období má předmět komplexnější charakter. Zahrnuje jazykovou výchovu, tj. rozvoj smyslového vnímání a mluvené řeči, základy čtení, literární výchovy a psaní. Je více rozvíjen slohový výcvik. Hlavním úkolem je rozvíjet všechny smysly žáků, zvykat je mluvit spisovným jazykem, pěstovat schopnost vyjadřovat se v jednoduchých mluvených projevech, vytvářet základní dovednosti čtení a psaní.

4. ročník

jazyková výchova

- věta, druhy vět, rozpoznat začátek a konec věty v řeči i písmu, věta oznamovací, tázací, rozkazovací
- slovo ve větě, význam slova, slovo stejného a opačného významu, třídění slov
- pořádek slov ve větě
- členění slova na slabiky a hlásky
- malá a velká písmena, délka samohlásek
- souhlásky tvrdé, měkké obojetné
- psaní správného –i, -y po tvrdých a měkkých souhláskách

komunikační a slohová výchova

- tvoření jednoduchých jazykových projevů
- tvoření otázek
- odpovědi na otázky
- reprodukce jednoduchých textů
- popis jednoduchých předmětů
- formy společenského styku – pozdrav, poděkování, omluva, oslovení, vzkaz, blahopřání
- zpřesnění tvarů písmen a číslic, velikost, tvar, sklon,
- rozlišování štihlosti písmen
- poměr výšky písmen, hlavně u tvarově si podobných
- spoje s o, v, b, f
- vratný tah, diakritická znaménka
- úprava písemných prací, okraje, nadpis, odstavce
- průprava psaní tvarových skupin písmen a číslic:
  1. skupina : l, e, é, ě, b, f, h, k, d, 'd, t, 't, číslice 1,4
  2. skupina : U, u, ú, ů, i, í, r, ř, n, ň, N, m, M, V, v, y, ý, (W, Y podle potřeby, vyskytují-li se např. ve jménech žáků, jinak se cvičí v 5. ročníku)
  3. skupina : C, c, Č, č, Ch, ch, E, číslice 6
  4. skupina : o, O, ó, Ó, a, á, A, Á, d, 'd, G, g, číslice 0,9,
  5. skupina : j, p, G, g, Y, y, ý, (Q, q)
  6. skupina : I, H, J, K, (X, x), číslice 8,4
  7. skupina : P, B, R, Ř, T, Ě, F, číslice 3,5,8

8. skupina : s,š,S,Š,L,D,Z,Ž,z,ž,číslice 2,7

9. skupina : I,V,X,L,D,C

10. skupina : . : , ,, „ “ ? ! - = + //

literární výchova

- správné čtení, výslovnost, čtení krátkých textů s porozuměním
- užívání správného slovního přízvuku, přirozená intonace
- tiché čtení
- nácvik orientace ve čteném textu
- rozlišení pojmu kniha, noviny, časopis, text, ilustrace
- čtení pohádek, poznávání hlavních postav
- rozlišení verše a prózy

5. ročník

jazyková výchova

- opakování učiva z předešlých ročníků
- vyslovovat a psát slova se skupinami dě-, tě-, ně-, bě-, pě-, vě-, mě-
- výslovnost a psaní znělých a neznělých souhlásek na konci a uvnitř slova
- abeceda, abecední řazení slov
- výslovnost a psaní výrazů s předložkami
- vyjmenovaná slova po b, l, m
- podstatná jména, rod, číslo
- vlastní jména
- poznat slovesa
- znát osobní zájmena

komunikační a slohová výchova

- tvoření vět na daná slova
- doplňování vět, obměna vět
- tvoření otázek
- odpovědi na otázky
- reprodukce textu
- vypravování podle obrázků či vlastních zážitků
- formy společenského styku – uvítání, rozloučení, blahopřání, pohlednice, psaní adresy, úprava
- opakování a zdokonalení tvarů písmen a číslic
- plynulé psaní slov
- automatizace psaného pohybu
- dodržování tvaru a sklonu písma, zvyšování rychlosti psaní
- úprava písemností
- psaní římských číslic

literární výchova

- správné čtení delších textů s porozuměním
- rozvoj tichého čtení

- významová stránka vět i odstavců, porozumění obsahu textu
- slovní i větný přízvuk
- určování hlavní postavy, její vlastnosti
- rozlišení místa a děje času, prostředí reálné a pohádkové
- sledování doporučených televizních, rozhlasových pořadů
- literární druhy a žánry, hádanka, říkanka, báseň, pohádka, povídka, bajka, pověst
- literární pojmy, spisovatel, básník, čtenář, kniha, divadelní představení, herec

Literatura vhodná k využití ve 2. období

Říkadla , hádanky a verše:

Vodňanský,J.: Hádala se paraplasta

Žáček,J.: Aprílová škola

Sládek,J.V.: Zlaté slunce, bílý den

Plicka,K., Wolf,F.: Veselí kopa

Lada,J.: Říkadla

Hrubín,F.: Dětem

Brukner,J.: Klíč od království

Pohádky:

Čtvrtek,V.: Pohádky z mechu a kapradí

Erben,K.V.: České Pohádky

Macourek,M.: Mach a Šebestová

Nepil,F.: Pohádky z pekelce

Próza:

Čarušín,J.: Psí sny

Dahl,R.: Danny, mistr světa

Doskočilová,H.: Nekonečné prázdniny

Pleva,J.V.: Robinson Crusoe

Ransone,J.: Trosečníci z Vlast'ovky

Sekora,O.: Uprchlík na ptačím stromě

Škoda,E.: Už vím proč

Očekávané výstupy na konci 2. období

KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

Žák by měl:

- tvořit otázky a odpovídat na ně
- vyprávět vlastní zážitky, jednoduchý příběh podle přečtené předlohy nebo ilustrace
- domluvit se v běžných situacích
- v mluveném projevu volit správnou intonaci, přízvuk, pauzu, tempo řeči
- mít vytvořenu odpovídající slovní zásobu
- popsat jednoduché předměty, činnosti a děje

- opisovat a přepisovat jednoduché texty
- napsat správně a přehledně jednoduchá sdělení
- dbát na úpravný a čitelný písemný projev, dodržovat vzdálenost mezer mezi slovy
- ovládat psaní hůlkovým písmem

JAZYKOVÁ VÝCHOVA

Žák by měl:

- určovat samohlásky a souhlásky
- rozlišovat tvrdé, měkké a obojetné souhlásky a ovládat jejich pravopis
- správně vyslovovat a psát slova se skupinami dě-tě-ně-mě-bě-pě-vě-mě
- řadit slova podle abecedy
- správně vyslovovat a psát znělé a neznělé souhlásky
- dodržovat pořádek slov ve větě. Poznat a určovat druhy vět
- poznat podstatná jména, slovesa a znát osobní zájmena

LITERÁRNÍ VÝCHOVA

Žák by měl:

- číst krátké texty s porozuměním a dokázat je reprodukovat podle jednoduché osnovy
- ovládat tiché čtení a orientovat se ve čtení textu
- rozlišovat prózu a verše
- určit v přečteném textu hlavní postavy a jejich vlastnosti
- rozlišit pohádkové prostředí od reálného
- dramatizovat jednoduchý příběh
- vyprávět zhlédnutý film nebo divadelní příběh podle daných otázek
- správně vyslovovat a psát slova se skupinami dě-tě-ně-mě-bě-pě-vě-mě
- řadit slova podle abecedy
- správně vyslovovat a psát znělé a neznělé souhlásky
- dodržovat pořádek slov ve větě. Poznat a určovat druhy vět
- poznat podstatná jména, slovesa a znát osobní zájmena

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: MATEMATIKA A JEJÍ APLIKACE

Vzdělávací oblast je v 1. – 3. r. realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu:
MATEMATIKA

Výchovně vzdělávací cíle:

- osvojování a chápání matematických postupů a schopnosti zpracování poznatků
- rozvíjení paměti a logického myšlení prostřednictvím matematických operací
- používání matematických symbolů
- vytváření prostorové představivosti
- rozbor problému, stanovení postupu jeho řešení, odhadu výsledku a vyhodnocení správnosti výsledku
- uplatnění matematických znalostí a dovedností v běžném životě (odhady, měření, porovnávání velikostí a vzdáleností, orientace)
- rozvíjení spolupráce při společném řešení stanovených úkolů
- rozvíjení samostatnosti, systematickosti, vytrvalosti, přesnosti a sebekontroly
- zdokonalování grafického projevu a základních rýsovacích technik

Charakteristika výuky:

Vzdělávací oblast je založena na praktických činnostech, sleduje využití matematických dovedností v běžném životě, posiluje schopnost logického myšlení a prostorové představivosti. Žáci si osvojují základní matematické pojmy a symboly, matematické postupy a způsoby jejich užití. Učí se přesnosti a uplatňování matematických pravidel, používání kalkulátoru a matematických výukových programů. Matematika prolíná celých základním vzděláním, postupně pomáhá žákům získávat matematickou gramotnost a učí je dovednostem využitelným v praktickém životě.

Matematické vzdělávání v tomto období pomáhá žákům vnímat význam matematiky v životě. Žáci se učí vyjadřovat pomocí čísel. Matematika rozvíjí pozornost, vytrvalost, schopnost rozlišovat, objevovat, vytvářet různé situace. Žáci se učí svoji práci kontrolovat, srovnávat, učí se sebedůvěře, slovně i písemně se pokouší vyjadřují výsledky svého pozorování. S vyjadřovacími schopnostmi se rozvíjí jejich schopnost uvažovat.

Vzdělávací oblast matematika je tvořena čtyřmi tematickými okruhy:

a) Číslo a početní operace

V tomto tematickém okruhu si žáci na 1. stupni seznamují s čísly, vytváří si konkrétní představu o číslech a číselné ose. Osvojují si postupy matematických operací, jejich důležitost a užití. Jedná se především o sčítání, odčítání, později násobení a dělení, měření, odhadování a zaokrouhlování. Tento okruh se rozvíjí i na 2. stupni..

b) Závislosti, vztahy a práce s daty

V tomto tematickém okruhu se žáci učí uvědomovat si jaký význam má třídění a seskupování dat podle určitých kritérií, vzájemné souvislosti a závislosti mezi nimi.

Získávají číselné údaje různými způsoby například měřením. Osvojují si převody jednotek délky, obsahu, objemu, hmotnosti a času. Sestavují jednoduché tabulky a grafy.

c) *Geometrie v rovině a v prostoru:*

Žáci se v tomto tematickém okruhu učí rozlišovat a určovat základní geometrické rovinné a prostorové útvary. Hledají podobnosti a odlišnosti útvarů, které se objevují všude kolem nás a popisují vzájemné polohy objektů v rovině a v prostoru. Učí se porovnávat, měřit a zdokonalovat svůj grafický projev.

d) *Aplikační úlohy:*

V tematickém okruhu Aplikační úlohy žáci hledají řešení úloh, které může být nezávislé na matematických znalostech a dovednostech. Žáci si rozvíjejí logické myšlení a podle míry rozumové vyspělosti se snaží řešit problémové situace a úlohy z běžného života a hledat více možných řešení. Řeší různé zábavné úlohy, kvízy, rébusy a doplňovačky a učí se samostatně pracovat při využívání prostředků výpočetní techniky a používání některých dalších pomůcek.

Do první třídy přicházejí děti s nestálou a rozptýlenou pozorností, mnozí neumějí naslouchat. Hodiny matematiky dávají prostor k tomu, aby se žáci učili pozorně naslouchat slovům učitele. Pojmy čísel první desítky a početní výkony s nimi prováděné se vyvozují *zásadně pomocí žákovských pomůcek* a to hlavně konkrétních věcí a dále pomocí zástupného názoru a obrázků. Vždy ve spojení s manipulací každého žáka s uvedenými pomůckami. Tyto činnosti pomáhají lehce podchytit pozornost žáků. To také napomáhá tomu, že lze brzy individuálně pracovat s celým žákovským kolektivem, docílit pozornosti všech žáků. Pomůcky v rukou žáků a činnosti s nimi umožňují učitelům okamžitou zpětnou vazbu a možnost reagovat na úroveň zvládnutí učiva žáky.

Velmi dobrým prostředkem k rozvoji pozornosti i k projevu míry pochopení probíraného matematického učiva jsou *hovory žáků k činnostem*, při kterých početně vyjadřují své zkušenosti. Rozvíjí se přitom schopnost žáka vyjadřovat své myšlenky, posiluje se sebedůvěra žáka v jeho schopnosti.

Výchova pozornosti a sebedůvěry je úzce spjata s výchovou smyslu pro zodpovědnost, nyní za vlastní práci ve škole a za její výsledky, později pak za práci prováděnou v zaměstnání. Smysl pro odpovědnost za vlastní práci je úspěšně vytvářen, je-li žák brzy veden k samokontrolě. Tomu je v materiálech připravených pro činnostní výuku věnováno hodně prostoru.

Velký význam v matematice má *aktivita žáků*. Formy učení dávají dostatek možností k jejímu neustálému podněcování.

Uvědomujeme si, že ani jeden návyk se nemůže vytvořit jen v jedné hodině. Ani jeden matematický pojem nemůže být utvrzen během jedné vyučovací hodiny. Je nutné v řadě po sobě následujících vyučovacích hodin nechat daný pojem postupně objevit a přijmout všemi žáky, poznané učivo krátce v každé hodině procvičovat a nechat ho obohacovat novými žákovskými nápady a zjištěními. Každá vyučovací hodina, která je zařazena do určitého systému, svým dílem přispívá k vytvoření a upevnění vykládaného pojmu. Každá vyučovací hodina také individuálně přibližuje žákovi určité nové vědomosti. Proto musí každý žák dostat dostatečný prostor k pochopení učiva a k dovednosti o něm hovořit.

V systému vyučovacích hodin v matematice vyplývá nové učivo z předcházejícího a zároveň je základem a oporou pro učivo následující. Za tohoto předpokladu se často stává, že žáci nové učivo objeví sami a často jim ani nepřipadá nové. K tomu učitel žákům dopomáhá určitým upozorněním, otázkou nebo doporučením, co pozorovat.

Žákům je třeba dát dostatečný prostor na objev poznávaného jevu i na jeho zvládnutí a procvičení.

K osvojení si nového učiva a ke zkonkrétnění vytvářených pojmů vedeme žáky především prostřednictvím individuálních činností se zvolenými konkrétními pomůckami. Velkou mírou přitom napomáháme rozvoji správného uvažování žáků.

Řešení slovních úloh formou individuálních činností spolu se slovním vyjadřováním úloh a odpovědí žáky, můžeme hodnotit jako *nejmocnější prostředek rozvoje chápavosti dětí.* Při tomto učení dovedeme postupně všechny žáky k tomu, že se dovedou o učeném jevu vyjadřovat v matematice jasně, souvisle a přesvědčivě.

***Při řešení slovních úloh může být žák jejich tvůrcem, vynálezcem i řešitelem.* Úsilí, které při tom žáci vynakládají, působí příznivě na jejich rozumový vývoj. Rozvíjena je přitom i samostatnost žáka a jeho tvořivost.**

Při řešení slovních úloh se ukazuje, že někteří žáci teprve po řešení úloh ze života tak, jak ho znají, začínají chápat smysl, cíl a význam řešení slovních úloh.

Učebnice a pracovní sešity předkládají mnoho slovních úloh ze života, čímž jsou také dětem blízké a jasné. Metodické postupy v nich zvolené nejsou jednotvárné, upoutávají žáky, budí jejich zájem, mobilizují jejich pozornost.

Dosažení dobrých výsledků v hodinách matematiky vyžaduje:

- naučit žáky pozorně vnímat, co říká a dělá učitel a co odpovídají spolužáci
- učit žáky soustředit se na své činnosti, hovořit o nich, reagovat na upozornění učitele, vnímat práci a vyjadřování spolužáků
- pravidelným zařazováním činností do výuky dosáhnout při nich zručnosti žáků
- používat metod k dosažení aktivity žáků a jejich spoluúčasti při učení
- individuální účast každého na řešení a pozorování předloženého problému
- poskytnout každému žákovi dostatečný prostor k tomu, aby měl možnost vniknout do podstaty problému, o kterém se hovoří ve vyučování – porozumět učební látce
- pestré změny forem práce v průběhu roku, rozmanitost používaných pomůcek a tím dosažení zajímavosti výuky
- každodenní činnosti žáků a každodenní zpětnou vazbu mezi učitelem a žáky, to pak pomáhá učiteli vnímat a rozvíjet osobnost každého z nich
- do vyučování často zařazovat úlohy, v nichž se odráží život obklopující dítě, to co dítě vidí, v čem má přímou účast, to potom snadno zařazuje do svých početních úvah a myšlenek
- časté sestavování úloh ze života samotnými žáky, neboť tvorba úloh, otázek a odpovědí napomáhá dobrému zvládnutí učiva, obměny slovních úloh
- propojování výuky matematiky s ostatními předměty, zvláště s prvoukou

Při vyučování matematice v prvním období základního vzdělávání při probírání určitého učiva:

- seznámíme žáky s prvním pojetím daného problému a motivujeme je
- užitím názorných pomůcek a konkretizací vedeme žáky postupně k pochopení problému, který je dán novou učební látkou
- provádíme třídění a srovnávání naučených vědomostí s vědomostmi již osvojenými
- provádíme cvičení s praktickým užitím získaných vědomostí
- necháváme žáky samostatně vymýšlet slovní úlohy, které vycházejí z jejich zkušeností

- provádíme cvičení k zautomatizování určité početní operace

V prvním období základního vzdělávání **necháváme žáky pod vedením učitele matematické poznatky objevovat a formulovat je svými slovy. Učitel pak matematický pojem upřesní a správně ho formuluje.**

Po celé první období se v matematice kladou *základy počítání*. Žáci se učí způsoby sčítání, odčítání, násobení a dělení v oboru do 100 i do 1000. Řešení slovních úloh je třeba vždy spojovat s žakovým vysvětlením, jak k výsledku dospěl. V průběhu 1. – 3. ročníku je třeba, aby každý žák vyřešil mnoho jednoduchých slovních úloh. Při řešení slovních úloh z paměti může žák používat konkrétní názor, nákres, náčrt a jiné svoje zobrazení a z něho formulovat výsledek a vysvětlit, jak k němu dospěl. Zájem žáků o počítání se dobře probouzí vhodnou motivací, spojováním řešení slovních úloh s individuálními činnostmi, častým vymyšlením slovních úloh žáky samotnými, a poznáním, že je v jejich schopnostech úlohy řešit.

Obsah učiva 1. stupeň/ 1. období

1. ročník

- vytváření konkrétních představ o čísle
- počítání na konkrétních předmětech, počítadle
- čísla 1 až 5
- počítání předmětů v daném souboru
- vytváření různých souborů o daném počtu prvků
- porovnávání množství v oboru do 5
- čtení a psaní čísel v oboru do 5
- sčítání a odčítání v oboru do 5
- názorné zavedení sčítání a odčítání čísel v oboru do 5 manipulačními činnostmi
- zápis součtu a rozdílu, použití symbolů +, -, =
- rozklady čísel a dočítání v oboru do 5
- jednoduché slovní úlohy, také s použitím platidel
- číslovky řadové 1- 5, konkrétní situace

GEOMETRIE

- poznávání geometrických tvarů ze stavebnic: čtverec, kruh, obdélník, trojúhelník, krychle, koule, válec
- úlohy na prostorovou orientaci: vlevo, vpravo, pod, nad, před, za, nahoře, dole, vzadu, vpředu

2.ročník

- vytváření konkrétních představ o přirozeném čísle v oboru do 10
- počítání na konkrétních předmětech, počítadle
- čísla 1 – 10
- počítání s číslem 0
- počítání předmětů v daném souboru
- vytváření různých souborů o daném počtu prvků

- porovnávání čísel v oboru do 10
- symboly je větší, je menší, rovná se
- sčítání a odčítání přirozených čísel v oboru do 10
- názorné zavedení sčítání a odčítání v oboru do 10 manipulačními činnostmi
- tabulka sčítání
- automatizace početních spojení sčítání a odčítání v oboru do 10
- rozklady čísel, dočítání
- slovní úlohy vedoucí k jednomu početnímu výkonu v oboru do 10, s použitím platidel
- číslovky řadové 5 – 10 (konkrétní situace)

GEOMETRIE

- kreslení křivých a přímých čar
- rýsování podle pravítka, přímky
- poznávání geometrických tvarů
- úkoly na rozvíjení prostorové představivosti, užití stavebnice, souboru krychlí
- vztahy nad, pod, vedle, před, za doplněné počtem

3. ročník

- vytváření konkrétních představ o přirozeném čísle v oboru do 20
- počítání na konkrétních předmětech, počítadle, na prstech
- čísla 0 – 20
- počítání předmětů v daném souboru
- vytváření různých souborů o daném počtu prvků
- porovnávání čísel v oboru do 20
- číselná osa
- sčítání a odčítání přirozených čísel v oboru do 20 bez přechodu přes desítku
- tabulka sčítání
- automatizace početních spojení sčítání a odčítání v oboru do 20
- vztahy mezi sčítáním a odčítáním
- sčítání a odčítání čísel v oboru do 20 s přechodem přes desítku
- rozklady čísel, dočítání
- slovní úlohy vedoucí k jednomu početnímu výkonu v oboru do 20, s použitím platidel
- jednoduché slovní úlohy na využití vztahu o x-více, o y-méně v oboru do 20
- násobilka dvou do 20 vyvozená na manipulačních činnostech
- seznámení s numerací do 100

GEOMETRIE

- kreslení křivých a přímých čar
- užití pravítka,
- rýsování jednoduchých ornamentů
- rýsování a označování úseček
- úkoly na rozvíjení prostorové představivosti, užití stavebnice, souboru krychlí
- dělení staveb z krychlí na sloupce a vrstvy

Výuka matematiky má v 1 - 3. ročníku činnostní charakter. Názornému počítání slouží též jednoduché obrázky a značky kreslené dětmi. Při vytváření pojmu čísel a početních

výkonů se přechází od činností s trojrozměrnými předměty k připraveným pomůckám (kolečka, peníze, vystřižené obrázky) až ke kreslenému názoru v pracovních sešitech a názoru demonstračnímu. Také vytváření slovních úloh a jejich obměny vychází z věcného názoru, především je však třeba využívat individuálních žákovských zkušeností.

Velmi vhodným tématem slovních úloh je obchodování spojené s manipulací s pomůckou „papírové mince a bankovky“.

Matematika celého 1. období je vyučována hlavně v souvislosti s učivem prvouky, ale také v souvislosti s učivem českého jazyka (vymyšlení slovních úloh, vytváření otázek, vyjadřování se k činnostem).

Podle podmínek třídy se mohou děti ve vyučování seznamovat s prací na počítači a využívat v matematice jednoduché počítačové programy a hry obsahující procvičování vidění počtu věcí, přiřazování čísla k určitému počtu věcí, porovnávání počtu věcí a čísel a též procvičování početních výkonů.

Tyto dovednosti dále rozvíjíme v následujícím 4. a 5. ročníku základního vzdělávání. Vhodných počítačových her a programů lze využívat k procvičování učiva nejen matematiky, ale i dalších vyučovacích předmětů.

Očekávané výstupy na konci 1. období

ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE

Žák by měl:

- číst, psát a používat číslice v oboru do 20 (numerace do 100)
- sčítat a odčítat s užitím názoru v oboru do 20
- porovnávat množství a vytvářet soubory prvků podle daných kritérií v oboru do 20
- znát matematické pojmy +, -, je větší, je menší a umět je zapsat
- umět rozklad čísel v oboru do 20
- zapsat a řešit jednoduché slovní úlohy na sčítání a odčítání v oboru do 20

ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY

Žák by měl:

- zvládat orientaci v prostoru a používat výrazy vlevo, vpravo, pod, nad, před, za, nahoře, dole, vpředu, vzadu
- modelovat jednotlivé situace podle pokynů s využitím pomůcek
- doplňovat jednoduché tabulky, schémata a posloupnosti čísel v oboru do 20
- uplatňovat matematické znalosti při manipulaci s drobnými mincemi

GEOMETRIE V ROVINĚ A V PROSTORU

Žák by měl:

- poznat a pojmenovat základní geometrické tvary v rovině a v prostoru, umět je graficky znázornit
- umět používat pravítko
- rozeznat přímku a úsečku, narýsovat je a vědět, jak se označují

Obsah učiva 1. stupeň/ 2. období

4. ročník

- *opakování a prohloubení učiva z 1. – 3. ročníku*
- sčítání a odčítání přirozených čísel v oboru do 20
- numerace do 100 (číselní osa, porovnávání čísel)
- *sčítání a odčítání v oboru do 100*
- sčítání a odčítání násobků 10
- sčítání a odčítání jednotek bez přechodu i s přechodem desítek
- sčítání a odčítání dvouciferných čísel (z paměti i písemně)
- slovní úlohy k jednomu početnímu výkonu
- využití vztahu o x-méně, o x-více, odhady výsledků
- slovní úlohy s použitím platidel
- *násobení a dělení v oboru do 100*
- pamětné zvládnutí násobkových řad, dělení podle schopností dětí
- manipulace s konkrétními předměty
- tabulka násobení
- záměna činitelů
- vztahy n-krát více, n-krát méně
- *jednotky hmotnosti, délky, času, objemu* (kilogram, litr, hodina, centimetr, metr)
- jednoduché převody jednotek

GEOMETRIE

- bod *vyznačení, popis
- úsečka *rýsování úseček, měření s přesností na cm, v realitě na m, odhady délky
- přímka * rýsování přímky, polohy přímků –různoběžky, rovnoběžky
- rovinné útvary * trojúhelník, čtverec, čtyřúhelník, obdélník, poznávání vrcholů a stran
- tělesa * poznávání kvádr, krychle, koule, válec

5. ročník

- *opakování a prohloubení učiva ze 4. ročníku*
- sčítání a odčítání přirozených čísel v oboru do 100
- čísla sudá a lichá
- násobkové řady v oboru do 100, dokončení pamětného zvládnutí
- řešení jednoduchých slovních úloh, odhady výsledků
- *sčítání a odčítání v oboru do 1000*
- numerace do 1 000, číselná řada, porovnávání
- násobky 100
- sčítání a odčítání do 100, ústně i písemně
- jednoduché slovní úlohy, odhady výsledků

- zaokrouhlování čísel na stovky, užití ve slovních úlohách
- úlohy typu o x-méně, o x-více, n-krát více, n-krát méně
- *dělení v oboru násobílek do 100*
- tvoření a zápis příkladů násobení a dělení v oboru do 100
- jednoduché slovní úlohy na násobení a dělení v oboru násobílek
- *jednotky délky, hmotnosti, času, objemu, platidla*
- mm,cm,dm,m,km
- g,kg
- l,hl
- hodina, minuta,určování času na čtvrt hodiny
- poznat koruny a haléře napsané v desetinné podobě
- jednoduché převody jednotek

GEOMETRIE

- *opakování bod, přímka, úsečka*
- úsečka *rýsování úseček, měření s přesností na cm a mm
- rovinné útvary * trojúhelník, čtverec, čtyřúhelník, obdélník, poznávání vrcholů a stran
- tělesa * poznávání vlastností těles
- *kolmice a rovnoběžky*
- pravý úhel – pojem
- rýsování kolmic pomocí trojúhelníku s ryskou
- rýsování rovnoběžek
- *čtverec a obdélník*
- vyznačení, popis, vlastnosti stran
- rýsování čtverce a obdélníka
- *kruh a kružnice*
- střed, poloměr a průměr kruhu a kružnice
- rýsování kružnice
- oblouk kružnice

Očekávané výstupy na konci 2. období

ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE

Žák by měl:

- číst, psát a používat číslice v oboru do 1 000 i na číselné ose
- rozeznat sudá a lichá čísla
- sčítat a odčítat z paměti i písemně dvouciferná čísla
- zapsat a řešit jednoduché slovní úlohy s jedním nebo dvěma početními operacemi
- zaokrouhlovat čísla na stovky s využitím ve slovních úlohách
- znát z paměti řady násobků 2 až 10 do 100
- tvořit a zapisovat příklady na násobení a dělení v oboru do 100
- umět používat kalkulaátor

ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY

Žák by měl:

- určit čas s přesností na čtvrt hodiny, převádět jednotky času v běžných situacích
- umět jednoduché převody jednotek délky, obsahu, objemu, hmotnosti a času
- vyhledat a roztrždit jednoduchá data podle návodu
- orientovat se a číst v jednoduché tabulce
- uplatňovat matematické znalosti při manipulaci s penězi

GEOMETRIE V ROVINĚ A V PROSTORU

Žák by měl:

- měřit a porovnávat délku úsečky
- sestrojít rovnoběžky a kolmice
- znázornit, narýsovat a označit základní rovinné útvary
- určit osu souměrnosti překládáním papíru
- vypočítat obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran
- poznat základní tělesa

APLIKAČNÍ ÚLOHY

Žák by měl:

- řešit jednoduché praktické slovní úlohy, jejichž řešení nemusí být závislé na matematických postupech

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: UMĚNÍ A KULTURA

Výchovně vzdělávací cíle:

Vzdělávání v dané oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- rozvíjení pozitivního vztahu u umění a jeho vnímání
- využívání a rozvíjení tvořivých vlastností a dovedností
- rozvíjení estetického cítění a vnímání prostředí
- ke kultivovanému vystupování a získávání sebedůvěry
- poznání, že kultura a umění obohacují život člověka
- poznávání národní kultury, její duchovní hodnoty a vědomí ji chránit
- seznámení se a akceptovat kultury jiných národů a etnik

Charakteristika výuky:

Vzdělávací oblast Umění a kultura provází žáky celou dobu povinné školní docházky. Přispívá ke kultivaci osobnosti žáka tím, že dává prostor pro uplatnění jeho tvořivých schopností a zprostředkovává mu umělecké zážitky prostřednictvím vlastní tvorby. Naplňuje přirozenou potřebu projevit se. Ve výuce je možné přiblížit žákům hudební i výtvarné umění a působit tak na jejich estetické vnímání. Získané dovednosti mohou obohatit život v podobě náplně zájmových činností.

Vzdělávací oblast má charakter relaxační a rehabilitační. Na žáky působí harmonizující prostředí, ve kterém se snižuje jejich vnitřní napětí, nesoustředěnost a v mnohých případech i agresivita.

Realizace veřejných vystoupení pomohou žákům podpořit vlastní sebevědomí a přispívají k odolnosti vůči stresu a trémě.

Požadavky této vzdělávací oblasti se realizují v 1. – 5. r. ve dvou samostatných vyučovacích předmětech: HUDEBNÍ VÝCHOVA a VÝTVARNÁ VÝCHOVA

HUDEBNÍ VÝCHOVA

Výchovně vzdělávací cíle:

Cílem hudební výchovy jako jednoho z esteticko-výchovných předmětů je

- rozvíjení hudebnosti žáků a jejich pohybové kultury
- zprostředkování jejich poznávání a chápání hudebního bohatství našich národů
- kultivace estetického cítění a prožívání žáků
- vytvořit u žáků kladný vztah k hudbě a její potřebu v životě
- naučit žáky zpívat v rozsahu jedné a půl oktávy
- naučit žáky na hudbu reagovat pohybem
- naučit žáky pozorně a s porozuměním naslouchat hudbě
- naučit žáky zpívat lidové i umělé dětské písně
- nacvičit správné dýchání
- rozvíjet hudební sluch a paměť na melodii i slova
- učit rozlišovat a udržovat určitý rytmus
- rozvíjet hudebnost zařazováním poslechu lidových písní i poslechu hodnotné vážné hudby vhodné pro tento věk a vést žáky k zájmu o hudbu
- poznat a dbát o rozvoj talentovaných žáků
- probouzet u žáků zájem o vlastní pěvecké a hudební aktivity

Charakteristika výuky:

Hlavními složkami hudební výchovy jsou zpěv a poslech hudby. Těžištěm hudebně-výchovné práce je zpěv. Lásku k hudbě se nejnázve probouzí zpěvem, neboť při něm je žák aktivní a tvořivý. Zpívaná píseň nejlépe rozvíjí pěvecké i hudební dovednosti a návyky žáků. Nejčastější formou tohoto období je zpěv jednohlasný. Učitel dbá individuálních zvláštností dětského hlasu, vede žáky k tomu, aby zpívali čistě, lehce a bez křiku. Dále je třeba pamatovat na to, aby rozsah a poloha písní odpovídaly rozsahu a poloze dětského hlasu. V hudební výchově je třeba střídát činnosti tak, aby děti nezpívaly po celou vyučovací hodinu.

Výběr písní má být rozmanitý, má napomáhat hlasovému výcviku. V tomto období jsou pro zpěv nejvhodnější lidové písně, dětmi oblíbené písně umělé, vhodné je využívat i písní místních nebo krajových. Současně s výcvikem pěveckých dovedností rozvíjí zpěv hudební sluch žáků, jejich smysl pro čistou intonaci a rytmus. Smysl pro rytmus snadno a dobře rozvíjíme častým zařazováním jednoduchých doprovodných nástrojů (tyčinky, bubínek, tamburína, činely apod.) ke zpěvu žáků. Vnímání hudby se rozvíjí v celé hudebně-výchovné práci, nejvýrazněji při poslechu hudby. Poslechem se učí žáci hudbu citově prožívat a soustředit se. Přitom jsou žáci vedeni k tomu, aby vyjadřovali a srovnávali své dojmy z poslechu hudebních skladeb.

Zpěv by se měl stát pro děti přirozenou potřebou pro vyjádření pohody a radosti, a to i v jiných předmětech než Hv. Proto výuku hudební výchovy vedeme tak, aby se stala pro žáky příjemnou a oblíbenou. K dobrému rozvíjení pěveckých dovedností žáků v tomto období

velmi dobře napomáhá každodenní zpěv zařazovaný v průběhu vyučování jako doplněk učiva nebo jako příjemná relaxační chvílka.

Ve zpěvu i poslechu je nezbytné se vracet k probraným písním a skladbám. Jen tak žák může dobře zvládnout melodii a slova písně, zapamatovat si hudební skladbu. Stále zdokonalovanou reprodukcí písní a opakovaným poslechem se prohlubuje vztah žáků k hudebním dílům i intenzita jejich estetického prožitku. Při výuce hudební výchovy je třeba věnovat pozornost hudebně nadaným žákům, dbát o jejich další rozvoj, doporučovat zájmovou činnost. Zpěvem, poslechem, jednoduchým doprovodem písní na dětské hudební nástroje a pohybovým projevem se stávají děti aktivními provozovateli hudby.

Obsah učiva předmětu hudební výchova

Obsah učiva v prvním období je možné rozdělit na jednotlivé činnosti:

Sluchové, hlasové, dechové a řečové činnosti

- rozlišování zvuků, lidských hlasů, barvy zvuku hudebních nástrojů
- správné držení těla při dýchání, hospodárně dýchání, zřetelná výslovnost jednotlivých slov a slovních spojení, říkadel
- rytmizace říkadel, melodizace říkadel postupně v rozsahu tercie – sexty
- zpěv jednotlivých písní zaměřených k ročním obdobím, k lidovým slavnostem, koledy

Instrumentální činnosti a rytmická cvičení

- hra na tělo , tleskání, pleskání, dupání v pravidelné pulzaci v sudém i lichém metru
- hra na jednotlivé nástroje Orffova instrumentáře – hůlky, bubínky, tamburína, triangl, ale i jednotlivé kameny melodických nástrojů

Hudebně pohybové činnosti

- pohybové hry s říkadly a dětskými popěvky
- pohyb podle jednotlivých rytmických doprovodů, chůze, pochod, klus, poskoky
- spojení jednotlivých tělesných cvičení s hudebním doprovodem

Poslechové činnosti

- poslech krátkých výrazných skladeb pochodového charakteru, ukolébavky, taneční melodie, polka a valčík
- rozpoznání tempa a rytmu
- rozpoznání hudebních nástrojů
- slavné melodie a hudební skladatelé
- poslech skladeb v různých nástrojových provedeních, orchestrální i sólové provedení
- poslech říkadel a jednoduchých lidových písní v provedení dětských pěveckých sborů

S hudbou se dítě setkává od malička. Proto v počátcích výuky Hv budeme vycházet ze znalosti jednoduchých lidových písní, které obvykle žáci znají ze zpěvu v rodinách, ze zpěvu

podle dětských knížek a ze zpívání v mateřských školkách a dětmi oblíbených hudebních nahrávek.

Děti předškolního věku obvykle umí zpívat písně:

Halí, belí	Pásla Ovečky
Ovčáci, čtveráci	Jedna, dvě, tři, čtyři, pět
Kočka leze dírou	Travička zelená
Skákal pes	Holka Modrooká
Pec nám spadla	Já mám koně
Maličká su	Když jsem já sloužil
To je zlaté posvícení	Pod naším okýnkem
Prší, prší	Čížečku, čížečku

1. ročník

- rozlišování zvuků a tónů
- melodizované říkanky
- hudebně pohybové hry
- dechová a hlasová cvičení
- lidové písně vhodné pro děti, které v dětech budí radost ze zpěvu, lásku k lidem, k přírodě, k domovu
- písně umělé, které zachycují život dětí, svět her, pohádek, fantazie
- vytváření pěveckých dovedností a návyků: správné držení těla a hlavy, správné dýchání, tvoření tónů, výslovnost
- sluchem rozlišovat základní vlastnosti tónu: vysoký – nízký, dlouhý – krátký, silný – slabý (pomocí zrakového i pohybového názoru)
- vést žáky k tomu, aby se projevovali i pohybově podle hudby
- pro poslech je vhodné volit: lidové písně v provedení dětských sborů, poslech písní, které zpívají skupiny dětí ze třídy, přístupné a dětem obsahově blízké umělé písně, dětské taneční hry, jednoduché instrumentální skladby
- vytváření citového vztahu k hudbě

Písně vhodné k nácviku pro 1. ročník:

Travička zelená	Šel zahradník do zahrady
Proč	Když jsem jel do Prahy
Pod naším okýnkem	Já jsem z Kutné hory
Bude zima, bude mráz	Šla Nanyňka do zelí
Pásli ovce valaši	Když jsem já ty koně pásal
Štědrej večer nastal	Žezuličko, kde jsi byla
My tři králové	Máminy oči
Kotě a sluníčko	

V průběhu celého roku dbáme při výuce na to, aby vyučování bylo radostné a dalo žákům co nejvíce citových zážitků. V prvním ročníku mají někteří žáci nevyvinutý hudební sluch, nedovedou, či nechtějí zpívat. Pěvecké dovednosti získávají žáci přípravnými cvičeními, která

si učitel vytváří z prvků nacvičované písně. Přitom je dobře využívat individuálního zpěvu žáků, kteří intonačně čistě zpívají a ostatní nechat zpěv spolužáka poslouchat a potom napodobovat.

Učitel věnuje péči o hlas žáků pozornost. Dbá, aby žáci :

- zpívali lehce, bez křiku, ve vyvětrané místnosti
- nezpívali dlouho ve vysoké nebo nízké hlasové poloze
- nezpívali celou hodinu
- poslouchali se navzájem

K cvičením hlasovým se řadí cvičení dechová. Při nich se žáci učí hospodařit s dechem. Je možné k nim připojit i pohyby paží. Hlasová cvičení je vhodné volit jednoduchá, aby se mohla soustředit pozornost k vytvoření krásného tónu a správné výslovnosti samohlásek, souhlásek, slabik i slov.

Cvičení sluchová vychovávají hudební sluch žáků. Písně se v tomto období nacvičují podle sluchu.

2. ročník

- hlediska pro výběr písní jsou obdobná jako v 1. ročníku
- dechová a hlasová cvičení z 1. ročníku automatizovat, nevyhledávat stále nová cvičení, měnit pouze motivaci, jde tu hlavně o docílení co nejlepšího provedení
- rytmická cvičení propojujeme s písněmi, využíváme též rytmických slabik, tempo udáváme tleskáním nebo vytukáním dob
- se zřetelem k hlasovým dispozicím jednotlivých žáků pozvolna rozšiřovat hlasový rozsah a upevňovat ho
- zpěv podle pokynů učitele (jednotný začátek všech, podřídít se určitému tempu)
- učit opakovat udaný tón
- sluchem rozlišovat stoupající a klesající melodii tónové řady
- rozlišit vyšší tón od nižšího
- pohybového znázornění využít ke zpěvu vzestupných a sestupných řad tónů, zpívat je na úryvcích písní
- v poslechových skladbách seznamovat děti s hudebními nástroji a přednesem lidových a dětských písní

Písně vhodné k nácvičku pro 2. ročník:

Černé oči	Kalamajka
Kdybys měla má panenka	Marjánko
Dělání	Ach synku, synku
Nesem vám noviny	Běžela ovečka
Jak jsi krásné neviňátko	Na tý louce zelený
Štěstí, zdraví, pokoj svatý	Krávy, krávy
Zimní	Když jde malý bobr spát
Mach a Šebestová	

Písňe tvoří i ve 2. ročníku hlavní součást práce v hodinách Hv. I ostatní činnosti při výuce spojujeme pokud možno se zpěvem. Návčik písni provádíme nápodobou, žáky ke zpěvu vhodně motivujeme, dbáme na pochopení obsahu textu písňe, na osvojení si textu, rytmu i melodie jednotlivými žáky. Při zpěvu věnujeme pozornost výslovnosti. Při opakování písňe doprovázíme jednoduchým rytmickým nebo pohybovým doprovodem. Vhodnou pomůckou jsou nástroje Orffovy školy. Jednoduché rytmické nástroje si též snadno můžeme připravit s dětmi z běžně dostupných materiálů a předmětů.

3. ročník

- hlediska pro výběr písni jsou obdobná jako v přecházejících ročnících
- upevňujeme pěvecké návyky (držení těla a hlavy, dýchání, tvoření tónů, výslovnost)
- zpíváme s dynamickými odstíny slabě – silně v rozmezí p – mf
- zpíváme podle pokynů učitele
- upevňujeme dovednost zpívat tóny ve vzestupné a sestupné řadě na úryvcích písni a cvičeních
- nacvičujeme dvoudobou chůzi a tanec
- dáváme žákům prostor pro pohybové vyjádření melodie
- učíme je rozlišovat hudební nástroje podle vzhledu i podle tónu, rozlišujeme nástroje strunné, dechové a bicí
- využíváme dětské rytmické nástroje pro doprovody písni
- opakujeme poslech z nižších ročníků, přidáváme poslech české hudby pro slavnostní příležitosti, poslech hudby taneční, poslech státní hymny

Písňe vhodné k návčiku pro 3. ročník:

Beskyde, Beskyde	Tancuj, tancuj
Pekla vdolky	Narozeninová
Vyletěla holubička	Není nutno
Už ty pilky dořezaly	Jarní slunce
Čí je, čí je, čí je děvče	Ztratila Lucinka bačkorku
Kačenka divoká	A já su synek z Polanky
Rychle bratři, rychle vstávejme	Až já pojedou přes ten les

Zpěv doprovázíme rytmickými nástroji. Když nemáme rytmických nástrojů dostatek, sami si je vyrábíme např. ze skořápek ořechů, kelímků naplněných rýží, čočkou apod., místo hůlek použijeme vařečky, lžičkou ťukáme do skleničky apod. Žákům dáváme možnost objevit další zvukové efekty a zkusit je při zpěvu využít.

S hudbou se žáci mohou setkat též při návštěvě koncertů, besedách o hudbě a při vlastních hudebních aktivitách. Žáci mohou rovněž sledovat část videozáznamu koncertu. Poslechové skladby v 1. období vzdělávání volíme podle nahrávek, které jsou k dispozici. Dbáme, aby v poslechových skladbách byly zastoupeny písňe lidové, známé umělé písňe pro děti a věku přiměřené skladby významných českých hudebních skladatelů.

Ve druhém období rozvíjíme poznatky z předešlých ročníků.

V oblasti *sluchových* cvičení klademe důraz na rytmizaci říkadel, zpěv jednoduchých lidových písní v rozsahu kvinty – oktávy, rozvíjíme hudební paměť. Hlídáme u žáků měkké nasazení, správnou dynamiku a rytmus. Žáci poznávají hudební nástroje sluchem.

V oblasti *instrumentálních činností* pracujeme ve dvoudobém a třídobém metru.

Rozvíjí se *pohybové schopnosti*, pochod, základní kroky polky.

Při *poslechu* používáme nahrávky symfonického orchestru, dětských sborů, country a folklóru.

Ve druhém období nestanovíme počet skladeb, písní ani říkadel. Vyučující dle svého uvážení vybírá vhodné učivo přiměřené schopnostem žáků. Předpokládá se posloupnost a postupné zvyšování náročnosti ve všech složkách hudební výchovy.

4. ročník

Vhodné písně k nácviku pro 4. ročník:

Beskyde, Beskyde	Dva mrazíci
Pekla vdolky	Usnul vrabec za komínem
Vyletěla holubička	Koledníček
Už ty pilky dořezaly	Ještě ty koníčky
Čí je, čí je děvče	Žádněj neví, co jsou Domažlice
Kačena divoká	Narozeninová
Á,bé,cé,dé,kočka přede	Ó řebíčku zahradnický
Slunéčko zachází za hory	Spi, Janíčku , spi

5. ročník

Vhodné písně k nácviku pro 5. ročník

Až já pojedu přes ten les	Muzikant
Vosa a bodlák	Červená růžičko
Bejvávalo, bejvávalo	Zlaté střevíčky
Chválím tě země má	Voláme sluníčko
Široký hluboký	Žežulka
Mravenčí ukolébavka	Kozel
Stojí vrba košatá	Kdyby byl Bavorov
Kolik je na světě	Tři čuníci

Očekávané výstupy na konci 1. období

Žák by měl:

- zpívat jednoduché písně v rozsahu kvinty
- rozlišovat sílu zvuku
- soustředit se na poslech jednoduché krátké skladby
- správně a hospodárně dýchat a zřetelně vyslovovat při rytmizaci říkadel a při zpěvu
- měnit pohyb podle tempových a rytmických změn

Očekávané výstupy na konci 2. období

- zpívat písně v přiměřeném rozsahu k individuálním schopnostem
- odlišit tóny podle výšky, síly, barvy
- soustředit se na poslech skladby
- naučit se správnému hospodaření s dechem – frázování
- doprovodit spolužáky na jednoduché hudební nástroje
- umět propojit pohyb d hudbou
- znát některé naše významné hudební skladatele

Výchovně vzdělávací cíle:

- probouzet a rozvíjet schopnosti výtvarného vyjadřování žáků
- rozvíjet tvořivé schopnosti žáků, pěstovat jejich estetické cítění a vkus
- vytvářet základní pracovní návyky pro výtvarnou činnost žáků
- vytvářet kladný citový vztah k výtvarnému umění
- seznamovat žáky s výtvarnými nástroji, materiály a technikami
- učit žáky pozorovat a vnímat krásu přírody, hovořit o svých pocitech a dojmech, pokusit se je výtvarně vyjadřovat
- dát dítěti možnost osobitého výtvarného vyjádření určitého prožitku nebo představy neovlivněného vnuceným výtvarným vzorem
- četbou, vyprávěním příběhem, hudbou, dramatickým dílem podněcovat a rozvíjet výtvarné představy žáků, dát možnost výtvarným projevům v různých technikách
- výtvarně experimentovat, objevovat tvary věcí kolem nás, hra s linií s využitím různých plastických materiálů
- výtvarně zobrazovat tvary předmětů na základě her s nimi
- kreslením, malováním a modelováním rozvíjet tvarovou, barevnou i prostorovou představivost a jemnou motoriku
- pozorovat a porovnávat jednoduché předměty, hledat jejich jednotlivé kvality – barevnost, pojmenovávat vlastnosti, tvary, hledat a odlišovat struktury
- dbát na rovnoměrnost a vyváženost smyslových, citových a rozumových přístupů a jejich propojování s důrazem na rozvoj fantazie a svobodného subjektivního vyjadřování
- učit se prezentovat svůj výtvarný projev a naslouchat sdělení druhých
- využívat zkušeností žáků, učit je respektovat vzájemné odlišnosti ve výtvarném vyjadřování
- dovedností získaných při výtvarných činnostech využívat při výuce prvouky, matematiky, českého jazyka i psaní a naopak
- seznamovat žáky s ilustracemi v dětských knihách, poznávat nejznámější malíře – ilustrátory, mezipředmětové vztahy se čtením a literární výchovou
  - podílet se na výzdobě třídy, školy; učit se prezentovat své práce
  - příležitostně navštěvovat výstavy dětských výtvarných prací a výstavy výtvarných umělců v regionu

Charakteristika výuky:

Výtvarná výchova jako předmět je součástí procesu rozvoje estetických vztahů žáků ke skutečnosti a k umění. Výuka výtvarné výchovy vychází především z citového vztahu žáků k zobrazované skutečnosti. Výtvarné činnosti rozvíjejí tvořivost, fantazii, estetické cítění, podněcují a uspokojují potřeby žáků vyjadřovat se k různým tématům, situacím, prožitkům. Pro výtvarnou činnost v tomto období je nepostradatelné příznivé a klidné prostředí zbavené strachu ze známky nebo výsměchu druhých.

Děti se snaží výtvarně vyjadřovat své představy výtvarnými prostředky již od útlého věku. Výtvarný projev předškolního věku je především rázu schematického. Děti svým kresbám

rozumí, dospělí většinou nedovedou do jejich světa vstupovat. Není však vhodné myšlenkový svět dětí narušovat předkreslováním a vedením k napodobování. Je naopak potřebné dát dítěti svobodu a do jeho kreseb nezasahovat.

V 1. – 5. ročníku převládá spontánnost, bezprostřednost výtvarného projevu dítěte. Dítě kreslí rádo z paměti, předloham se vyhýbá. Jeho představy ho těší a snaží se je ztvárnit. Vhodná motivace, která předchází výtvarné tvorbě, podněcuje uvolnění dětské fantazie. Děti potom často tvoří s velkým zaujetím a prožívají velkou radost z toho, co vytvořily. Jejich práce jsou plné volnosti, naivnosti a psychologických záhad.

Úlohou učitele je posilovat sebevědomí žáků, využívat jejich fantazii, rozvíjet ji, podporovat jejich vlastní výtvarné vyjadřování, podněcovat zájem o výtvarnou práci vhodnou motivací. V tomto období je vhodné, když mezi metody a formy práce zařazuje učitel co nejvíce různé hravé činnosti a experimentování. Výtvarná výchova dává žákům možnost se individuálně svou výtvarnou činností projevit, sami mohou různými výtvarnými prostředky ztvárnit své vidění světa. Je dobře, když svůj výtvarný projev mají žáci možnost obhájit, vysvětlit spolužákům a vyslechnout jejich názory. Často právě vzájemné hovory žáků o svých výtvorech mohou měnit jejich pohled na svět nebo určitou věc. Zde má učitel příležitost jemně usměřňovat a postupně působit na vytváření výtvarného vkusu žáků.

Tato výchova prolíná celým obdobím. Jeví se jako vedení žáka:

- k svobodnému výtvarnému vyjádření
- k uvědomování si krásy tvarů, barev a barevných kombinací, struktur
- k postupné schopnosti samostatné volby výtvarné techniky (technologie), ke správnému zacházení s výtvarnými nástroji, barvami apod.
- k účasti na utváření prostředí, ve kterém žijeme, učíme se

Ve všech formách výtvarného projevu (v kresbě, malbě, grafice, modelování, prostorovém vytváření, v kombinovaných technikách ...) se projevuje dětská osobnost dítěte, jeho citění a chápání světa kolem sebe. Téměř všechny námětové okruhy výtvarné výchovy obsahují základní vztahy k životu, prostředí a lidem, a proto souvisí blízce s výukou prvouky a vztahem žáků k životnímu prostředí. Učitelům se přímo nabízí možnost k mezipředmětovým vztahům a využití výtvarných činností žáků v různých malých projektech. Velmi vhodné je uplatňovat ve výuce náměty z žákova okolí, z dětského života z prostředí obce i školy.

Při výtvarné tvorbě plné her, fantazie, spontánnosti, experimentů s technikami i materiály by nemělo v tomto období chybět ani výtvarné zpracování určitého konkrétního tématu (kresbou, malbou), které v některých pojetích pohledu na výtvarnou výchovu v tomto školním věku bývá poněkud zatlačováno do pozadí pro svou údajnou nevhodnost, obtížnost či přílišnou konkrétnost. Ale i tato oblast má v tomto období své místo a opodstatnění.

Takové výtvarné práce mohou být dvojího druhu:

- na základě vlastní představy dítěte
- podle skutečnosti

Kresba z představy má zpočátku ilustrativní charakter, vypráví o bezprostředních zážitcích a zkušenostech žáků a o jeho citovém životě. Motivací k těmto kresbám může být prožitek z her, ze čteného textu, z osobního prožitku, z vycházky apod.

Kresba podle skutečnosti vyjadřuje obvykle první dojem žáka z pozorování. Každý sleduje zpočátku něco jiného, někoho zaujme barva, jiného zaujmou detaily, někdo dovede zachytit linie pozorovaných věcí, někdo zase zachytí jejich funkci. Žák se postupně učí výtvarně uvažovat, pozorně vnímat skutečnost a výtvarně vystihnout její podobu. Proto již v tomto období můžeme začít i s kreslením věcí podle skutečnosti. Žáci samozřejmě nedokáží hned dokonale zachytit pozorovanou skutečnost. Spokojujeme se proto zejména s vystižením toho charakteru předmětu, který pozorujeme. Tyto kresby velmi vhodně využíváme nejen při

výuce prvouky, ale i v hodinách matematiky, čtení a psaní. Mnohý žák se v mladším školním věku snáze vyjadřuje kresbou než slovy. Kresbou může např. snadno vyjadřovat porozumění čtené větě nebo čtenému příběhu, porozumění funkci pozorované věci (např. mlýnek, struhadlo). Tím výtvarná výchova přesahuje rámec předmětu jako takového.

K vytváření hlubšího vztahu k výtvarnému umění využíváme návštěvy výstav obrazů, loutek a maňásků, hraček, pohlednic aj., besedujeme nad knihami a jejich ilustracemi.

K vycházkám v průběhu roku je vhodné přidávat prvky výtvarné výchovy, neboť při nich s žáky můžeme pozorovat např. výstavbu obce, významné stavby obce, stavební sloh, ve kterém jsou domy postaveny, úpravu domů a jejich okolí, získáváme spoustu námětů, zajímavostí, postřehů, nasbíráme materiály pro další práci.

Na vytváření žakovského výtvarného vkusu a jeho vztahu k výtvarnému umění a výtvarným hodnotám má také vliv prostředí (rodina, škola, obec, její okolí), kde děti žijí. Nemalý vliv má i rozvoj techniky – fotografie, televize, video, počítače, které zprostředkovávají dětem spoustu podnětů, zážitků (pozitivních, ale v mnoha případech i negativních). Pak je třeba také takováto témata do hodin výtvarné výchovy zařazovat a pomoci tak dětem přemíru podnětů zpracovávat, uvědomovat si jejich hodnotu, zaujímat k nim nějaké postoje, vnímat pozitivní i negativní.

Některé činnosti mohou dětem ukázat, jak lze tuto moderní techniku vhodně využít (počítačová grafika, internet, televizní motivační či vzdělávací pořady, reklama, plakáty, kreslená animace, loutky ...).

Učitel, který dovede dětskou duši naladit k výtvarnému projevu, bývá často odměněn bohatstvím dětských nápadů.

Pro výuku výtvarné výchovy je třeba mít dostatečné množství pomůcek a poučit žáky, jak se s nimi zachází. Kromě základních pomůcek pro výtvarné činnosti, které má každý žák svoje vlastní, je třeba mít soubor pomůcek ve třídě pro specifické a složitější výtvarné techniky. Výtvarná výchova nevede samoúčelně jen k osvojování výtvarných technik. Prostřednictvím výtvarných činností pomáhá k výchově citlivého člověka, který si všímá okolního světa a jeho projevů.

Obsah učiva v jednotlivých ročnících:

Přehled tematických okruhů v daném období:

- a) ***objevování světa přírody*** v jednotlivých i v širších souvislostech
  - pozorování přírody (přírodniny, rostliny, zvířata)
  - chápání přírody ve smyslu prostředí života (krajina jako prostředí pro rostliny, zvířata, lidi);
  - tvář krajiny v různých souvislostech (barevnost krajiny a její proměny v průběhu roku, využití žakovských zkušeností)
  - vztah k přírodě (estetické oceňování krásy přírody)
  - příroda a běh času (roční období, počasí)
- b) ***poznávání a prožívání světa dítěte***
  - pocíťování domova jako životní jistoty (dítě v domácím prostředí, domácí práce, hry)
  - poznávání školy – nové životní prostředí (třída, škola, spolužáci)
  - styk se světem mimo školu (ulice, cesta do školy, sport, hry, výlety, hřiště, přátelé)
- c) ***svět, který děti pozorují, který pocíťují a kterému naslouchají***

- setkávání s prostými životními zkušenostmi (u lékaře, na poště, na nádraží, v obchodě aj.)
- poslouchání a vyprávění (pohádky, písničky, říkadla, zážitky)
- významná sváteční setkávání (rodinné oslavy, Vánoce, Velikonoce)
- vnímání smyslových vjemů a jejich výtvarný záznam (přepis pocitů z dotýkání, přepis zvuků aj.)

d) **svět dětské fantazie** – výtvarná hra a experiment

e) **svět, který dítě obklopuje**, ovlivňuje ho (věda a technika, výstavy, architektura, besedy, ...)

Náměty pro práci v 1.- 5. ročníku

- námětové kreslení na základě vlastních prožitků dětí
- poznávání základních barev a jejich různé užívání
- kresby podnětené vyprávěním, četbou, vhodnou motivací ilustrující fantazii dítěte – kreslení podle představ
- kresby a modely přírodnin vztahující se k učivu prvouky, zobrazují vše, co dětem poskytuje příroda – kreslení podle skutečnosti, jehož hlavním účelem je vystižení tvaru a barvy
- výtvarné dotváření přírodnin na základě představ dítěte
- vytváření prostorových fantazií seskupováním a kombinováním přírodních i umělých materiálů, včetně materiálů netradičních
- hry s barvou, poznávání vlastností barev, výtvarné využití vzniklých náhodností, které vzbuzují v dětech rozličné představy
- hra s linií, vedení linie v různých materiálech
- jednoduché dekorativní kreslení, otisky přírodních prvků na papír a do plastických materiálů
- plastická a prostorová tvorba – spontánní hry s různými tvárnými materiály
- prostorové hry se stavebnicovými prvky
- jednoduché prvky moderní techniky ve výtvarné tvorbě
- seznamování se s významnými osobnostmi výtvarného umění jako např. Josef Lada
- námětové kreslení na základě vlastního prožitku, rozvoj dětské představivosti a fantazie
- dětský příběh vyjádřený kresbou
- pozorování přírodnin, rozlišování tvarů, barvy, struktury, jejich kombinace a výtvarné dotváření
- využití barev základních i barev vzniklých mícháním, tvoření souladu dvou barev
- pozorování tvarů užitkových předmětů a pokusy o výtvarné ztvárnění jejich obrysové linie
- pozorování tvarů a poznávání funkcí různých předmětů, které člověk používá k práci, grafický záznam pohybu a zobrazení předmětu
- rytmické řešení plochy s využitím různých prvků a střídání barev – jak se dá návrhů využít
- seznamování se s významnými osobnostmi výtvarného umění jako např. M. Aleš, J. Lada, O. Sekora, H. Zmatlíková, J.Čapek, O. Janeček, A. Born,...

- členění plochy s použitím libovolných geometrických prvků, barevná kompozice – náměty pro využití návrhu
- hračky v životě dětí, výtvarný návrh hračky, pokus o jeho výrobu
- prostorová tvorba – formování, deformování materiálů, pokus o plastické komponování;
- prostorové činnosti s dostupnými stavebními prvky (papírové krabičky)

Typy, druhy a formy činnosti ve výtvarné výchově, výtvarné techniky:

- experimentování s barvami (míchání, zapouštění, překrývání)
- využívání různých materiálů (přírodních, umělých, vč. odpadových), poznávání jejich vlastností, zpracování různými technikami
- vyhledávání výrazných a zajímavých linií, tvarů, barev, struktur, jejich zaznamenávání (kresba, malba, otisk, frotáž, ...)
- výtvarné vyjádření zážitků, emocí, smyslových vjemů, myšlenek, událostí, pohybu (malba, kresba, linie, tvar, ...)
- experimentování s běžnými i netradičními nástroji a materiály (štětec, dřívko, rudka, uhlí, tužka, fixa, ruka, prsty, provázek, papír, kůra, textilie, kůže, kovy, plasty, ...)
- výtvarné vnímání věcí, užitkových předmětů z hlediska funkce, tvaru, dekoru, ... (kresba, vytrhávání z papíru, koláž, ...)
- vytváření jednoduchých náčrtů, plánů, modelů
- využívání různých materiálů k výtvarnému prostorovému zpracování (modelína, modurit, sádra, papír, přírodniny, plasty, textil, kůže – mísení, hnětení, lití, lepení, stříhání navlékání)
- seznamování s jednoduchými grafickými technikami (otisk, frotáž, papírořez, tisk z koláže, kombinace technik)
- individuální i skupinová práce různými technikami s velkými formáty (balicí papír, velké formáty čtvrtky, chodník, ...)
- práce na třídních projektech, návrhy, formy zpracování, volba techniky
- výtvarně dramatické a komunikační hry (sochy, maňásci, ...)
- dotváření prostředí, ve kterém žijeme výtvarnými pracemi
- vycházky s výtvarnými náměty, pozorováním (sběr materiálů, pozorování věcí, prvky staveb, práce v terénu, ...), návštěvy výstav, muzeí

Očekávané výstupy na konci 1. období

Žák by měl:

- zvládnout základní výtvarné tvořivé dovednosti
- rozpoznávat a pojmenovat základní barvy, tvary, objekty
- uplatňovat vlastní fantazii a představivost při výtvarných činnostech

Očekávané výstupy na konci 2. období

Žák by měl:

- vnímat a pojmenovat vztahy mezi tvary, barvami, barevné kontrasty
- umět zachytit základní tvar zobrazovaného předmětu
- zvládat základy kompozice výtvarného díla
- vyjádřit vlastní fantazii ve výtvarném ztvárnění
- používat na elementární úrovni základní výtvarné techniky
- znát nejnámější ilustrace knih a filmů pro děti

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK A ZDRAVÍ

Požadavky této vzdělávací oblasti se realizují v prvním i druhém období prostřednictvím samostatného předmětu **TĚLESNÁ VÝCHOVA**

Výchovně vzdělávací cíle:

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáky k:

- získávání orientace v základních názorech na zdraví a postupnému uplatňování preventivních činností podporujících zdraví
- chápání fyziologických, psychologických i sociálních změn spojených s dospíváním
- dodržováním zásad zdravého způsobu života a ochrany zdraví, zodpovědnosti a péči o své zdraví a snaze o jeho zlepšení a posílení
- rozpoznávání základních situací ohrožujících tělesné a duševní zdraví vlastní i druhých a osvojování poznatků a dovedností jim předcházet
- odmítání škodlivých látek neslučitelných se zdravím a sportem
- poznávání vlastních fyzických a zdravotních předpokladů pohybových možností a omezení, rozvíjení a využívání pohybových schopností a dovedností
- vnímání prožitků z pohybové činnosti, které vedou k aktivitě a pohybové seberealizaci a aktivnímu vztahu ke sportu
- pochopení, že sport je jedním z prostředků k navazování sociálních kontaktů

Charakteristika výuky:

Veškeré tělesné pohybové aktivity vedou k všestrannému rozvoji žáka, nejen ke zvýšení jeho pohybových schopností a dovedností, ale i k posílení jeho charakterových vlastností (zodpovědnost, spolupráce, vytrvalost, odvaha, schopnost respektovat pokyny, umět se podřídit kolektivu ...).

Tělesná výchova pěstuje u žáků kladný vztah ke sportu a pohybu vůbec, aby se sport stal součástí jejich zdravého životního stylu. Systémem jednoduchých pohybových a sportovních aktivit vede ke zvyšování tělesné zdatnosti a k správnému držení těla žáků.

Vštěpováním pohybových návyků a vyvoláním radostného pocitu z pohybu u dětí se podílíme na zvyšování jejich psychické odolnosti vůči negativním vlivům svého okolí a na posilování jejich charakterových vlastností. Základní a důležitou metodou, která slouží ke splnění všech těchto cílů a úkolů je HRA a dodržování herních pravidel.

Osvojením základů herních technik a taktických postupů, zvyšujeme u žáků nejen pohybové schopnosti, ale také podporujeme jejich prostorovou orientaci, schopnost správného a rychlého rozhodování i schopnost pohotově reagovat.

Neustále věnujeme patřičnou pozornost bezpečnosti při výuce Tv, průběžně opakujeme bezpečnostní pravidla, upozorňujeme na možnosti úrazů, snažíme se vštípit pocit

zodpovědnosti za své chování a svoji bezpečnost, pocit sounáležitosti a ohleduplnosti ke svým spolužákům.

Tělesná výchova je předmět, kde je nutný diferencovaný přístup k žákům podle jejich momentální tělesné zdatnosti. Zde musíme citlivě hodnotit každého žáka, vzhledem k jeho individuálním možnostem a předpokladům pro zvládnutí různých pohybových aktivit.

V hodinách Tv se nezaměříme jen na rozvoj a zdokonalování pohybových schopností, ale také vštěpujeme důležité hygienické zásady s tím spojené.

Pohybové činnosti by měly prolínat a doplňovat i další oblasti výchovy, měly by se objevovat i v dalších předmětech jako např. vhodné rozcvičky, pohybové hry, taneční prvky.

Správně řízená výuka tělesné výchovy vyžaduje, aby učitel:

- kladl na žáky tělovýchovné požadavky, které jsou přiměřené jejich tělesné a pohybové vyspělosti
- dbal rozdílu mezi chlapci a děvčaty
- volil program s ohledem na roční období a materiálně technické vybavení školy
- dbal bezpečnosti žáků a vedl žáky k nacvičování vhodné a správné dopomoci a záchrany při cvičení
- účelně zaměstnával co nejvíce žáků vhodnými bezpečnými úkoly ke cvičení ve družstvech

Hlavní organizační formou vyučovacího procesu je vyučovací hodina tělesné výchovy. Vyučovací hodiny tělesné výchovy se nespojují do dvouhodin, rovnoměrně se rozkládají do týdenního rozvrhu.

Zařazování kurzu plavání – dle podmínek školy.

Tělovýchovné chvilky

Do vyučovacích hodin ostatních předmětů je vhodné vkládat tělovýchovné chvilky. Zařazují se, když se u žáků začne projevovat únava. Jejich programem jsou koordinační, vyrovnávací i kondiční cviky, které žák zná z výuky Tv v daném ročníku.

Hygienické požadavky pro Výuku Tv

Cvičební prostory – tělocvičny je třeba udržovat v čistotě a jejich vybavení vždy před užitím kontrolovat. Teplota vzduchu v tělocvičně by měla být přiměřená, neměla by být nižší než 16 °C.

Na vyučovací hodiny Tv se žáci převlékají do cvičebních úborů. Z pedagogických důvodů používá cvičební úbor i učitel.

Pro zvýšení odolnosti organismu se doporučuje, aby výuka Tv probíhala často na hřišti nebo v terénu. Chceme prospět zdravím žáků, a proto realizujeme mimoškolní tělovýchovné aktivity žáků ve spolupráci s rodiči, kroužky.

Charakteristika některých cvičení zařazovaných pravidelně do hodin Tv

Vyrovnávací cviky

Jsou to průpravná gymnastická cvičení, která jsou zaměřena na uvolnění a protažení jednotlivých svalových skupin. V tomto období posilovací cviky zařazujeme jen jednoduché a krátce. Pozornost věnujeme cvičením koordinačním, cvičení na zvětšování pohybového rozsahu kloubů, také na podporu návyku správného držení těla.

Cvičení mohou být prováděna v rytmických obměnách s možností hudebního doprovodu. Patří sem cvičení prostná, s náčiním i na náradí, na místě i za pohybu. Dbáme při tom na přiměřený čas pro zařazování těchto cvičení do vyučovacích hodin.

Kondiční cvičení

Cvičení se zaměřením na rychlost, pohyblivost, obratnost, vytrvalost, to jsou: běh, skoky, házení, cvičení rovnováhy, lezení, šplhání, překonávání překážek, gymnastická cvičení s náčiním i bez náčiní (např. s míči, se švihadly, na lavičkách, žebřinách apod.).

Rytmická cvičení a tanec

Rytmická cvičení jsou velmi vhodnou součástí vyučování v 1. – 3. r., zařazujeme je nejen do vyučovacích hodin Tv, ale též do hodin hudební výchovy i českého a anglického jazyka. Podporují značnou měrou dobrý psychický vývoj žáků. Cvičení zařazujeme jako rytmizaci jednoduchých a dětem známých pohybů podle hudebního doprovodu, v 1. a 2. ročníku cvičíme i podle říkanek a písní.

Tanec pomáhá zvládnout základní pohyby paží, nohou a trupu. Učíme žáky základní taneční kroky. Zaměřujeme se na estetický pohybový projev v přiměřeném tempu a dětem srozumitelném rytmu.

Obsah učiva v jednotlivých ročnících

1. období 1. – 3. ročník

POZNATKY Z TV a sportu, komunikace, organizace, hygiena a bezpečnost v TV

- pohyb a zdraví
- pohybový režim, různé druhy pohybových aktivit, základní funkce a užití různých pohybových činností
- důraz na správné držení těla
- osobní hygiena, vhodné oblečení a obutí
- bezpečnost při různých pohybových činnostech, různá prostředí, záchrana a pomoc, první pomoc při drobných poraněních
- základní organizační činnosti na smluvené signály a povely cvičení v nástupovém a pochodovém tvaru
- základy v nástupovém a pochodovém tvaru
- základní pojmy související s osvojovanými činnostmi
- pravidla osvojovaných her a soutěží, chování fair play

PRŮPRAVNÁ kondiční, koordinační, kompenzační, relaxační, vyrovnávací CVIČENÍ

- pohybové činnosti jednotlivce, dvojic a skupin bez náčiní, s náčiním, na náradí, v přírodě a podle konkrétní úrovně a potřeb žáků
- soustředění na cvičení, prožívání činností
- protahovací a napínací cvičení
- rychlostně silová cvičení prováděná max. intenzitou 5 – 20 s
- vytrvalostní činnosti prováděné v setrvalém stavu po dobu 10 – 20 min.
- dechová cvičení

- kompenzační a relaxační cvičení po statické činnosti prováděné v sedě, ve stoji, při únavě apod.
- vyrovnávací cvičení
- psychomotorická cvičení
- cvičení motivační, tvořivá, napodobivá
- náměty pro cvičení v jiných předmětech
- cvičení pro „každý den“

GYMNASTIKA

Akrobacie

- kotoul vpřed a jeho modifikace
- kotoul vzad a jeho modifikace

Přeskoky

- skoky prosté z malé trampolíny

Hrazda

- ručkování ve visu

Kladina

- chůze a její modifikace

Kruhy

- 0

Šplh

- 0

Rytmické a kondiční činnosti s hudbou a rytmičkým doprovodem

- prožívání rytmu, tempa, melodie
- rytmizovaná chůze, základní taneční krok, lidové tance

ÚPOLY

- 0

ATLETIKA

- průpravné atletické činnosti
- běh do 50 m
- vytrvalostní běh 3 – 6 minut
- skoky do dálky
- hod míčkem

POHYBOVÉ HRY

- hry pro osvojování různých druhů lokomoce
- hry pro ovlivňování kondičních a koordinačních předpokladů
- hry pro rozvíjení pohybových dovedností a manipulace s náčiním
- hry pro rozvoj sociálních vztahů

SPORTOVNÍ HRY

- základní manipulace s míčem
- průpravné hry

PLAVÁNÍ

- 0

TURISTIKA A POHYB V PŘÍRODĚ

- základní poznatky o turistice
- chůze v terénu 6 – 12 km

BRUSLENÍ

- pohyb na ledu bez bruslí, odstraňování strachu z ledu

LYŽOVÁNÍ

- hry na sněhu

DALŠÍ ČINNOSTI A AKTIVITY ZAŘAZOVANÉ DO HODIN TV

- cvičení s netradičním náčiním – skákací míče, chůvy, létací talíře, šipky

Zdravotní výchova v 1. – 3. ročníku

Do celého prvního období výuky tělesné výchovy je zařazována zdravotní výchova, důležité je:

- dbát na osobní čistotu těla, prádla, oděvu, cvičebního úboru
- dodržovat čistotu a pořádek v prostředí tělocvičny
- otužovat vzduchem a vodou (ranní mytí studenou vodou)
- seznamovat žáky s vhodnou životosprávou
- do programu dne zařazovat pohybové aktivity (tělovýchovné chvilky)
- upozorňovat žáky na vliv dostatečného množství pohybu pro jejich zdravý vývoj (mimoškolní Tv)
- předcházet úrazům tím, že dbáme, aby žáci dodržovali pokyny týkající se jejich bezpečnosti a ochrany zdraví
- vést žáky, aby si uvědomovali, že při mimoškolních pohybových aktivitách musí dbát na svou bezpečnost, uvažovat o svém chování a dodržovat pokyny dospělých, aby vyrostli v zdravé lidi
- vést žáky k tomu, aby uměli zavolat pomoc v případě, že se vyskytnou u úrazu

Úkoly zdravotní výchovy se neplní jenom v rámci tělesné výchovy, ale uplatňujeme je i v ostatních vyučovacích předmětech.

2. období 4. – 5. ročník

POZNATKY Z TV a sportu, komunikace, organizace, hygiena a bezpečnost v TV

- pohyb a zdraví
- pohybový režim, různé druhy pohybových aktivit, základní funkce a užití různých pohybových činností
- příprava organismu na cvičení
- rozvoj tělesné zdatnosti, technika osvojovaných činností
- důraz na správné držení těla
- osobní hygiena, vhodné oblečení a obutí
- bezpečnost při různých pohybových činnostech, různá prostředí, záchrana a dopomoc, první pomoc při drobných poraněních
- rozdíly mezi cvičením dívek a chlapců
- základní organizační činnosti na smluvené signály a povely cvičení v nástupovém a pochodovém tvaru
- základy v nástupovém a pochodovém tvaru

- základní pojmy související s osvojovanými činnostmi
- pravidla osvojovaných her a soutěží, chování fair play
- aktuální informace o sportu

PRŮPRAVNÁ kondiční, koordinační, kompenzační, relaxační, vyrovnávací CVIČENÍ

- konkrétní účinky jednotlivých cvičení
- rozvoj kondičních a koordinačních předpokladů
- pohybové činnosti jednotlivce, dvojic a skupin bez náčiní, s náčiním, na nářadí, v přírodě a podle konkrétní úrovně a potřeb žáků
- základní způsoby provedení a účinnosti jednotlivých cvičení, základní motorické testy svalových skupin
- soustředění na cvičení , prožívání činností
- protahovací a napínací cvičení
- rychlostně silová cvičení prováděná max. intenzitou 5 – 20 s
- vytrvalostní činnosti prováděné v setrvalém stavu po dobu 10 – 20 min.
- dechová cvičení
- kompenzační a relaxační cvičení po statické činnosti prováděné v sedě, ve stoji, při únavě apod.
- vyrovnávací cvičení
- psychomotorická cvičení
- cvičení motivační, tvořivá, napodobivá
- náměty pro cvičení v jiných předmětech
- cvičení pro „každý den“

GYMNASTIKA

Svalové napětí, průpravná gymnastická cvičení

Akrobacie

- kotoul vpřed a jeho modifikace
- kotoul vzad a jeho modifikace
- stoj na lopatkách
- stoj na rukou
- rovnovážné polohy

Přeskoky

- skoky prosté z malé trampolíny
- odraz z můstku
- roznožka, skrčka – bedna, koza
- přeskoky z oddáleného odrazu

Hrazda

- ručkování ve visu
- přešvihy z visu stojmo
- náskok do vzporu, sešín

Kladina

- chůze a její modifikace
- rovnovážné postoje, změny poloh, obraty
- náskoky a seskoky

Kruhy

- svis a překoty
- houpání, seskok

Šplh

- s přírazem na tyči, na laně

Rytmické a kondiční činnosti s hudbou a rytmickým doprovodem

- prožívání rytmu, tempa, melodie
- rytmizovaná chůze, základní taneční krok, lidové tance

ÚPOLY

- přetahy a přetlaky, úpolové odpory

ATLETIKA

- průpravné atletické činnosti
- běh do 60 m
- vytrvalostní běh do 12 minut
- skoky do dálky
- skok do výšky
- základy štafetového běhu
- hod míčkem

POHYBOVÉ HRY

- hry pro osvojování různých druhů lokomoce
- hry pro ovlivňování kondičních a koordinačních předpokladů
- hry pro rozvíjení pohybových dovedností a manipulace s náčiním
- hry pro rozvoj sociálních vztahů
- pohybové hry soutěživé, bojové

SPORTOVNÍ HRY

- základní manipulace s míčem
- základní herní činnosti jednotlivce
- herní kombinace
- průpravné hry
- minihry a hry podle upravených pravidel

PLAVÁNÍ

- dle nabídky plavecké školy

TURISTIKA A POHYB V PŘÍRODĚ

- základní poznatky o turistice
- základní turistické dovednosti, ošetření zranění
- chůze v terénu 6 – 12 km
- modifikace orientačních soutěží a závodů
- jízda na kole

BRUSLENÍ

- pohyb na ledu bez bruslí, odstraňování strachu z ledu
- vstup na led, osvojování rovnováhy
- jízda vpřed
- jízda s hudbou

LYŽOVÁNÍ

- hry na sněhu

- základní informace o nebezpečí na horách, o lyžování...

DALŠÍ ČINNOSTI A AKTIVITY ZAŘAZOVANÉ DO HODIN TV

cvičení s netradičním náčiním – skákací míče, chůdy, létací talíře, šipky

- jízda na rotopedu
- stolní tenis
- pálkovací hry, ringo

Očekávané výstupy na konci 1. období

TĚLESNÁ VÝCHOVA

Žák by měl:

- získat kladný postoj k motorickému učení a pohybovým aktivitám
- zvládat podle pokynů přípravu na pohybovou činnost
- reagovat na základní pokyny a povely osvojované činnosti
- mít osvojeny základní pohybové činnosti. Dovednosti a prostorovou orientaci podle individuálních předpokladů
- dodržovat základní zásady bezpečnosti při pohybových činnostech
- a mít osvojeny základní hygienické návyky při pohybových aktivitách

Očekávané výstupy na konci 2. období

TĚLESNÁ VÝCHOVA

Žák by měl:

- znát význam tělesné zdatnosti pro zdraví a snažit se začlenit pohyb do denního režimu
- zařazovat do pohybového režimu korektivní cvičení v souvislosti s vlastním svalovým oslabením
- zdokonalovat základní pohybové dovednosti podle svých pohybových možností a schopností
- reagovat na pokyny k provádění vlastní pohybové činnosti
- dodržovat pravidla her a jednat v duchu fair play
- zlepšovat svou tělesnou kondici, pohybový projev a správné držení těla
- zvládat podle pokynu základní přípravu organismu před pohybovou činností i uklidnění po ukončení činnosti a umět využít cviky na odstranění únavy
- uplatňovat hygienické návyky a bezpečnostní zásady pro provádění vhodné a bezpečné pohybové činnosti
- zvládat podle pokynů přípravu na pohybovou činnost
- reagovat na základní pokyny a povely osvojované činnosti
- mít osvojeny základní pohybové činnosti. Dovednosti a prostorovou orientaci podle individuálních předpokladů
- dodržovat základní zásady bezpečnosti při pohybových činnostech
- a mít osvojeny základní hygienické návyky při pohybových aktivitách

Zdravotní výchova v 1. – 5. ročníku

Do prvního i druhého období výuky tělesné výchovy je zařazována zdravotní výchova, důležité je:

- dbát na osobní čistotu těla, prádla, oděvu, cvičebního úboru
- dodržovat čistotu a pořádek v prostředí tělocvičny
- otužovat vzduchem a vodou (ranní mytí studenou vodou)
- seznamovat žáky s vhodnou životosprávou
- do programu dne zařazovat pohybové aktivity (tělovýchovné chvílky)
- upozorňovat žáky na vliv dostatečného množství pohybu pro jejich zdravý vývoj (mimoškolní Tv)
- předcházet úrazům tím, že dbáme, aby žáci dodržovali pokyny týkající se jejich bezpečnosti a ochrany zdraví
- vést žáky, aby si uvědomovali, že při mimoškolních pohybových aktivitách musí dbát na svou bezpečnost, uvažovat o svém chování a dodržovat pokyny dospělých, aby vyrostli v zdravé lidi
- vést žáky k tomu, aby uměli zavolat pomoc v případě, že se vyskytnou u úrazu

Úkoly zdravotní výchovy se neplní jenom v rámci tělesné výchovy, ale uplatňujeme je i v ostatních vyučovacích předmětech.

Očekávané výstupy 1. období

ZDRAVOTNÍ TĚLESNÁ VÝCHOVA

Žák by měl:

- uplatňovat správné držení těla v různých polohách a pracovních činnostech
- zaujímat správné základní cvičební polohy
- zvládat jednoduchá speciální cvičení související s vlastním oslabením

Očekávané výstupy 2. období

ZDRAVOTNÍ TĚLESNÁ VÝCHOVA

Žák by měl:

- zařazovat pravidelně do svých pohybových aktivit speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením v optimálním počtu opakování
- zvládat základní techniku speciálních cvičení, korigovat provedení podle obrazu v zrcadle, podle pokynů učitele
- upozornit samostatně na činnosti, které jsou v rozporu s jeho oslabením

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK A JEHO SVĚT

Výchovně vzdělávací cíle:

- vytváření základních pracovních návyků
- osvojování pravidel slušného chování a jednání a vytváření pozitivních mezilidských vztahů
- vypěstování zájmu o dění v místě bydliště, poznávání nejbližšího okolí a formování citového vztahu k místu a k zemi, kde žijeme
- rozvoj myšlení a vyjadřování, rozšiřování slovní zásoby při pojmenování věcí, jevů a dějů
- chápání významu věcí, jevů a dějů, jejich vlastností, vzájemných vztahů a souvislostí
- pozorování, pojmenování, porovnávání poznatků a zkušeností
- poznávání propojení mezi člověkem a přírodou a jejich vzájemného ovlivňování
- vytváření pozitivního vztahu k živé a neživé přírodě
- upevňování hygienických návyků, zásad zdravého způsobu životního stylu
- hledání potřebných informací a jejich užití v běžném životě

Charakteristika výuky:

Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět rozvíjí základní poznatky žáka o životě společnosti, o živé a neživé přírodě a jejich význam pro člověka. Vychází z prvotních zkušeností, znalostí a vědomostí žáka, ze specifík místa, kde žije. Žák se učí nabyté znalosti a dovednosti uplatňovat v běžném životě.

Tato oblast pomáhá žákům utvářet ucelený vztah k rodné zemi, k okolí. Žák si vytváří základ hodnotového systému a zdravého životního stylu. Osvojuje si a upevňuje vhodné chování a jednání mezi lidmi, učí se chápat rozdílnosti mezi jednotlivci a tolerovat je, navzájem si pomáhat.

Vzdělávací obor Člověk a jeho svět je členěn do tematických okruhů:

- Místo, kde žijeme
- Lidé kolem nás
- Lidé a čas
- Rozmanitost přírody

Vzdělávací oblast je v 1. – 3. r. realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu prvouka.

PRVOUKA

Obsah učiva v jednotlivých ročnících

1. ročník

- škola a naše třída, okolí školy, cesta do školy, bezpečnost
- pracovní návyky a vhodné chování ve škole i mimo školu
- školní potřeby a hračky
- příroda na podzim v lese, v sadu, na zahradě a na poli
- rodina a život v rodině, vztahy mezi členy rodiny
- zařízení bytu, domácí práce, okolí domu
- zima v krajině, oblečení v zimě
- zimní svátky, tradice
- bezpečnost při zimních hrách
- živočichové a rostliny v zimě
- člověk a péče o zdraví, základní hygienické návyky
- zdravá výživa, režim dne
- příroda, rostliny a živočichové na jaře
- nejznámější ptáci a domácí zvířata, jejich mláďata
- tradice Velikonoc, Svátek matek
- dny v týdnu, roční období
- dopravní výchova – bezpečnost
- příroda v létě
- první ovoce a zelenina
- louka, senoseč
- bezpečnost na cestách a v přírodě

V 1. ročníku se žáci učí pozorovat rostliny, zvířata a věci, které je obklopují ve škole, doma, venku. Učí se všimnout si změn v přírodě, které mohou během roku pozorovat a všimají si, jak tyto změny zasahují do života lidí i zvířat.

Učivo je využíváno v průběhu celého roku v matematice, často je propojováno i s ostatními vyučovacími předměty. Jednotlivé činnosti mohou být vhodně kombinovány a propojovány i v jiných časových celcích než je jedna vyučovací hodina.

2. ročník

- škola a organizace školního života
- cesta do školy – bezpečnost, dopravní výchova

- změny v přírodě na podzim, živočichové ve volné přírodě (využití učiva 1. r. a jeho rozšíření), mezipředmětové vztahy (zejména s českým jazykem)
- podzimní měsíce, odlet ptáků
- otužování, význam pobytu na zdravém vzduchu
- zásady zdravé výživy
- lidské tělo, jeho hlavní části, orientačně o našich smyslech
- mezilidské vztahy, chování k rodičům, sourozencům
- obchod, pošta
- prvky sexuální výchovy, vztahy obou pohlaví v daném věku
- zimní měsíce, příznaky zimy
- naši ptáci v zimě – sýkora, vrána, vrabec
- volně žijící zvířata v zimě – zajíc, veverka, liška
- stromy v lese – smrk, borovice
- jarní měsíce, příznaky jara – tání ledu, povodně
- jarní květy na zahradě, na louce
- práce v zahradě, na poli, jarní zelenina
- kvetoucí stromy, včela
- přilet ptáků, hnízdění, ochrana přírody
- letní měsíce, příznaky léta – účinky slunce
- letní květy na poli, na louce a v zahradě, senoseč
- letní zelenina, první ovoce, dozrávání obilí a žně
- bezpečnost při letních hrách, koupání, opalování
- části dne, hodiny
- režim dne

Ve všech okruzích učiva prvouky 2. ročníku využíváme zkušenosti žáků a učivo probrané v 1. r., které dále rozšiřujeme. Ve výuce se žáci seznamují s věcmi a jevy blízkého okolí, získávají přehled o změnách v přírodě v průběhu ročních období a jejich vlivu na život rostlin, zvířat i lidí.

I v tomto ročníku je vhodné spojovat učivo prvouky s učivem ostatních předmětů. Realizaci krátkodobých projektů můžeme koncem 2. ročníku spojovat s jednoduchými záznamy. Formu záznamu (kreslená, psaná, kombinovaná, výrobek) můžeme nechat na rozhodnutí žákům, které vhodně usměřňujeme.

3. ročník

- místo, kde žijeme (domov, rodina, škola, obec)
- rozšíření učiva z prvního i druhého ročníku ve všech oblastech
- základní pravidla silničního provozu pro chodce a cyklisty
- chování při dopravní nehodě
- orientace v prostoru – širší okolí školy, obec, okolní krajina
- rodina a příbuzní
- zaměstnání rodičů, pomoc rodičům
- rozlišení základních druhů ovoce a zeleniny
- význam ovoce a zeleniny pro naše zdraví

- kalendář přírody, ochrana přírody
- hlavní části lidského těla
- smyslové ústrojí – zrak, sluch a péče o ně
- chování u lékaře
- ošetřování člena rodiny v případě nemoci
- první pomoc při drobných poranění, bodnutí hmyzem, uštknutí zmije
- kalendář, roční období, jména měsíců, dnů
- časové jednotky – hodina, den, týden, měsíc, rok
- dělení hodiny na půl a čtvrt hodinky
- různé druhy zaměstnání
- stavba domu
- požárníci – chování při požáru
- výroba pečiva – v pekárně
- prohloubení učiva o přírodě, znaky ročních období
- účinky slunce u člověka
- opylování květů
- hmyz – mravenec, chroust, saranče
- rostliny v našem okolí – květiny, keře, stromy, houby

Ve vyučování prvouce ve 3. ročníku navazujeme na poznatky o přírodě a životě lidí, které žáci získali v 1. a 2. r. a prohlubujeme je. Zaměřujeme se především na poznávání místní krajiny, života lidí v obci, povolání lidí, zajímáme se o vyráběné věci, kulturu v obci, pověsti, které se váží ke kraji, upozorňujeme na významné stavby, události a osobnosti.

Charakter učiva 3. ročníku umožňuje snadné využívání mezipředmětových vztahů. Propojováním učiva jednotlivých předmětů vznikají tematické krátkodobé projekty. Žáci si své přírodovědné záznamy zakládají a vytváří si tak svá první portfolia. Tím se při výuce učí žáci spolupracovat, vzájemně si pomáhat a obvykle vznikne přirozená potřeba skupinové práce.

Cíle jsou naplňovány prostřednictvím využívání vlastních zkušeností žáků. Učitel řídí vyučování tak, aby žáci docházeli k novým poznatkům zejména na základě vlastních činností a přímého pozorování. Žáci mohou různé věci a jevy pozorovat např. při řízených činnostech, na vycházkách, při pokusování, při zacházení s různými nástroji a předměty. Díky různým aktivitám při prvouce podněcujeme aktivitu všech žáků. Průběžně a v souvislosti s různými vyučovacími předměty vedeme žáky k tomu, aby výsledky svých pozorování, zjištění a objevování zaznamenávali různými způsoby, tj. výtvarně i písemně.

V tomto období využíváme co nejvíce regionálních přírodních i společenských jevů.

Charakteristické pro výuku prvouky v 1. období základního vzdělávání je její prolínání s učivem ostatních předmětů. Právě toto prolínání témat dává možnost vytváření mnoha malých projektů, které výuku obohatí a učivo spojí se životem kolem dětí. Výuku prvouky vhodně doplňují obrazy, videozáznamy, filmy, besedy, vycházky, exkurze atp.

V prvouce se věnujeme:

- poznávání věcí – jejich vlastností a zařazujeme je do přírodního a společenského dění
- výchově smyslového vnímání a způsobům pozorování určitých předmětů a jevů

- základům jazykového vyjadřování – využíváme českého jazyka (výslovnost, vyprávění, říkadla, básně, písně, pohádky,...)
- procvičování pozornosti, paměti, představivosti, obrazotvornosti,...
- ochraně přírody, kulturních památek a výsledků lidské práce
- technické výchově (spojení s výtvarnou výchovou a praktickými činnostmi)
- pohybové výchově (ve spojení s tělesnou výchovou a hudební výchovou)
- zdravotní výchově a znalosti lidského těla, režimu dne
- mravní výchově (vytváření správných návyků a vztahů k lidem)

Očekávané výstupy na konci 1. období

MÍSTO, KDE ŽIJEME

Žák by měl:

- zvládnout orientaci v okolí svého bydliště a v okolí školy
- popsat a zvládnout cestu do školy
- znát nejvýznamnější místa v okolí

LIDÉ KOLEM NÁS

Žák by měl:

- znát role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, rozlišovat blízké příbuzenské vztahy
- mít osvojené základy společenského chování
- projevovat toleranci k odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům
- pojmenovat nejběžnější povolání a pracovní činnosti
- vědět, jak se chovat při setkání s neznámými lidmi

LIDÉ A ČAS

Žák by měl:

- zvládnout jednoduchou orientaci v čase
- poznat kolik je hodin
- znát rozvržení svých denních činností
- rozlišovat děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti
- poznávat různé lidské činnosti

ROZMANITOST PŘÍRODY

Žák by měl:

- popsat a porovnat viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích
- poznat nejběžnější druhy domácích a volně žijících zvířat
- pojmenovat základní druhy ovoce a zeleniny
- poznat rozdíly mezi dřevinami a bylinami

- uplatňovat základní pravidla chování v přírodě
- provádět jednoduché pokusy se známými látkami

ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ

Žák by měl:

- uplatňovat hygienické návyky a zvládnout samoobsluhu
- dodržovat zásady bezpečného chování tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných
- uplatňovat základní pravidla silničního provozu pro chodce a cyklisty
- pojmenovat hlavní části těla
- dokázat sdělit své zdravotní potíže a pocity
- zvládnout ošetřit drobná poranění

Výuka prvouky v 1. období ve spojení s ostatními předměty uplatňuje v rozsahu přiměřeném chápání žáků tohoto věku prvky environmentální výchovy. Žáky učíme citlivému přístupu k přírodě, lásce k okolní krajině, k obci, její minulosti a přítomnosti.

Žákům dáváme příležitost k tomu, aby si uvědomili propojenost vztahů mezi člověkem a přírodou a možnost člověka přírodu ovlivňovat. Učíme je rozlišovat pozitivní způsoby působení člověka v přírodě od způsobů negativních. Žáci poznávají význam a úkol jednotlivých profesí ve vztahu k životnímu prostředí. Necháme je objevovat možnosti ke zlepšování okolního prostředí a péči o něj. Dáváme jim prostor pro nápady co dělat teď, aby i v budoucnosti bylo na Zemi zdravé životní prostředí. Vytváříme první předpoklady k tomu, aby žáci získávali dobrou hodnotovou orientaci v zájmu udržitelnosti rozvoje lidské společnosti.

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK A JEHO SVĚT / 2. období

Tato vzdělávací oblast je ve 4. a 5. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacích
předmětů
PŘÍRODOVĚDA a VLASTIVĚDA

PŘÍRODOVĚDA

Cílem v hodinách přírodovědy je poskytnout žákům základní poznatky o živé a neživé přírodě a jejím vztahu pro člověka. Výuka vychází zejména z vlastních zkušeností žáků, znalosti regionu a jejich poznatků získaných v předešlém období v hodinách prvouky.

Obsah učiva ve 2. vzdělávacím období - přírodověda:

4. ročník

- člověk a příroda
- příroda živá a neživá
- charakteristické znaky počasí a přírody
- podzim na zahradě, v lese, v sadu, na poli
- příprava na zimu, odlet ptáků
- hlavní části zvířecího těla
- způsob života zvířat
- péče o zvířata
- příroda v zimě, charakter počasí
- péče o ptactvo a lesní zvěř, ryby
- části lidského těla
- nejdůležitější vnitřní orgány
- péče o zdraví, hygiena, režim dne, zdravá výživa
- nejběžnější nemoci a ochrana před nimi
- úrazy, ošetření drobných poranění
- příroda na jaře, charakter přírody
- práce na zahradě, poli, v sadu
- byliny, dřeviny, části kvetoucích rostlin
- ochránci a škůdci sadů a zahrad
- základní druhy jehličnatých a listnatých stromů
- lesní byliny a plody
- význam lesů, nepřátelé lesa
- příroda v létě, charakter počasí a přírody
- senoseč, luční květiny
- druhy obilovin, sklizeň obilí
- letní ovoce, rostliny v zahradě
- vycházka k vodě, rostliny, ryby
- ochrana přírody, chování v přírodě
- Země, model, pohyb kolem Slunce, pohyb kolem své osy

5. ročník

živá příroda

- člověk, orgánové soustavy lidského těla
- hygiena jednotlivých soustav
- první pomoc při úrazech a zlomeninách
- živočichové
- domácí zvířata, užitek, stavba těla
- chov zvířat, péče o ně
- práci, volně žijící a chovní práci-drůbež
- stavba těla ptáka
- ochrana ptactva
- hmyz, stavba těla hmyzu
- užitečný a škodlivá hmyz

- obtížný hmyz
- rostliny
- základní životní projevy rostlin – dýchání, přijímání potravy, rozmnožování
- rostliny na zahrádce, na poli, u vody, v lese
- chráněné rostliny

neživá příroda

- základní rozdělení látek
- pevné, plynné, kapalné látky a jejich vlastnosti
- půda, druhy půdy podle regionu
- humus a jeho význam pro úrodnost půdy
- péče o půdu a její ochrana
- voda, její vlastnosti, koloběh vody v přírodě, voda spodní a povrchová
- ochrana vody a její čištění
- vzduch, jeho vlastnosti, složení vzduchu
- význam vzduchu pro život
- proudění vzduchu, vítr
- ochrana ovzduší a přírody

VLASTIVĚDA

Obsah učiva ve 2. vzdělávacím období – vlastivěda:

Učivo vlastivědy poskytne žákům základní poznatky ze společensko-vědních předmětů. Pomáhá vytvářet citový vztah k vlasti, k místu, kde žije, vede je ke správným vztahům k sobě samému, spolužákům, dospělým. Učí žáky, jak chránit životní prostředí

4. ročník

- škola a život ve škole, chování a povinnosti žáka ve škole
- rodina, příbuzenské vztahy, datum narození
- péče o estetické prostředí domova
- orientace v čase, den týden, měsíc, rok, roční období
- části dne, dělení dne na hodiny
- seznámení s plánem obce, města, orientace podle něj
- orientace na mapě
- barvy na mapě, značky, hlavní světové strany
- mapa místní krajiny, mapa ČR – vlastivědná
- domov a jeho okolí
- krajina v okolí domova, vodní toky, mosty, nádrže
- čistota vody, péče o životní prostředí
- chování chodců a cyklistů v silničním provozu
- chování při dopravní nehodě, první pomoc
- památné objekty v obci a okolí, regionální pověsti a pohádky

- lidská obydlí dříve a nyní
- právo a spravedlnost, osobní bezpečí
- chování za situací hromadného ohrožení – požár, poplach, dopravní nehoda

5. ročník

- opakování a prohloubení učiva 4. ročníku
- vztahy v rodině, chování ve společnosti
- orientace v obci, městě podle plánu
- ochrana životního prostředí
- Česká republika
- práce s mapou ČR, orientace, světové strany, druhy map, kompas, buzola
- hranice státu, sousední státy
- hlavní město Praha
- místní oblasti Čechy. Morava, Slezsko
- pohoří, nížiny, řeky, města v naší republice
- státní symboly
- naše země v dávných dobách
- pravěk, lovci mamutů, místní památky
- pověsti z minulosti českého státu
- příchod Čechů, hora Říp
- Velkomoravská říše
- Cyrila a Metoděj
- Karel IV. , v souvislosti s hlavním městem

Žáci v tomto věku se dívají na dějiny očima současnosti. Je třeba proto stále dbát na rozvíjení jejich jasných představ o minulosti. Aby počáteční dějepisné vyučování tento základní úkol plnilo a minulost se zobrazovala v myslích žáků živě, je vhodné historická schémata a popisované děje provázet různým znázorněním minulosti. K tomu velmi pomohou další mezipředmětové vazby spojené s vlastivědnou výukou. Jsou to např. vazby se čtením, výtvarnou výchovou, matematikou, praktickými činnostmi i hudební výchovou. Dějinné události se žákům velmi dobře přiblíží a stanou se pro ně zajímavějšími, pokud mají příležitost své představy individuálně výtvarně i literárně ztvárňovat. Charakter výuky se tak v celém rozsahu stává činnostním.

K přiblížení učiva pomáhají jejich ilustrace, plánky, časové osy, stručné vyprávění určitých důležitých událostí z historie našeho národa. K pochopení časových souvislostí napomohou časové přímky rozdělené na stoleté úseky. Délku století je třeba dětem objasnit např. pomocí věku rodičů a prarodičů.

Zeměpisné učivo navazuje na poznatky z prvouky. Od pozorování nejbližšího okolí bydliště a školy žáci přecházejí k zeměpisnému pozorování svého kraje a republiky až po její začlenění do Evropy. Přímé a názorné vyučování se doplňuje čtením zeměpisných článků, žáci se učí pozorovat a číst z plánů a map. Zařazovány jsou praktická cvičení jako např.: rozlišování zeměpisných značek, práce s kompasem. Tyto činnosti připravují žáka na vyučování zeměpisu na 2. stupni i na využití zeměpisných poznatků v praktickém životě.

Výuku vlastivědy vhodně doplňují návštěvy muzeí, výstav, významných historických míst a památek. Také vhodné zeměpisné nebo historické filmy a videokázky výuku

vlastivědy doplní a zpestří. Podle místních podmínek je dobře využívat vztahu významných historických událostí k místu, kde žáci žijí. Představu života v minulosti žákům velmi dobře přibližují místní vlastivědná muzea.

Události, které jsou zachyceny v dějinách místa, kde žáci žijí, jsou jim blízké a srozumitelné. Proto k hlubšímu rozvíjení jasných představ o minulosti využíváme i všech místních historických archeologických památek jako jsou např.: nálezy nádob, nástrojů, mohyly, hradiště aj. a také památek stavitelských jako např.: hrady, zámky, kostely, radnice, morové sloupy, sochy aj.

Nezapomínáme ani na využívání zkušeností žáků z výletů po vlasti, žákům dáváme prostor, aby mohli o svých zážitcích vyprávět a svá vyprávění doplnit fotografiemi, videonahrávkami, ukázkami pohlednic a suvenýrů.

K vlastivědnému učivu patří vycházky. Při nich snadno objasňujeme různé nové zeměpisné pojmy např.: hory se vypínají, kopce se svažují do údolí, pohoří se táhne, přechází do nížiny, nížina se rozkládá, potoky se stékají, řeka se vlévá, řeka protéká, náhon se odděluje od řeky aj.

Hlavní pomůckou při vyučování zeměpisného učiva však zůstává mapa. Využíváme každé příležitosti k tomu, abychom žáky postupně učili s mapou pracovat a orientovat se v ní. Žáci se učí rozlišovat na mapě nížiny, vysočiny, pohoří, vodstvo. Určují základní světové strany.

Učivo týkající se podnebí propojujeme s výukou přírodovědy. Je přitom třeba provádět měření teploty a zapisovat výsledky. Žáci zapisují rovněž dobu slunečního svitu, druh vodních srážek, sílu větru (vánek, vítr, vichřice), charakter počasí (polojasno, jasno, oblačno, zataženo). Tím se pro ně stane učivo jasným a srozumitelným. Také další vlastivědná témata, např.: Půda a zemědělství, Nerostné bohatství, Ochrana přírody, je nutné stále propojovat s učivem přírodovědy.

Očekávané výstupy na konci 2. období – přírodověda a vlastivěda

MÍSTO, KDE ŽIJEME

Žák by měl:

- popsat polohu svého bydliště na mapě, začlenit svou obec, město do příslušného kraje
- orientovat se na mapě České republiky, určit světové strany
- mít základní znalosti o České republice a její poloze v Evropě
- znát region, ve které, bydlí, jeho pamětihodnosti, zajímavosti
- sdělit a popsat zážitky z vlastních cest
- poznat státní symboly

LIDÉ KOLEM NÁS

Žák by měl:

- dodržovat pravidla pro soužití ve škole. V rodině, v obci či městě
- rozpoznat ve svém okolí nevhodné jednání a chování vrstevníků a dospělých
- znát základní práva dítěte a povinnosti žáka školy
- reagovat vhodným způsobem na pokyny dospělých při mimořádných událostech

LIDÉ A ČAS

Žák by měl:

- rozeznat rozdíly mezi současným způsobem života a způsobem života v minulosti
- znát významné události a pověsti ze svého regionu
- vědět o významných kulturních, historických a přírodních památkách v okolí svého bydliště

ROZMANITOST PŘÍRODY

Žák by měl:

- poznat propojenost živé a neživé přírody, vzájemné vztahy mezi organismy a přizpůsobení organismů prostředí
- popsat střídání ročních období
- uvést zástupce živočichů a rostli vyskytující se v nejbližším okolí a popsat jejich základní podmínky
- zvládat péči o pokojové rostliny a drobná domácí zvířata
- uplatňovat zásady ochrany přírody a životního prostředí
- popsat vliv činnosti lidí na přírodu a posoudit, které činnosti přírodnímu prostředí pomáhají a které ho poškozují
- provést jednoduchý pokus dle návodu

ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ

Žák by měl:

- popsat a pojmenovat orgánové soustavy
- rozlišit jednotlivé etapy lidského života
- uplatňovat základní dovednosti a návyky související s prevencí a ochranou zdraví a zdravého životního stylu
- poskytnout první pomoc při poraněních a přivolat lékařskou pomoc
- mít osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- reagovat přiměřeně na pokyny dospělých při mimořádných událostech

VOLITELNÝ PŘEDMĚT PRO I. STUPEŇ: DRAMATICKÁ VÝCHOVA

Výchovně vzdělávací cíle:

- vychovávat tvořivou a vnímavou osobnost, která vnímá skutečnost kolem sebe v celé její hloubce a složitosti
- pomáhá dětem objevovat sama sebe, učí je jasně a zřetelně formulovat své myšlenky a beze strachu prezentovat svoje názory
- učí řešit praktické problémy
- učí uvědomovat si mravní dilemata, správná rozhodnutí a vede k odpovědnosti za své jednání
- napomáhá k podrobování svých názorů i názorů druhých kritice, a tím získávat otevřenost měnit svoje postoje a vyvíjet se
- rozvíjí soucítit s druhými lidmi a být schopen jim pomoci, je-li to třeba
- vychovává ke spolupráci s druhými na společném díle, umět dovést své dílo do konce
- učí žáky zvládat prvky a postupy dramatického umění a s jejich pomocí prozkoumávat a vyjadřovat své city, myšlenky, názory a postoje
- kultivuje, obohacuje a rozvíjí výrazové prostředky sloužící k sociální komunikaci (především řeč a pohyb)
- učí vybírat a tvarovat látku tak, aby přesně a dramaticky účinně sdělovala záměr
- vychovává citlivého a poučeného diváka a čtenáře
- pomáhá objevit a případně rozvinout umělecký talent

Jde o cíle maximální, jichž nelze plně na prvním stupni dosáhnout. Jsou ideálem, k němuž je potřeba se stále přibližovat. Jejich hierarchie by se v praxi měla řídit záměry a učitele a potřebami žáků.

Charakteristika výuky:

Dramatická výchova je zaměřena na osobnostní a sociální rozvoj jednotlivce prostřednictvím prvků a postupů dramatického umění. Využívá především dramatické improvizace, jež je založena na lidské schopnosti jednat v navozených situacích, jako by byly skutečné.

V dramatických hrách dostávají děti příležitost zažít situace, se kterými se mohou v životě skutečně setkat a které si tak mohou předem prozkoumat a připravit se na ně, s možností děj ve hře znovu opakovat, vyzkoušet různé možnosti řešení a vybrat z nich to nejlepší. Mají možnost vyzkoušet si i roli někoho jiného a podívat se na problém jeho očima. To jim dovoluje zažít a pochopit množství lidských citů, myšlenek a názorů, hledat skutečné motivy jednání, naučit se v nich orientovat a odpovědně se rozhodovat. Dramatická výchova pomáhá utvářet vnitřně bohatou osobnost, vědomou si své hodnoty a zároveň otevřenou světu, schopnou sociálního porozumění a spolupráce. Nepominutelný je její rozměr etický. Staví na vlastní zkušenosti a prožitku, proto je její účinek hluboký a trvalý.

V jádru toho, co zkoumá, sdílí dramatická výchova zájmy zejména s českým jazykem, prvoukou, výtvarnou a hudební výchovou a může jimi prolínat. Mnoha jejich prvků a postupů lze užívat v těchto předmětech i jako metody práce.

Svým důrazem na aktivitu a rozvíjení sociability, vnímavosti, imaginace a tvořivosti se stává dramatická výchova důležitou součástí výuky v obecné škole, protože vyvažuje a doplňuje soustředěnost jiných předmětů na rozvíjení logicko-deduktivních, analytických a intelektuálních složek myšlení.

Dramatická výchova má dvě základní vrstvy, které se v praxi prostupují a nelze je od sebe oddělovat:

1. Osobnostní rozvoj: V hrách a cvičeních se rozvíjejí uvolnění a soustředěnost, odstraňují se zábrany, zcitlivuje se vnímání a schopnost objevování sama sebe i okolního světa. Prohlubují a obohacují se pohybové dovednosti a schopnosti výrazu pohybem, rytmické cítění, plynulost i barvivost mluvního projevu. Uvolňují se a rozvíjejí obrazotvornost a tvořivost.

2. Sociální rozvoj: V hrách, cvičeních a dramatických improvizacích se rozvíjí schopnost kontaktu a slovní a mimoslovní komunikace, pěstuje se umění naslouchat si vzájemně, prohlubuje se schopnost vcítění, skupinové citlivosti, důvěry a spolupráce. Rozvíjí se i schopnost orientovat se v běžných i méně běžných životních situacích a mezilidských vztazích, rozhodovat se a jednat svobodně a zároveň odpovědně. Látku tohoto okruhu lze rozdělit do tří základních skupin:

a) Hry a cvičení na kontakt a sociální komunikaci (slovní i mimoslovní), skupinovou citlivost, dynamiku, důvěru a spolupráci.

b) Námětové hry a improvizace, které se bezprostředně zabývají sociálními vztahy, situacemi a dovednostmi, a to v té podobě, s jakou se běžně setkáváme v životě (společenské chování, sociální dovednosti, širší společenské uvědomění).

c) Dramatické improvizace založené na mezilidském kontaktu a komunikaci, na setkávání různých lidských jedinců v situacích, osob, které na sebe vzájemně působí, řeší střetávání svých postojů a potřeb, přání a směřování a vytvářejí tak d ě j e.

Náměty pro dramatické improvizace mohou být různého původu: z velké části vycházejí z témat školní výuky, dále mohou být vzaty z reportáží a zpráv sdělovacích prostředků, mohou vyplynout z problémů, s nimiž se právě jednotlivci nebo skupina ve třídě setkávají, stát se jimi mohou i typické modelové situace mezilidských vztahů. Navodit je může jak učitel, tak i žáci sami. V neposlední řadě je lze stavět na literárních předlohách, které nabízejí umělecky zpracovaný, a proto nebanální, bohatší a plnější obraz života, rozvíjejí představivost, smysl pro metaforu a znakovost výrazu.

Při dramatických hrách a improvizacích se dítě nemusí vyjadřovat jen vlastním tělem, za určitých okolností je možné použít při práci i materiál nebo předměty (případně jednoduché loutky), které navazují na dětem přirozenou hru s hračkou, rozvíjejí fantazii, pomáhají odstranit některé zábrany a obohacují dětské výrazové možnosti.

Výsledkem procesu v dramatické výchově může být v některých případech i představení, které však nikdy není a nesmí být samoučelem, ale prostředkem k obohacení výchovných prvků o výchovu k dokončování společné práce, k vypracování detailů a k odpovědnosti jedince a skupiny před veřejností.

Základní metody a způsoby práce

Vedle množství průpravných elementárních her a cvičení (přehledně utříděny a popsány jsou např. v Metodice dramatické výchovy Evy Machkové, která je dělí na:

- hry a cvičení na rozehrání, soustředění a uvolnění
- hry na rozvoj smyslového vnímání
- pohybové hry a hry s prvky pantomimy
- hry kontaktní
- hry rozvíjející mimojazykovou komunikaci a skupinové cítění
- hry na rozvíjení plynulosti řeči a slovní komunikaci)

jsou to v dramatických improvizacích z metod simulace vycházející:

- Hra v situaci - žáci jednájí sami za sebe v "uměle" navozených (simulovaných) situacích, se kterými se však skutečně mohou ve svém životě setkat a které si takto mohou předem prozkoumat a připravit se na ně, s možností děj vrátit a chybná rozhodnutí korigovat, nevstupují tedy do role někoho jiného ("jak bych se zachoval, kdyby...").
- Hra v roli - žáci přebírají ve hře sociální roli někoho jiného. Využívají svých vlastních vědomostí a zkušeností, z nichž vybírají pro roli odpovídající chování. Nezabývají se jedinečností určité osoby, ale jejími postoji. Zajímá je, co je pro tu kterou sociální roli typické. Mají tak možnost vyzkoušet si v simulovaných situacích i jim zatím nedostupné role, získat do nich vhled a tím i pochopení. Důležitou úlohu zde má i tzv. výměna rolí, kdy žák, který nejprve v daných okolnostech jedná sám za sebe, dostává možnost vyzkoušet si i roli svého protihráče a dospět tak k hlubšímu porozumění jeho reakcím a pocitům.
- Charakterizace - už míří k divadelnímu projevu a znamená nejen převzetí cizí sociální role, ale i individuálních charakteristických rysů konkrétní osoby. Vyžaduje už značnou vyzrálou psychiku člověka a rozvinutou schopnost vcítění, proto je její aplikace vhodná až ve vyšších ročnících.
- Nepominutelnou součástí dramatické výchovy je i slovní reflexe zážitků a zkušeností z her, cvičení a improvizací, i následné rozhovory a diskuse ke zvolenému tématu.

Stavba hodiny : předpokládá se uplatnění činností, které zahrnou

- skupinové rozehrávací cvičení - uvedení těla i mysli do pohotovosti
- individuální soustředovací cvičení na zaměření pozornosti
- stavební činnosti, tj. příprava pro hlavní téma
- tematické činnosti s hlubším zkoumáním námětu
- (ve vyšších ročnících) vypilované improvizace, zaměřené na technické a dramatické schopnosti
- diskuse a reflexivní činnosti, vedoucí k hodnocení a oceňování

Obsah učiva předmětu dramatická výchova na 1. stupni

Obsah pro 1. až 5. ročník je rozdělen do dvou základních etap: pro 1. až 3. ročník a pro 3. až 5. ročník. Třetí ročník má zvláštní postavení v tom, že slouží jako mezidobí, kdy to, čeho bylo v dramatické výchově dosaženo za první dva roky, je upevňováno a dále rozvíjeno a zároveň se již objevují první kroky k plnění úkolů etapy druhé, náročnější. Je tak dána šance různě vyspělým dětem vyrovnat se se všemi úkoly.

1. etapa: 1. až 3. ročník

Dramatické hry a cvičení

Vytvořit přátelský kolektiv na základě vzájemného poznání

- seznámit se s křestními jmény formou různých her
- uvědomovat si vlastní identitu (např. v hrách typu "jak mi doma říkají", "co rád dělám" atd.)
- hledat, co máme společného (ve dvojici, v celé skupině)

Aktivně se zúčastnit společné činnosti

- zapojovat do her i děti ostýchavé nebo s dosud neprobuzeným zájmem, dávat prostor i méně průbojným
- sdílet s dětmi radost ze hry

Naučit se dodržovat pravidla

- na základě vlastní zkušenosti a její reflexe pochopit význam pravidel
- umět přiznat chybu

Pochopit důležitost vzájemné spolupráce a výhody, které přináší při řešení problému

- zařazovat činnosti, které vyžadují spolupráci ve dvojicích a menších skupinkách (např. společné stavby měst, řešení hlavolamů apod.)
- využívat her s motivem záchrany druhých

Získat schopnost aktivně i pasivně se uvolnit

- odstraňovat svalové napětí v klidové poloze pomocí konkrétních představ (např. tání sněhu)
- navodit celkové fyzické i psychické uvolnění při pohybových hrách

Uvědomovat si a rozvíjet schopnost soustředění jako základu každé úspěšné hry a práce

- pomáhat dětem vytvářet návyk rychlého a plného soustředění na určený objekt, akci, téma
- pěstovat schopnost udržet pozornost tak dlouho, jak je zapotřebí

Rozvíjet smyslové vnímání

- rozvíjet citlivost zraku, sluchu, hmatu, čichu a chuti
- pozorně vnímat svět barev, tvarů, zvuků, chutí a vůní, rozlišovat je a vychutnávat

Naučit se dobře využívat prostor, respektovat partnery v něm

- využívat kruh jako základní prostorový útvar
- naučit se rovnoměrně vyplňovat prostor v klidu i pohybu
- dokázat bez srážek měnit směr

Rozvíjet rytmické cítění

- zkoušet měnit dynamiku v pohybu i v řeči

- používat jednoduché rytmické hry (např. s vytleskáváním, hrou na tělo, s Orffovými nástroji aj.)
- spojovat rytmický pohyb s rytmizovanou řečí (rozpočítadla aj.)

Umět navázat kontakt s druhými

- zaměřit se na překonání ostychu z pohledu do očí, z oslovení a z fyzického doteku (např. poznávání druhých po hmatu)
- zařazovat hry vyžadující vzájemnou pomoc a důvěru (např. se zavřenýma očima si vyzkoušet, jak se cítí nevidomý člověk, umět mu pomoci, naučit se převzít za něj odpovědnost, je-li to třeba)

Dokázat se aktivně zapojit do rozhovoru

- vyjádřit vlastní zážitek nebo názor
- být schopen naslouchat ostatním
- hledat zdvořilé formy rozhovoru

Jednoduché improvizace

V hromadných improvizacích prozkoumat některá specifická prostředí a přiblížit si situace, které se zde mohou odehrát

- zavádět hráče do improvizování na námět v hromadných improvizacích bez dramatického konfliktu a souvislého děje (příběhu)
- seznámit se s určitým prostředím ve skutečnosti, pak si je vybavovat v hrové situaci
- rozvíjet představivost, fabulační schopnost, znalost daného prostředí a situace nebo profese
- rámcové náměty: škola - nádraží - letiště - obchodní dům - nemocnice - zoo apod.

Položit základy schopnosti vcítění přes vlastní prožitek v určité situaci a roli

- představit si, jak se cítí např. zvíře, rostlina nebo věc v nějaké situaci, jak asi vnímá dění kolem sebe a reaguje na ně
- vyjádřit představu pohybem, zvukem, slovy, kresbou apod.
- rámcové náměty: příběh opuštěného štěněte - příběh vánočního stromku - příběh kamínku u cesty - co viděla sněhová vločka atd.

Učit se základům společenského chování a sociálních dovedností

- prozkoumat v hrové situaci vybraný námět v několika variantách
- hledat správnou formu řešení na základě srovnání a výběru
- rámcové náměty: představení se - přivítání hosta - chování u stolu - telefonování - vysvětlení cesty - návštěva u lékaře - chování v obchodech a veřejné dopravě atd.

Uvědomit si a řešit etické problémy, s nimiž se žáci běžně mohou setkat ve svém životě

- zkoumat v rozhovorech a rozehraných drobných situacích rozdíly mezi dobrým a špatným
- vycházet ze zážitků z dětské četby i ze skutečných událostí ve třídě
- transportovat tyto problémy z dětského světa do světa zvířat a pohádek
- rámcové náměty: drobné krádeže - provinění se a přiznání - poslušnost a neposlušnost - pravda a lež apod.

2. etapa: 3. až 5. ročník

Dramatické hry a cvičení

Položit základy sebepoznání i poznání druhých

- hledat a uvědomovat si vlastní identitu
- rozvíjet citové, přátelské a rodinné vztahy
- využívat her typu: "kdo jsem", "vlastní a cizí chyby", "koho bych chtěl mít ve své rodině" apod.

Prohlubovat schopnost spolupráce ve skupině, schopnost vést ji i podřídit se, je-li to třeba

- dbát ve všech činnostech na pěstování vědomí prospěšnosti spolupráce a odstraňování soupeření

- pěstovat schopnost radovat se z úspěchu druhého i skupiny jako celku
- věnovat se i skupinovým technikám duševní práce (brainstorming apod.), upozorňovat na jejich výhody
- umožnit v činnostech a hrách střídání vedoucí role
- uplatňovat zajímavé nápady i méně průbojných členů skupiny

Umět se vědomě uvolnit

- prohloubit schopnost uvolnění celého těla i jeho jednotlivých částí
- využívat motivace i zkoušet pracovat bez ní

Dokázat se soustředit i za ztížených podmínek

- umět si vytvořit okruh veřejné samoty
- dokázat se soustředit i v těch hrách a činnostech, v nichž je pozornost záměrně rozptylována a odváděna jinam

Zcitlivovat smyslové vnímání, rozvíjet jeho komplexnost, probouzet smyslovou paměť a představivost

- propojovat smyslové zážitky
- dokázat si je co nejuplněji vybavit v paměti
- pokusit se je vyjádřit např. ve zvukové etudě, kresbě, akci s imaginární rekvizitou apod.
- rozvíjet představivost v asociačních hrách

Zvládat prostor a zapojovat prostorovou představivost

- rozvíjet bezpečnou orientaci v prostoru (i se zavřenýma očima)
- soustředit se na gesto v prostoru a prostorovou kompozici (sochy a sousoší)
- naučit se využívat pomyslný (imaginární) prostor, zvětšovat ho a zmenšovat

Dále rozvíjet rytmické cítění a smysl pro gradaci

- zařazovat náročnější rytmická cvičení a hry (rytmus dvoudobý a třídobý a jeho změny)
- propojovat rytmus pohybu a slova
- zkoušet promítat rytmus např. do práce s materiálem a předmětem
- hledat temporytmus světa kolem nás (charakterizace lidí, živočichů, rostlin, žvlů a věcí pohybem)
- zkoumat gradování akcí a jevů (narůstání intenzity pohybu a výrazu až k vrcholu)

- Prohlubovat schopnost partnerského i skupinového kontaktu, souhry, citlivosti a důvěry
- naučit se spoléhat jeden na druhého v cvičeních na rozvoj rovnováhy a důvěry
  - zaměřit se na koordinaci pohybu a vzájemnou souhru (např. zrcadla)
  - upevňovat vzájemnou citlivost a důvěru v náročnějších variantách her se zavřenýma očima

Uvědomit si a využívat možnosti mimoslovní komunikace

- uvědomit si možnosti a naučit se využívat "mluvy těla"
- vyjadřovat emoce gestem, výrazem obličeje, postojem apod.
- vést neverbální dialogy pomocí vzájemných dotyků, zvuků atd.

Ovládnout základní mluvní dovednosti

- aktivizovat těžiště těla
- připravit základy pro správné hrudně brániční dýchání
- zaměřit se na zdravé utváření hlasu (měkký hlasový začátek, rezonance)
- procvičovat správnou výslovnost v artikulačních cvičeních

Obohacovat slovní zásobu, rozvíjet plynulost a barvitost vyjadřování a slovní komunikaci

- hrát si s písmenky a slovy
- hledat a vytvářet metafory ("co by to bylo, kdyby...")
- vymýšlet hry s rýmy
- uvolnit mluvní proud ve volném vyprávění, v příbězích na pokračování apod.
- směřovat od jednoduchých dialogů k složitějším, užívat v nich i zástupnou řeč

Získat sebedůvěru a být schopen přesvědčivě vyložit své myšlenky

- naučit se aktivně zapojovat do diskuse
- zformulovat a říci své myšlenky
- učit se hledat argumenty
- uvědomovat si, že názory jednotlivců nemusí být vždy stejné, dokázat je vyslechnout a respektovat

Dramatické improvizace

- rozehrát dramatické improvizaci s možností různého řešení
- vést děti k přirozenému a zaujatému projevu bez šaškování a povrchnosti

Rozvíjet schopnost vcítění a pochopení prostřednictvím hry v roli a výměnou rolí

- vyzkoušet jednu a tutéž situaci z pohledu různých postav
- uvědomit si odlišný úhel jejich pohledu, motivy jejich jednání a důsledky
- rámcové náměty: rodiče a děti - sourozenci - kamarádi - učitel a žáci - prodavač a zákazník a

Seznámit se s náročnějšími způsoby společenského chování a sociálních dovedností

- zpracovat několik variant zvoleného námětu
- dojít ke správnému výsledku výběrem z několika prozkoumaných možností
- rámcové náměty: pomoc lidem na ulici - pomoc při náhlých nehodách - návštěva u pacienta v nemocnici a další "nesnadné" návštěvy - dávání a přijímání dárek - gratulace - chování v kulturních podnicích atd.

Zkoumat a řešit další etické problémy

- v hrových situacích prozkoumat problém ze všech stran

- zaujmout k němu jasné stanovisko
- čerpat jak z bájí a pověstí (příp. i dobrodružné literatury), tak i z reálného dětského života
- rámcové náměty: tolerance a nesnášenlivost - věrnost a zrada - sobectví a nezištnost - odvaha, zbabělost a strach - vliv peněz a zacházení s nimi - šikanování apod.

Zvládnout jednoduchou stavbu dramatické etudy tak, aby byl čitelný význam

- soustředit se v dramatické improvizaci na jádro zkoumané situace
- dávat pozor a vyvarovat se nedůležitých odboček děje
- snažit se vystavět etudu tak, aby měla jasný začátek (v němž jsme uvedeni do problému), přehledný a logický vývoj a zřetelné zakončení (vyřešení problému)
- uvědomit si, zda byl v etudě jasně sdělen záměr
- hledat důvody, pokud se tak nestalo

Naučit se užívat v dramatické akci různých materiálů a předmětů

- hrát si s materiálem, hledat jeho výrazové možnosti a zkoušet ho oživovat (např. "pohyb a řeč papíru")
- objevovat možnosti proměn předmětů (hra se zástupnou rekvizitou - např. v co všechno se může proměnit míč, krabička atd.)
- využívat materiálů a předmětů v dramatické improvizaci
- vytvářet improvizované loutky a hrát si s nimi

Cesty k divadlu

- seznámit se se základními divadelními druhy a jejich výrazovými prostředky
- navštívit několik typů divadelních představení
- ujasnit si rozdíly mezi činohrou, operou (operetou a muzikálem), baletem a loutkovým divadlem
- vyzkoušet si v dramatických improvizacích výrazové prostředky uvedených forem
- aktivně se podílet na přípravě vystoupení
- dbát na přiměřenost zvolené látky a na přínosnost myšlenek v ní obsažených
- vhodně zapojit všechny děti podle jejich schopností při obsazování rolí, zpracování scénáře nebo při výrobě kostýmů a scény atd.

Na prvním stupni můžeme děti vést, sledovat a hodnotit:

1. Zapojení, aktivita, iniciativa
2. Soustředění
3. Schopnost řídit se instrukcemi a dodržovat pravidla
4. Schopnost pracovat nezávisle a s dostatečnou sebejistotou
5. Schopnost spolupracovat s ostatními
6. Schopnost snadno mluvit s ostatními dětmi i dospělými
7. Schopnost naslouchat
8. Schopnost jasně formulovat
9. Schopnost uplatňovat a realizovat nápady (jako jedinci a členové skupin)

10. Variabilita dětských odpovědí a navrhovaných řešení
11. Sebekontrola
12. Vytrvalost, vynakládání úsilí, schopnost dokončit práci

Očekávané výstupy na konci 1. stupně

I. období 1.– 3. ročník

Žák by měl:

- zvládat základy správného tvoření dechu, hlasu, artikulace a správného držení těla; pokusit se hlasem a pohybem vyjadřovat základní emoce a rozpoznávat je v chování druhých
- rozlišovat herní a reálnou situaci; přijímat pravidla hry; vstupovat do jednoduchých rolí a přirozeně v nich jednat
- na základě vlastního jednání zkoumat témata a konflikty
- spolupracovat ve skupině na tvorbě jevištní situace; prezentovat ji před spolužáky; sledovat prezentace ostatních
- reflektovat s pomocí učitele svůj zážitek z dramatického díla (televizního, filmového, divadelního)

II. období 3.– 5. ročník

Žák by měl:

- pracovat s pravidly hry a jejich variacemi, dokázat vstoupit do role a v herní situaci přirozeně a přesvědčivě jednat
- v situacích a příbězích se pokoušet rozpoznávat témata a konflikty, nahlížet na ně z pozic různých postav, zabývat se důsledky jednání jednotlivých postav
- pracovat ve skupině na tvorbě menšího divadelního představení
- prezentovat dramatické vystoupení před spolužáky a na základě sebereflexe a reflexe spolužáků a učitele na něm dále pracovat, sledovat a hodnotit prezentace svých spolužáků
- reflektovat svůj zážitek z dramatického díla, pokoušet se na základě svých zkušeností rozlišovat základní divadelní druhy

LITERATURA vhodná pro práci v hodinách DV:

Machková, E.: Metodika dramatické výchovy, ARTAMA, Praha 1992

Machková, E.: Základy dramatické výchovy, SPN, Praha 1980

Budínská, H.: Hry pro šest smyslů, GAMMA Praha 1991, 1992

Budínská, H.: Ať si už mohou naše děti ve své škole hrát, ARTAMA, Praha 1992

Delongová, J., Macková, S., Svozilová, D.: Vezměte do ruky knihu, Brno 1988

Disman, M.: Receptář dramatické výchovy, SPN, Praha 1976 a další vydání

Petržela, Z.: Hrajeme si... I., vl. vydání, Svitavy 1991, II. vydání 1993

Štembergová, Š.: Metodika mluvní výchovy dětí, DAMU, Praha 1993; STD, Praha 1994

Vyskočilová, E., Hermochová, S.: Cvičení z pedagogické praxe III - Interakční hry pro předškolní děti, UK, Praha 1991

časopis Tvořivá dramatika, ARTAMA, STD, Praha

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK A PŘÍRODA

Výchovně vzdělávací cíle:

- rozvíjení schopností získávat informace při řešení přírodovědných i technických problémů a pracovat s nimi
- porovnávání zobecňování nových poznatků a vlastních zkušeností a jejich využití v praktickém životě
- hledání odpovědí na otázky o způsobu a příčinách přírodních procesů
- porozumění vztahům a souvislostem mezi činnostmi lidí, přírodním a životním prostředím
- získávání základních informací o přírodních a socioekonomických poměrech ve vybraných státech
- podílení se svým chováním na ochraně životního prostředí
- osvojování dovedností předcházet a řešit situace ohrožující životy, zdraví, majetek nebo životní prostředí

Charakteristika výuky:

Vzdělávací oblast Člověk a příroda navazuje na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět, která přibližuje přírodovědné učivo na 1. stupni základního vzdělání a kooperuje s ostatními vzdělávacími oblastmi. Dává žákům příležitost poznávat přírodu jako systém, jehož součásti jsou vzájemně propojeny působí na sebe a ovlivňují se. Žáci získávají základ pro pochopení a porozumění přírodních zákonitostí a poznatků, které mohou uplatnit v praktickém životě. Seznamují se s vlivy lidské činnosti na stav životního prostředí a se závislostí člověka na přírodních zdrojích. Oblast učí žáky využívat přírodovědné znalosti ve prospěch ochrany přírody.

Vzdělávací oblast Člověk a příroda zahrnuje vzdělávací obory Fyzika, Chemie, Přírodopis a Zeměpis, které svým charakterem výuky umožňují žákům hlouběji porozumět procesům probíhajícím v přírodě, vzájemným souvislostem a vztahům mezi nimi.

Vzdělávací oblast umožňuje žákům poznávat přírodní a socioekonomické podmínky nejen v nejbližším okolí a na území ČR, ale i v Evropě a ve světě. Vychází z osobních zkušeností a znalostí žáků a rozvíjí jejich specifické zájmy.

Vzdělávací obsah přírodovědného i společenskovedního charakteru vzdělávacího oboru Zeměpis je v zájmu zachování jeho celistvosti umístěn v této vzdělávací oblasti.

**Vzdělávací oblast je v 6. – 9 r. realizována prostřednictvím vyučovacích předmětů:
FYZIKA, CHEMIE, PŘÍRODOPIS, ZEMĚPIS**

FYZIKA

Cílem vyučování ve fyzice je poskytnout žákům základní vědomosti o fyzikálních jevech a jejich použití v praktickém životě.

Obsah učiva v jednotlivých ročnících 2. stupně

6. ročník

- opakování a prohlubování poznatků v přírodovědy
- látka a těleso, vlastnosti látek
- skupenství látek
- přeměny skupenství
- fyzikální veličina, uvedení do pojmu
- fyzikální měření, uvedení do pojmu
- měření délky
- měření hmotnosti
- měření objemu
- měření hustoty
- měření času
- měření teploty
- změna objemu pevných těles, kapalin a plynů při zahřívání či ochlazování
- klid a pohyb těles, dráha pohybu, rovnoměrný pohyb, nerovnoměrný pohyb
- gravitační pole a gravitační síla
- vzájemné působení těles, síla, měření síly
- setrvačnost, třecí síla
- měření síly
- působení sil stejných a opačných na těleso

7. ročník

- opakování a prohlubování učiva
pohyby těles
- klid a pohyb těles
- působení sil stejných a opačných směrů na těleso
- vzájemné působení těles
síly
- magnetická síla
- gravitační síla
- elektrická síla
- gravitační pole
- tlak a tlaková síla
- tření, třecí síla

- práce a výkon
- jednoduché stroje/ páka, kladka, kolo na hřídeli, nakloněná rovina, šroub
motory
- motory/spalovací, zážehové, vznětové, tryskové, proudové, raketové
mechanické vlastnosti tekutin, kapalin
- vlastnosti kapalin
- Pascalův zákon
- hydrostatický tlak
- vztlková síla
- Archimédův zákon
- plování, vznášení se těles v kapalině
mechanické vlastnosti plynů
- vlastnosti plynů, atmosféra, atmosférický tlak

8. ročník

zvukové děje

- zdroje zvuku
- vznik zvuku
- zvukový rozruch
- šíření zvuku rozdílným prostředím
- podmínky šíření zvuku
- tón, výška tonu
- hudební nástroje
- ucho, jako přijímač zvuku
- rezonance, odraz zvuku, ochrana před nadměrným hlukem

práce a výkon

- pohybová a polohová energie
- vzájemné přeměny a přenos energií

energie

- vedení tepla
- elektrické vlastnosti látek
- elektrická síla, druhy nábojů, elektrické pole

magnetismus

- magnetické vlastnosti látek
- magnet, působení magnetu, póly magnetu
- magnetické pole

kompas

elektrina

- elektrický proud a elektrické napětí
- vodiče elektrického proudu
- elektrické izolanty
- pojmy spotřebič, zdroj, vypínač, baterie, akumulátor, dynamo
- přeměny elektrické energie

- elektrická energie a výkon
- měření elektrické energie
- příkon spotřebičů
- tepelné spotřebiče
- termostat
- zásady používání elektrických spotřebičů
- výroba a přenos elektrické energie, elektrárny
- jaderná energie, jaderný reaktor
- ochrana před radioaktivním zářením
- obnovitelné a neobnovitelné zdroje energie

9. ročník

elektromagnetické děje

- elektrické vlastnosti látek
- elektrická síla, elektrický náboj, elektrické pole
- magnetické vlastnosti látek
- magnet
- působení magnetu, póly magnetu, magnetické pole
- elektromagnet, hlavní části, odlišnosti od trvalého magnetu
- využití elektromagnetu
- elektrický zvonek, telefon
- elektrický proud, obvod, účinky elektrického proudu, měření, ampérmetr
- zdroje napětí, měření napětí, jednotky
- elektrický odpor, proud ve spotřebiči
- zkrat
- dodržování bezpečnosti práce s elektrickými přístroji a zařízením
- pojistka, jistič, uzemnění
- stejnosměrný proud
- střídavý proud
- transformátor
- vedení elektrické energie
- vysoké napětí
- elektromotor
- třífázový proud
- elektřina v autě
- ochrana před úrazem elektrickým proudem
- první pomoc při zasažení elektrickým proudem
- světelné děje*
- zdroj světla
- žárovka, elektrický oblouk
- rychlost světla
- odraz světla, zrcadla
- lámání světla, čočky, spojky, rozptylky, optické vlastnosti oka
- fotoaparát, promítací stroj, mikroskop

vesmír

- sluneční soustava, planety, jejich postavení vzhledem ke Slunci
- Země jako vesmírné těleso
- pohyby Země, pohyby Měsíce
- hvězdná soustava, galaxie
- rozdíl mezi hvězdou a planetou

Očekávané výstupy na konci 2. stupně

POHYB TĚLES SÍLY

Žák by měl:

- poznat, zda je těleso v klidu či pohybu vůči jinému tělesu
- znát vztah mezi rychlostí, dráhou a časem u rovnoměrného pohybu těles při řešení jednoduchých problémů
- rozeznat, zda na těleso v konkrétní situaci působí síla
- předvídat změnu pohybu těles při působení síly
- aplikovat poznatky o jednoduchých strojích při řešení praktických problémů

MECHANICKÉ VLASTNOSTI TEKUTIN

Žák by měl:

- používat poznatků o zákonitosti tlaku v klidných tekutinách pro řešení jednoduchých praktických problémů
- rozpoznat vliv atmosférického tlaku na některé procesy v atmosféře

ENERGIE

Žák by měl:

- znát vzájemný vztah výkonem, vykonanou prací a časem
- rozpoznat vzájemné přeměny různých forem energie, jejich přenosu a využití
- rozeznat teplo přijaté či odevzdané tělesem
- pojmenovat výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí

ZVUKOVÉ DĚJE

Žák by měl:

- rozpoznat zdroje zvuku, jeho šíření a odraz
- posoudit vliv nadměrného hluku na životní prostředí a zdraví člověka

ELEKTROMAGNETICKÉ A SVĚTELNÉ DĚJE

Žák by měl:

- sestavit podle schématu elektrický obvod
- rozlišit stejnosměrný proud od střídavého a změřit elektrický proud a napětí
- znát zdroje elektrického proudu
- rozlišit vodiče od izolantů na základě jejich vlastností
- znát druhy magnetů a jejich praktické využití
- rozpoznat, zda těleso je či není zdrojem světla
- objasnit způsob šíření světla v prostředí

- rozlišit spojnou čočku od rozptylky a znát jejich využití

VESMÍR

Žák by měl:

- znát planety sluneční soustavy a jejich postavení vzhledem ke Slunci
- osvojit si základní vědomosti o Zemi jako vesmírném tělese a jejím postavení ve vesmíru
- objasnit pohyb planety Země kolem Slunce a pohyb Měsíce kolem Země
- rozlišit hvězdu od planety na základě jejich vlastnos

CHEMIE

Cílem vyučování chemie je podat žákům základní vědomosti o některých prvcích, sloučeninách a chemických reakcích s důrazem na jejich praktické využití.

Obsah učiva v jednotlivých ročnících 2. stupně

8. ročník

- úvod do předmětu
- vlastnosti látek
- pozorování, pokus, bezpečnost práce
- různé a společné vlastnosti látek
- nebezpečné látky, hořlaviny
- skupenství, změny skupenství látek
- podmínky pro změny skupenství
- směsi různorodé, stejnorodé
- roztoky, druhy roztoků, roztoky v běžném životě
- voda, vzduch
- částicové složení látek, molekuly, atomy, atomové jádro
- chemické prvky, protonové číslo
- prvky, jejich názvy, značky, kovy a nekovy
- vlastnosti prvků
- periodická soustava chemických prvků
- chemické sloučeniny
- chemické reakce

9. ročník

chemie a společnost

- zásady bezpečné práce
- nebezpečné látky a přípravky
- mimořádné události

- chemický průmysl
- recyklace surovin
- vlastnosti látek
- chemické vlastnosti
- chemikálie
- anorganické sloučeniny*
- oxidy – uhličitý, uhelnatý, siřičitý, dusičitý, vlastnosti, použití, jejich hodnocení z hlediska ochrany životního prostředí
- kyseliny – chlorovodíková, sírová, dusičná, vlastnosti, použití
- hydroxidy – sodný, draselný, vápenatý, vlastnosti, použití
- první pomoc při zasažení pokožky kyselinou a roztokem hydroxidu
- organické sloučeniny*
- soli – chlorid sodný, síran měďnatý, dusičnan stříbrný, uhličitan sodný, vlastnosti, použití
- průmyslová hnojiva
- stavební pojiva – vápno, cement, sádra
- uhlovodíky, směsi uhlovodíků
- alkoholy
- aromatické uhlovodíky
- paliva
- ropa, její zpracování a vlastnosti
- zemní plyn
- uhlí
- hodnocení ropy, plynu a uhlí jako chemických surovin a jako paliv
- přírodní sloučeniny – sacharidy, tuky, bílkoviny
- výroba řepného cukru
- výroba piva
- plasty, jejich vlastnosti, použití a hodnocení z hlediska péče o životní prostředí
- syntetická vlákna, vlastnosti, použití z hlediska zdravotního

Očekávané výstupy na konci 2. stupně

POZOROVÁNÍ, POKUS A BEZPEČNOST PRÁCE

Žák by měl:

- rozlišit společné a rozdílné vlastnosti látek
- rozpoznat přeměny skupenství látek
- pracovat bezpečně s vybranými běžně používanými nebezpečnými látkami
- umět reagovat na případy úniku nebezpečných látek

SMĚSI

Žák by měl:

- poznat směsi a chemické látky
- rozeznat druhy roztoků a jejich využití v běžném životě
- rozlišit různé druhy vody a uvést příklady jejich použití
- uvést zdroje znečištění vody a vzduchu ve svém nejbližším okolí

ČÁSTICOVÉ SLOŽENÍ LÁTEK A CHEMICKÉ PRVKY

Žák by měl:

- orientovat se v periodické soustavě chemických prvků
- znát nejobvyklejší chemické prvky a jednoduché chemické sloučeniny
- používat chemické značky vybraných prvků
- rozpoznat vybrané kovy a nekovy a jejich možné vlastnosti

CHEMICKÉ REAKCE

Žák by měl:

- rozlišit výchozí látky a produkty nejjednodušších chemických reakcí

ANORGANICKÉ SLOUČENINY

Žák by měl:

- popsat vlastnosti a použití vybraných prakticky využitelných oxidů, kyselin, hydroxidů a solí a znát vliv těchto látek na životní prostředí
- orientovat se na stupnici pH, změnit pH roztoku universálním indikátorovým papírkem
- poskytnout první pomoc při zasažení pokožky kyselinou nebo hydroxidem

ORGANICKÉ SLOUČENINY

Žák by měl:

- znát nejjednodušší uhlovodíky, uvést jejich zdroje, vlastnosti a použití
- zhodnotit užívání paliv jako zdrojů energie
- znát příklady produktů průmyslového zpracování ropy
- uvést příklady bílkovin, tuků, sacharidů a vitaminů v potravě z hlediska obecně uznávaných zásad správné výživy

CHEMIE A SPOLEČNOST

- vědět o využívání prvotních a druhotných surovin
- znát zásady bezpečnosti při práci s chemickými látkami
- posoudit využití různých látek v praxi vzhledem k životnímu prostředí a zdraví člověka

PŘÍRODOPIS

Cílem vyučování přírodopisu je poskytnout žákům základní vědomosti o přírodě a přírodních dějích s důrazem na jejich praktické využití.

Obsah učiva v jednotlivých ročnících 2. stupně

6. ročník

- vznik života, vývoj života
- rozmanitost života, struktura života, projevy života
- názory na vznik života
- základní složení a struktura soustav
- buňky, pletiva, tkáně, orgány, orgánové soustavy
- význam a zásady třídění organismů
- organismy jednobuněčné, mnohobuněčné
- dědičnost, její podstata, přenos informací

- viry a bakterie, výskyt, význam
- houby bez plodnic
- houby s plodnicemi
- výskyt a význam hub, zásady sběru a konzumace
- lišejníky, výskyt a význam
- živočichové- savci, ptáci, plazi, obojživelníci, ryby, hmyz

7. ročník

- stavba rostlinného těla, tvar a funkce
- systém rostlin, popis skupin a jejich zástupců
- vývoj, vývin a systém živočichů
- prvoci, žahavci, ploštěnci, kroužkovci, členovci, korýši, hmyz
- včela medonosná

8. ročník

- obratlovci/ryby, obojživelníci, ptáci, savci
- společné a rozdílné znaky člověka a ostatních organismů
- soustava opěrná a pohybová/kosti, svaly
- soustava oběhová/krev a její funkce, srdce, cévy, nakažlivé nemoci, očkování, první pomoc při krvácení
- soustava dýchací/stavba a činnost dýchací soustavy, první pomoc při zástavě dechu
- soustava trávicí/stavba a činnost jednotlivých orgánů, složky potravy, racionální výživa
- soustava vylučovací/ledviny
- soustava kožní/kůže a její význam, otužování
- soustavy řídicí/hormonální a nervová činnost, stavba nervové soustavy, mozek, mícha, funkce nervstva, čidla, ústrojí sluchu, ústrojí zraku
- rozmnožování, vývoj jedince/pohlavní orgány, lidský zárodek, hlavní období lidského života, dospívání, pohlavní nemoci, AIDS, antikoncepce
- člověk jako součást prostředí
- zásady zdravého života

9. ročník

- Země – naše planeta
- Sluneční soustava – Měsíc, Slunce
- vznik a stavba Země
- vnější a vnitřní geologické děje
- nerosty, horniny
- půdy
- vývoj Zemské kůry a organismů na Zemi

- vznik života na Zemi
- podnebí a počasí
- význam rostlin
- poznávání jednotlivých rostlin s důrazem na regionální podmínky, jejich význam pro výživu člověka, pěstování, hospodářský význam/pícniny, obiloviny, zeleniny, okopaniny, olejnin, luskoviny
- léčivé rostliny
- ochrana půdy
- péče o vodu a vzduch
- ochrana rostlin a živočichů
- chráněné rostliny a živočichové

Očekávané výstupy na konci 2. stupně

OBECNÁ BOIOLOGIE A GENETIKA

Žák by měl:

- získat základní vědomosti o přírodě a přírodních dějích
- orientovat se v přehledu vývoje organismů a rozlišit základní projevy a podmínky života
- poznat rozdíl mezi jednobuněčnými a mnohobuněčnými organismy
- znát základní funkce hlavních orgánů a orgánových soustav rostlin a živočichů
- poznat význam rostlin a živočichů v přírodě a pro člověka
- popsat pohlavní a nepohlavní rozmnožování a vysvětlit vliv dědičnosti na vývoj organismů
- vědět o vlivu virů a bakterií v přírodě a na člověka

BIOLOGIE HUB

Žák by měl:

- rozpoznat naše nejznámější jedlé a jedovaté houby podle charakteristických znaků
- porovnat různé způsoby výživy hub, jejich význam v ekosystémech
- poznat lišejníky

BIOLOGIE ROSTLIN

Žák by měl:

- porovnat vnější a vnitřní stavbu rostlinného těla a znát funkce jednotlivých částí těla rostlin
- vědět o základních rostlinných fyziologických procesech a i jejich využití
- rozlišit základní systematické skupiny rostlin a znát jejich zástupce
- popsat přizpůsobení některých rostlin podmínkám prostředí
- znát význam hospodářsky důležitých rostlin a způsob jejich pěstování

BIOLOGIE ŽIVOČICHŮ

Žák by měl:

- porovnat vnější a vnitřní stavbu živočichů a vysvětlit funkce jednotlivých orgánů

- rozlišit jednotlivé skupiny živočichů a znát hlavní zástupce
- odvodit na základě vlastního pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, objasnit jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí
- využívat zkušenosti s chovem vybraných domácích zvířat k zajišťování jejich životních potřeb
- vědět o významu živočichů v přírodě i pro člověka a uplatňovat zásady bezpečného chování ve styku se živočichy

BIOLOGIE ČLOVĚKA

Žák by měl:

- popsat vznik a vývin jedince
- charakterizovat jednotlivé etapy vývoje člověka
- popsat stavbu orgánů a orgánových soustav lidského těla a jejich funkce
- rozlišovat příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňovat zásady jejich prevence a léčby
- znát zásady poskytování předlékařské první pomoci při poranění

NEŽIVÁ PŘÍRODA

Žák by měl:

- popsat vliv jednotlivých vrstev Země na vznik a trvání života
- popsat podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a horniny
- rozlišit důsledky vnitřních a vnějších geologických dějů
- rozeznat některé druhy půd a objasnit jejich vznik
- vědět o významu vlivu podnebí a počasí na rozvoj a udržení života na Zemi

ZÁKLADY EKOLOGIE

Žák by měl:

- uvést příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi
- rozlišit populace, společenstva, ekosystémy a objasnit základní princip některého ekosystému
- vysvětlit podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech
- popsat změny v přírodě vyvolané člověkem a objasnit jejich důsledky
- poznat kladný a záporný vliv člověka na životní prostředí

PRAKTICKÉ POZNÁVÁNÍ PŘÍRODY

Žák by měl:

- využívat metody poznávání přírody osvojované v přírodopisu
- dodržovat základní pravidla bezpečného chování při pozorování přírody

ZEMĚPIS

Cílem výuky zeměpisu je naučit žáky orientovat se na mapě a číst z ní. Učivo poskytne žákům základní informace o naší vlasti a některých státech ostatních světadílů. Zeměpis pomáhá vytvořit citový vztah k vlasti, k místu, kde žijeme. Učí žáky chápat, jak chránit naše životní prostředí.

Obsah učiva v jednotlivých ročnících 2. stupně

6. ročník

ZEMĚ

- planeta Země, jako vesmírné těleso
- tvar Země, pohyby Země, střídání dne a noci
- Sluneční soustava; Měsíc, Slunce, galaxie, vesmír
- glóbus, poledníky a rovnoběžky, pevniny a oceány, mapa, světové strany
- mapa, barvy a značky na mapě, nadmořská výška
- druhy map/politická, zeměpisná
- místní a světový čas, podnebná pásma, počasí a podnebí
- krajinná sféra, příroda
- vodstvo na Zemi
- utváření zemského povrchu
- přírodní oblasti
- organismy a jejich přírodní prostředí
- rostlinné oblasti od rovníku k pólu
- změny životního prostředí a ochrana životního prostředí

7. ročník

ZEMĚ - opakování

- planeta Země
- Země – součást sluneční soustavy
- tvar Země, pohyby Země, střídání dne a noci
- glóbus, poledníky a rovnoběžky, pevniny a oceány, mapa, světové strany,
- druhy map/politická, zeměpisná

ČESKÁ REPUBLIKA

- poloha státu v Evropě. Rozloha, sousední státy
- mapa ČR, výškopis, polohopis, měřítko
- přehled jednotlivých oblastí ČR
- Praha
- Střední Čechy
- Jižní Čechy
- Západní Čechy
- Severní Čechy
- Východní Čechy
- Jižní Morava
- Severní Morava a Slezsko

8. ročník

- opakování o České republice

EVROPA

- poloha, rozloha, členitost
- přírodní podmínky, podnebí, vodstvo/ Dunaj, Labe, Volha, Balaton
- rostlinstvo a živočišstvo

- obyvatelstvo
- oblasti Evropy. Základní informace o státech/ poloha, povrch, vodstvo, měna, hlavní město, obyvatelé, způsob života

9. ročník

- opakování Země, součást vesmíru, zeměpisná poloha, časová pásma, podnebné pásy
SVĚTADÍLY
- základní informace o jednotlivých světadílech , čtení map
- poloha, povrch, rostlinstvo a živočišstvo
- nejvýznamnější státy jednotlivých světadílů, hlavní města, přístavy
- Evropa
- Asie; přírodní podmínky, živočišstvo, rostlinstvo, obyvatelstvo
- Afrika; přírodní podmínky, živočišstvo, rostlinstvo, obyvatelstvo
- Amerika; přírodní podmínky, živočišstvo, rostlinstvo, obyvatelstvo
- Austrálie a Oceánie; přírodní podmínky, živočišstvo, rostlinstvo, obyvatelstvo
- Antarktis; přírodní podmínky, živočišstvo, rostlinstvo, obyvatelstvo
OCEÁNY
- čtení map, poloha oceánu a jeho členitost, námořní cesty
- Tichý oceán
- Indický oceán
- Atlantský oceán a Severní ledový oceán

Očekávané výstupy na konci 2. stupně

GEOGRAFICKÉ INFORMACE, ZDROJE DAT, KARTOGRAFIE A TOPOGRAFIE

Žák by měl:

- rozumět základní geografické, topografické a kartografické terminologii
- získat osobní představu o prostředí, které nás obklopuje, umět ho popsat a určit jednoduché vazby, vyjádřit, co mu prospívá a co mu škodí

PŘÍRODNÍ OBRAZ ZEMĚ

Žák by měl:

- objasnit důsledky pohybů Země
- vědět o působení vnitřních a vnějších procesů v přírodní sféře a jejich vlivu na přírodu a na lidskou společnost
- vědět o působení přírodních vlivů na utváření zemského povrchu

REGIONY SVĚTA

Žák by měl:

- vyhledat na mapách jednotlivé světadíly a oceány
- rozlišit zásadní přírodní a společenské znaky světových regionů
- charakterizovat polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry vybraných světadílů, oceánů a vybraných států

SPOLEČENSKÉ A HOSPODÁŘSKÉ PROSTŘEDÍ

Žák by měl:

- být informován o struktuře a rozložení světové populace a o jejím růstu a pohybu
- vědět, jak přírodní podmínky souvisí s funkcí a rozmístěním lidských sídel
- umět porovnat sociální a hospodářské jevy ve světových regionech
- určit na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje
- vyhledat na mapách nejznámější oblasti cestovního ruchu a rekreace

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Žák by měl:

- umět pojmenovat různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozlišit na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajín
- znát příklady přírodních a kulturních krajinných složek, prostorové rozmístění ekosystémů
- uvést na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí

ČESKÁ REPUBLIKA

Žák by měl:

- určit zeměpisnou polohu a rozlohu ČR a její sousední státy
- znát přírodní podmínky ČR, popsat povrch a jeho členitost
- uvést hlavní údaje o rozmístění sídel obyvatelstva
- vymežit a lokalizovat území místní krajiny a oblasti podle bydliště nebo školy
- charakterizovat přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu
- vyhledat na mapách jednotlivé kraje ČR a charakterizovat hospodářské poměry, přírodní zvláštnosti a kulturní zajímavosti

TERÉNNÍ GEOGRAFICKÉ PRAXE A APLIKACE

- ovládat základy praktické topografie a orientace v terénu
- uplatňovat v praxi zásady bezpečného pohybu ve volné přírodě

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK A ZDRAVÍ

Požadavky této vzdělávací oblasti se realizují prostřednictvím samostatného předmětu:
TĚLESNÁ VÝCHOVA a VÝCHOVA KE ZDRAVÍ

TĚLESNÁ VÝCHOVA

Výchovně vzdělávací cíle:

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáky k:

- získávání orientace v základních názorech na zdraví a postupnému uplatňování preventivních činností podporujících zdraví
- chápání fyziologických, psychologických i sociálních změn spojených s dospíváním
- dodržováním zásad zdravého způsobu života a ochrany zdraví, zodpovědnosti a péči o své zdraví a snaze o jeho zlepšení a posílení
- rozpoznávání základních situací ohrožujících tělesné a duševní zdraví vlastní i druhých a osvojování poznatků a dovedností jim předcházet
- odmítání škodlivých látek neslučitelných se zdravím a sportem
- poznávání vlastních fyzických a zdravotních předpokladů pohybových možností a omezení, rozvíjení a využívání pohybových schopností a dovedností
- vnímání prožitků z pohybové činnosti, které vedou k aktivitě a pohybové seberealizaci a aktivnímu vztahu ke sportu
- pochopení, že sport je jedním z prostředků k navazování sociálních kontaktů

Charakteristika výuky:

Tělesná výchova na druhém stupni plní několik funkcí:

Vzdělávací a rozvojovou – při formování nových pohybových dovedností, při utváření organizačních a režimových návyků, při hledání vazeb mezi pohybovými aktivitami a jinými životními činnostmi – hudba, tanec, zpěv

kompensační a zdravotně-preventivní – při korekci svalových dysbalancí apod.

socializační – při naplňování a utváření nových rolí a vztahů, které se prostřednictvím sportovních a pohybových aktivit vyskytují

informační – při poskytování vhodných podnětů a námětů pro pohybovou činnost mimo tělesnou výchovu ve škole i mimo školu

propagační – při zdůrazňování aktuálního a celoživotního zdraví a individuálního stavu pohody ve spojení s vhodnými pohybovými činnostmi

ochrannou – při navykání na bezpečnou a zdravou pohybovou činnost ve vhodném prostředí a podmínkách

V nejvyšší etapě se žák dostává k realizaci pohybových aktivit a sportů v relativně ucelené podobě, na konkrétní úrovni žáků. Je veden nejen k samostatnosti v pohybových činnostech, ale i v jejich organizaci, řízení či posuzování. Měl by být schopen zařazovat některou pohybovou činnost cíleně a pravidelně do svého denního režimu.

Obsah učiva v jednotlivých ročnících 2. stupně

6. – 9. ročník

POZNATKY Z TV a sportu, komunikace, organizace, hygiena a bezpečnost v TV

- pohyb a zdraví
- pohybový režim, různé druhy pohybových aktivit, základní funkce a užití různých pohybových činností
- příprava organismu na cvičení
- rozvoj tělesné zdatnosti, technika osvojovaných činností
- vhodná a nevhodná cvičení, vhodné a nevhodné prostředí pro pohybové aktivity, správné držení těla
- osobní hygiena, vhodné oblečení a obutí
- bezpečnost při různých pohybových činnostech, různá prostředí, záchrana a pomoc, první pomoc při drobných poraněních
- rozdíly mezi tělesnou výchovou chlapců a dívek
- základní organizační činnosti na smluvené signály a povely cvičení v nástupovém a pochodovém tvaru
- základy v nástupovém a pochodovém tvaru
- základní pojmy související s osvojovanými činnostmi
- pravidla osvojovaných her a soutěží, chování fair play
- aktuální informace o sportu

PRŮPRAVNÁ kondiční, koordinační, kompenzační, relaxační, vyrovnávací CVIČENÍ

- konkrétní účinky jednotlivých cvičení
- rozvoj kondičních a koordinačních předpokladů
- soustředění na cvičení, prožívání činností
- základní způsoby kontroly provedení a účinnosti jednotlivých cvičení, základní motorické testy a testy svalových dysbalancí
- pohybové činnosti jednotlivce, dvojic a skupin bez náčiní, s náčiním, na nářadí, v přírodě a podle konkrétní úrovně a potřeb žáků
- protahovací a napínací cvičení
- rychlostně silová cvičení prováděná max. intenzitou 5 – 20 s
- vytrvalostní činnosti prováděné v setrvalém stavu po dobu 10 – 20 min.
- dechová cvičení
- kompenzační a relaxační cvičení po statické činnosti prováděné v sedě, ve stoji, při únavě apod.
- vyrovnávací cvičení
- psychomotorická cvičení
- jógová cvičení (při dokonalém zvládnutí činnosti učitelem)
- cvičení motivační, tvořivá, napodobivá
- náměty pro cvičení v jiných předmětech
- cvičení pro „každý den“

GYMNASTIKA

- svalové napětí, zpevňování a uvolňování těla a jeho částí
- náměty pro cvičení v jiných předmětech
- průpravná gymnastická cvičení

Akrobacie

- kotoul vpřed a jeho modifikace
- kotoul vzad a jeho modifikace
- stoj na lopatkách
- stoj na rukou
- rovnovážné polohy
- přemet stranou

Přeskoky

- skoky prosté z malé trampolíny
- odraz z můstku
- roznožka, skrčka - koza, bedna
- přeskoky z oddáleného odrazu

Hrazda

- ručkování ve visu
- přešvihy z visu stojmo
- náskok do vzporu, sešín
- výmyk, přešvihy úožmo, seskok, podmet

Kladina

- chůze a její modifikace
- rovnovážné postoje, změny poloh, obraty
- náskoky a seskoky

Kruhy

- svis a překoty
- houpání
- seskok

Šplh

- šplh s přírazem na tyči, na laně
- šplh bez přírazu

Rytmické a kondiční činnosti s hudbou a rytmičným doprovodem

- prožívání rytmu, tempa, melodie
- rytmičovaná chůze, základní taneční krok, lidové tance
- technika pohybů, cvičení s náčiním (míč, stuha, švihadlo, závoj)
- některý ze současných tanců (disco, country apod.)
- aerobní gymnastika bez náčiní, s náčiním
- pohybová improvizace na hudební motivy

ÚPOLY

- přetahy a přetlaky, úpolové odpory
- střehový postoj, držení a pohyb v postoji
- základy judo a aikidó

ATLETIKA

- průpravné atletické činnosti
- běh do 50 m
- běh na 60 m
- běh do 100 m, nízký start
- vytrvalostní běh 3 – 6 minut nebo na odpovídající vzdálenost
- vytrvalostní běh do 12 min. nebo na odpovídající vzdálenost
- základy štafetového a překážkového běhu
- skoky do dálky z odrazového pásma, z břevna
- skok do výšky
- hod míčkem, granátem v poslední etapě
- vrh koulí 3kgD, 4kgCH

POHYBOVÉ HRY

- hry pro osvojování různých druhů lokomoce
- hry pro ovlivňování kondičních a koordinačních předpokladů
- hry pro rozvíjení pohybových dovedností a manipulace s náčiním
- hry pro rozvoj sociálních vztahů
- pohybové hry soutěživé a bojové

SPORTOVNÍ HRY

- základní manipulace s míčem
- základní herní činnosti jednotlivce – přihrávky, driblink, střelba
- herní kombinace
- průpravné hry
- minihry a hry podle upravených pravidel
- hra podle pravidel pro daný věk

PLAVÁNÍ

- průpravné hry a cvičení - na suchu, pro adaptaci na vidní prostředí
- dýchání do vody
- pády a skoky do vody z nízkých poloh
- jeden plavecký způsob – kraul, prsa, znak
- druhý plavecký způsob
- plavání na rychlost – do 15 sekund, a souvislé plavání na vytrvalost podle předpokladů žáků nad 2 minuty
- záchrana tonoucích

TURISTIKA A POHYB V PŘÍRODĚ

- základní poznatky o turistice
- základní turistické dovednosti, improvizované ošetření
- chůze v terénu 6 – 12 km, 18 km
- modifikace orientačních soutěží a závodů
- jízda na kole - nasedání, sesedání, odbočování, předjíždění, vyhýbání se překážce, jízda v terénu
- vodní turistika – nastupování do lodě, vystupování z lodě, základní záběry; otáčení, couvání, přistávání, jízda na klidné vodě, jízda na řece nejnižší obtížnosti

BRUSLENÍ

- pohyb na ledu bez bruslí, odstraňování strachu z ledu

- vstup na led, průpravná cvičení pro osvojení rovnováhy
- jízda vpřed – jedno a dvouoporová, zatáčení, brzdění
- jízda vzad
- jízda na rychlost a vytrvalost
- rytmizovaná jízda a jízda s hudebním doprovodem
- základy ledního hokeje – jízda s hokejkou, přihrávky, střelba, hra s upravenými pravidly, pozor na ochranné prostředky

LYŽOVÁNÍ

- základní informace o nebezpečí na horách, o údržbě lyží apod.
- hry na sněhu
- základy běžeckého lyžování – chůze, obraty, výstupy, jízda v nenáročném terénu, brzdění, zastavování
- základy sjezdového lyžování – obraty, výstupy, jízda šikmo svahem, odšlapování, brzdění, vlnovka, základní kročňý oblouk, sjíždění upraveného svahu, jízda na vleku

DALŠÍ ČINNOSTI A AKTIVITY ZAŘAZOVANÉ DO HODIN TV

- cvičení s netradičním náčiním – skákačí míče, chůdy, létací talíře, šipky
- jízda na rotopedu, upevněném kole
- stolní tenis, tenis s pálkou, softtenis, badminton
- pálkovací hry
- jízda na skateboardu, na kolečkových bruslích
- tenis
- ringo
- korfbal, lacros, nohejbal aj.
- lezení na umělé horolezecké stěně

Očekávané výstupy na konci 2. stupně

TĚLESNÁ VÝCHOVA

ČINNOSTI OVLIVŇUJÍCÍ ZDRAVÍ

Žák by měl:

- pochopit zásady zatěžování; jednoduchými zadanými testy, změřit úroveň své tělesné zdatnosti
- usilovat o zlepšení a udržení úrovně pohybových schopností a o rozvoj pohybových dovedností včetně zdokonalování základních lokomocí
- cíleně se připravit na pohybovou činnost a její ukončení
- využívat základní kompenzační a relaxační techniky překování únavy
- odmítat drogy a jiné škodliviny jako neslučitelné se zdravím a sportem
- vhodně reagovat na informace pro znečištění ovzduší a tomu přizpůsobit pohybové aktivity
- znát základní zásady poskytování první pomoci a zvládat zajištění odsunu raněného
- uplatňovat bezpečné chování v přírodě a v silničním provozu

ČINNOSTI OVLIVŇUJÍCÍ ÚROVEŇ POHYBOVÝCH DOVEDNOSTÍ

Žák by měl:

- zvládat v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a aplikovat je ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech

- posoudit provedení osvojované pohybové činnosti, označit příčiny nedostatků

ČINNOSTI PODPORUJÍCÍ POHYBOVÉ UČENÍ

Žák by měl:

- užívat osvojované názvosloví na úrovni cvičence, rozhodčího, diváka
- naplňovat ve školních podmínkách základní olympijské myšlenky, čestné soupeření, pomoc, handicapovaným, respekt k opačnému pohlaví, ochranu přírody při sportu
- dohodnout se na spolupráci i jednoduché taktice vedoucí k úspěchu družstva a dodržovat ji
- rozlišovat a uplatňovat práva a povinnosti vyplývající z role hráče, rozhodčího, diváka
- sledovat určené prvky pohybové činnosti a výkony a vyhodnotit je
- spolurozhodovat osvojované hry a soutěže

Zdravotní výchova zařazovaná na 2.stupni

Cílem je odstranění nebo zmírnění zdravotního oslabení a celkové zlepšení zdravotního stavu.

Obsahem na druhém stupni jsou:

ČINNOSTI A INFORMACE PODPORUJÍCÍ KOREKCE ZDRAVOTNÍCH OSLABENÍ

- základní druhy oslabení, jejich příčiny a možné důsledky – základní pojmy osvojovaných činností, prevence a korekce oslabení, denní režim z pohledu oslabení, soustředění na cvičení, vědomá kontrola cvičení, nevhodná cvičení a činnosti (kontraindikace zdravotního oslabení)

SPECIÁLNÍ CVIČENÍ

OSLABENÍ PODPŮRNĚ POHYBOVÉHO SYSTÉMU

Poruchy funkce svalových skupin

Poruchy páteře – odchylky předozadního zakřivení

Poruchy páteře – vybočení páteře do strany

Poruchy stavby dolních končetin

Cvičení zaměřené na: držení hlavy, pletence ramenního, vzpřimovačů páteře, postavení pánve, protažení šijových, prsních bederních svalů, zkrácení ohybačů kyčle a svalstva na zadní straně stehů; zlepšení fyziologického rozsahu pletence ramenního, kolenního, kyčelního, a hlezenního kloubu a páteře ve všech směrech; spinální cvičení; posílení oslabených šijových svalů, mezilopatkových, břišních, hýžďových, stehenních, lýtkových a vzpřimovačů trupu

OSLABENÍ VNITŘNÍCH ORGÁNŮ

Oslabení oběhového a dýchacího systému

Oslabení endokrinního systému

Obezita

Ostatní oslabení vnitřních orgánů

Cvičení zaměřená na: protažení a posílení svalstva – viz skupina předešlá; rozvoj hlavních a pomocných dýchacích svalů, zlepšení hrudního a bráničního dýchání při větší tělesné zátěži, koordinace středního, dýchacího a pohybového rytmu; rovnovážná a koordinační cvičení

OSLABENÍ SMYSLOVÝCH A NERVOVÝCH FUNKCÍ

Oslabení zraku

Oslabení sluchu

Neuropsychická onemocnění

Cvičení zaměřená na: vyrovnávání svalové nerovnováhy – viz skupina první; vyrovnávání funkčního adaptability pohybového srdečně-cévního a dýchacího systému; rozvíjení pohybové a prostorové koordinace, rovnovážných postojů; sluchového, zrakového a taktilního vnímání rytmu; orientaci v prostoru; zrakovou lokalizaci; u neuropsychických onemocnění je třeba omezení zvažovat individuálně

VŠESTRANNÉ ROZVÍJEJÍCÍ POHYBOVÉ ČINNOSTI

- pohybové činnosti v návaznosti na obsah tělesné výchovy – s přihlédnutím ke konkrétnímu druhu a stupni oslabení

Očekávané výstupy na konci 2. stupně:

ZDRAVOTNÍ TĚLESNÁ VÝCHOVA

Žák by měl:

- uplatňovat odpovídající vytrvalost a cílevědomost při korekci zdravotního oslabení
- zařazovat pravidelně a samostatně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením; usilovat o jejich optimální provedení
- vyhýbat se činnostem, které jsou kontraindikací zdravotního oslabení

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE

Vzdělávací oblast je v 6. – 9. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacího oboru
ČESKÝ JAZYK A CIZÍ JAZYK/ anglický jazyk

ČESKÝ JAZYK

Výchovně vzdělávací cíle:

- rozvíjení řečových schopností, myšlení, emocionálního a estetického vnímání
- srozumitelné vyjadřování se ústní i písemnou formou spisovného jazyka
- dorozumívání v běžných komunikačních situacích, ke sdělování názorů
- rozvíjení pozitivního vztahu k mateřskému jazyku
- osvojení a rozvíjení správné techniky čtení a psaní, vytváření čtenářských dovedností a čtení s porozuměním
- získávání základních literárních poznatků důležitých pro pochopení čteného textu
- zvládnutí orientace v textech různého zaměření
- individuální prožívání slovesného uměleckého díla a zájmu o literaturu
- získávání sebedůvěry při vystupování na veřejnosti
- kultivace projevu v běžných situacích

Charakteristika výuky:

V předmětu český jazyk se komunikační a slohové dovednosti realizují při čtení, naslouchání, mluveném a písemném projevu žáků. Na plnění tohoto úkolu se podílí i výuka v rámci ostatních předmětů. Žákům dáváme dostatek příležitostí k tomu, aby hovořili, vyjadřovali se o tom, co dělají, co pozorují, co prožívají ve všech předmětech. Dbáme na to, aby žáci četli správně a s porozuměním. Na druhém stupni je naším úkolem zautomatizovat základní pravopisné jevy, proto zde věnujeme pozornost zvláště jazykové výchově. Chceme-li při výuce českého jazyka dosáhnout dobrých výsledků je třeba stále dbát o to, aby žáci porozuměli významu slov. K tomu využíváme vjemy sluchové, zrakové i motorické. Uspokojivým výsledkům vede pouze vyučování, které je pro žáky srozumitelné a pochopitelné. Do výuky často zařazujeme pravopisná a mluvní cvičení. Dbáme na to, aby cvičení měla praktický ráz a žáci byli při nich aktivní. Žákům stále umožňujeme, aby předložené jevy používali v řeči i písmu. Vedeme žáky k praktickému používání mluvnických jevů. Stále je podněcujeme, aby své zkušenosti a poznatky při výuce sami vyjadřovali a věty s probíranými mluvnickými jevy obměňovali.

Na druhém stupni ve výuce ČJ začínáme více využívat tichého čtení a žáci jsou vedeni k samostatné práci s textem. Učitel dbá na to, aby i tiché čtení bylo uvědomělé, a proto při

něm dává žákům takové úkoly, které mu umožní zjistit, zda žáci potichu přečtený text pochopili. Součástí literární výchovy v tomto období je též pokračování nácviku hlasitého čtení. Žáci se přitom učí členit čtené věty nejen podle interpunkce, ale i logickými pauzami a také klást správný větný přízvuk. Čtení přispívá k rozvoji poznávacích možností žáků, rozvíjí jejich smyslové vnímání, myšlení, řeč, fantazii a paměť. Novým úkolem, který literární výchova, společně s naukovými předměty, v tomto období plní je určení hlavních myšlenek textu, jejich sestavení do krátké osnovy a vyprávění základního obsahu článku podle této osnovy.

Obsah učiva v jednotlivých ročnících 2. stupně

6. ročník

- hláskosloví a pravopis/ probrat ucelené řady vyjmenovaných slov, zvládnutí pravopisu –y- uvnitř slova a ve slovech příbuzných
- tvarosloví/ *podstatná jména* – rod, číslo, životnost a neživotnost u mužského rodu, *slovesa* – osoba, číslo, čas, časování v přítomném čase, *osobní zájmena* – pomoc při časování sloves
- čtení/ čtení uměleckých textů
- uvědomělé tiché čtení
- čtení vět s přirozenou intonací a přízvukem
- čtení vět podle smyslu
- reprodukce přečteného textu podle jednoduché osnovy
- orientace v ději povídek a pověstí, bajek, členění dějů na části
- hlavní myšlenka krátkého díla
- sledování televizních pořadů, návštěva divadelního a filmového představení a vyprávění shlednutého příběhu
- psaní/ podle situace ve třídě zařazovat kratší časové úseky věnované nácviku správného psaní
- dbát na rovnoměrnou vzdálenost mezi písmeny ve slovech a mezer mezi slovy

7. ročník

- nauka o slově/ slovní základ, předpona, přípona
- pravopis slov s předponami od-, nad-, pod-, před-, bez-, roz-, vy/vý-, ob-, v-
- výrazy s předložkami od, nad, pod, před, bez
- pokračovat ve výcviku pravopisu po obojetných souhláskách uvnitř slova
- tvarosloví/ *podstatná jména* – pojmenování vlastností a činností, pojem skloňování podstatných jmen, pádové otázky, pořadí pádů, nácvik určení pádu u podstatného jména, vzory podstatných jmen, *slovesa* – časování sloves v oznamovacím způsobu všech časů
- skladba/ seznámení se základními větnými členy – podmět a přísudek

- shoda podmětu s přísudkem – nácvik správného psaní koncovek přičestí minulého
- slohový výcvik/ rozlišování spisovných a nespisovných jazykových prostředků
- pokračovat ve výcviku souvislých jazykových projevů, písemné odpovědi na otázky, reprodukce textů podle kolektivně sestavené osnovy, členění celku na úvod, hlavní část, zakončení
- formy společenského styku – telefonický rozhovor, vyplňování tiskopisů
- čtení/ čtení uměleckých a naukových textů
- uvědomělé tiché čtení
- reprodukce textů z četby
- dramatizace, recitace
- literární výchova/ pojmy báje, slovní, encyklopedie, spojení textu s ilustracemi, poslech čteného textu

8. ročník

- nauka o slově/ dokončení výcviku pravopisu i/y po obojetných souhláskách uvnitř slova
- pravopis bje – bě, vje – vě, mně – mě
- tvarosloví/ *podstatná jména* – tvary podstatných jmen, ve kterých se chybuje častěji, pravopis koncovek 1. a 4. pádu vzor pán, hrad, žena, *číslovky* základní a řadové, *přídavná jména* – rozlišení přídavných jmen tvrdých a měkkých
- skladba/ pravopis přičestí minulého při shodě přísudku s několikanásobným podmětem
- slohový výcvik/ ústní nebo písemné vypravování podle připravené osnovy, popis krajiny, osoby, pracovního postupu
- formy společenského styku – pokračování ve výcviku psaní dopisu, vyplnění jednoduchého dotazníku, sestavení žádosti, stručný životopis
- čtení/ upevňování správného, plynulého čtení s porozuměním, užití vhodné síly, intonace, zabarvení hlasu se zřetelem k obsahu textu, čtení novin, časopisů
- literární výchova/ pojmy román, drama, muzikál – porovnání s operetou

9. ročník

- nauka o slově/ procvičování známých jevů ve složitějších, frekventovanějších případech
- tvarosloví/ přehled slovních druhů, podstatná jména – pravopis koncovek 1., 4., 7. pádu obou čísel vzor pán, hrad, žena, město, přídavná jména – rozlišování tvrdých a měkkých, shoda přídavného jména s podstatným jménem
- skladba/ pravopis přičestí minulého ve větách s podmětem děti, my všichni, rozlišování jednotlivých vět v nesložitých souvětích, nejběžnější spojky a, i, ale, aby, že
- slohový výcvik/ prohlubování učiva – dopis, tiskopis, žádost, životopis
- rozšíření forem společenského styku o objednávku v restauraci, krátký projev, organizace besedy (uvítání, zakončení)

- čtení/ prohlubování a upevňování získaných návyků správného tichého i hlasitého čtení
- literární výchova/ ukázky divadelních her, četba ze světové dětské literatury

Literatura vhodná k využití na 2. stupni

Poezie

Seifert,J.: Chlapec a hvězdy

Skácel,J.: Uspávanky

Šiktanc,K.: Pohádky chudé na řádky

Pohádky a pověsti

Horák,J.: Český Honza

Petiška,E.: Staré řecké báje a pověsti

Sirovátko,O.: Brunclík a lev

Voříšková,M.: Cikánské pohádky

Werich,J.: Fimfárum

Próza

Batlička,O.: Na vlnách odvahy a dobrodružství

Foglar,J.: Hoši od Bobří řeky

Horelová,E.: Štěstí má jméno Jonáš

Marschall,A.: Už zase skáču přes kaluže

Poláček, K.: Bylo nás pět

Rudolf,S.: Metráček

Tomeček,J.: Zázraky v přírodě

Zinnerová,M.: Tajemství proutěného košíku

Očekávané výstupy na konci 2. stupně:

ČESKÝ JAZYK

KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

Žák by měl:

- komunikovat v běžných situacích, rozlišovat spisovný a nespisovný jazyk
- ovládat koncepci a úpravu běžných písemností – dopis, adresa, poštovní poukázka
- sestavit vlastní životopis a napsat žádost podle předlohy
- číst plynule s porozuměním
- orientovat se v Pravidlech českého pravopisu

JAZYKOVÁ VÝCHOVA

Žák by měl:

- zvládat pravopis slov s předponami a příponami
- znát vyjmenovaná slova a ovládat jejich pravopis

- skloňovat podstatná jména, časovat slovesa
- poznat a určit slovní druhy
- znát pravopis při shodě přísudku s podmětem
- rozeznat větu jednoduchou a souvětí
- zvládat pravopis přičestí minulého při shodě přísudku s několikanásobným podmětem
- rozlišovat spisovný a nespisovný jazyk

LITERÁRNÍ VÝCHOVA

Žák by měl:

- rozeznat základní literární druhy a žánry
- znát významné představitele české literatury
- dokázat hledat informace i oblasti literatury
- orientace se v literárním textu, vystihnout hlavní myšlenku
- umět ústně formulovat dojmy z četby, divadelního nebo filmového představení
- získat k literatuře pozitivní vztah

CIZÍ JAZYK

Obsah vzdělávacího oboru

Cílem výuky cizího jazyka je, aby žáci získali základ komunikace v cizím jazyce

Především v oblasti jeho mluvené podoby.

Jedná se o osvojování jednoduchých sdělení a základních pravidel komunikace v běžných každodenních situacích, se kterými se žáci mohou setkat.

Hlavními tématy jsou jednoduchá sdělení – pozdravy, poděkování, omluva, žádost, představování, přivítání, loučení, blahopřání, žádost o pomoc, souhlasy a nesouhlasy, formulace dotazů na dané téma, základní jednoduché fráze.

Hovoří se a rozvíjí se slovní zásoba na hlavní tematické okruhy – domov, rodina, město, příroda, škola, počasí, sport, zdraví a nemoc, oblečení, nákupy, jídlo a pití, kalendář, ubytování.

Obsah učiva v jednotlivých ročnících 2. stupně

6. ročník

- svátek Halloween To be v záporu i v otázce
- člen určitý a neurčitý
- jednoduché otázky na věci v jeho okolí
- pojmenování členů rodiny
- používání slovesa být ve třetí osobě jednotného čísla
- téma Vánoc, základní slovní zásoba
- dětské hračky, množné čísla podstatných jmen
- předložky v, ve, na
- oblečení, slovní zásoba
- části dne, dny v týdnu
- základní potraviny a nápoje, slovní zásoba
- ovoce, zelenina

- rozvíjení slovní zásoby k tématu rodiny
- slovní zásoba k tématu škola
- hláskování

7. ročník

- základní fráze při představování se
- číslovky do dvanácti
- jednoduché početní úkony
- hodiny
- barvy
- školní pomůcky
- předložky v, na, pod
- anglická abeceda, hláskování
- spojka a, nebo
- člen určitý a neurčitý
- opakování tématu rodiny, věk
- časování slovesa být v jednotném a množném čase ve všech osobách
- části těla
- číslovky do dvaceti
- přivlastňovací zájmena

8. ročník

- časování slovesa mohu a tvorba otázek
- popis a slovní zásoba věcí doma
- části oděvů
- běžné ovoce a zelenina
- barvy a počet, počítání do 20
- počítání do 100
- zábavné činnosti v parku
- slovní zásoba pokrmů a pití
- přítomný čas prostý
- části dne, hlavní jídla a obvyklé denní činnosti

9. ročník

- slovní zásoba sporty a hry, volnočasové aktivity, koníčky
- otázky na cestu a orientace ve městě
- popis bydliště
- názvy dnů v týdnu, názvy měsíců
- rok a roční období. Oblékání
- názvy školních věcí
- datum
- slovní zásoba na téma stolování

- přivlastňovací zájmeno naše, jejich
- popis osob a vhodná přídavná jména
- pohádky
- pomocné sloveso do v otázce a záporu

Očekávané výstupy na konci 2. stupně

Žák by měl:

- být seznámen s cizím jazykem ve zvukové podobě
- osvojit si základní výslovnostní návyky a mít přijatelný ústní projev
- ovládat fonetickou podobu abecedy
- zvládat základní číslovky a jejich pojmenování
- rozumět obecně známým slovům a frázím a zvládnout pozdravy, přání a poděkování
- vytvořit jednoduché otázky a formulovat odpovědi v základních časech
- na zadané téma vést jednoduchý rozhovor
- zvládat čtení a překlad jednoduchých pojmů a názvů
- orientovat se ve slovníku

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: UMĚNÍ A KULTURA

Výchovně vzdělávací cíle:

Vzdělávání v dané oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- rozvíjení pozitivního vztahu u umění a jeho vnímání
- využívání a rozvíjení tvořivých vlastností a dovedností
- rozvíjení estetického cítění a vnímání prostředí
- ke kultivovanému vystupování a získávání sebedůvěry
- poznání, že kultura a umění obohacují život člověka
- poznávání národní kultury, její duchovní hodnoty a vědomí ji chránit
- seznámení se a akceptovat kultury jiných národů a etnik

Požadavky této vzdělávací oblasti se realizují v 6. – 9. r. ve dvou samostatných vyučovacích předmětech: HUDEBNÍ VÝCHOVA a VÝTVARNÁ VÝCHOVA

HUDEBNÍ VÝCHOVA

Výchovně vzdělávací cíle:

Cílem hudební výchovy jako jednoho z esteticko-výchovných předmětů je

- rozvíjení hudebnosti žáků a jejich pohybové kultury
- zprostředkování jejich poznávání a chápání hudebního bohatství našich národů
- kultivace estetického cítění a prožívání žáků
- vytvořit u žáků kladný vztah k hudbě a její potřebu v životě
- naučit žáky zpívat v rozsahu jedné a půl oktávy
- naučit žáky na hudbu reagovat pohybem
- naučit žáky pozorně a s porozuměním naslouchat hudbě
- naučit žáky zpívat lidové i umělé dětské písně
- nacvičit správné dýchání
- rozvíjet hudební sluch a paměť na melodii i slova
- učit rozlišovat a udržovat určitý rytmus
- rozvíjet hudebnost zařazováním poslechu lidových písní i poslechu hodnotné vážné hudby vhodné pro tento věk a vést žáky k zájmu o hudbu
- poznat a dbát o rozvoj talentovaných žáků
- probouzet u žáků zájem o vlastní pěvecké a hudební aktivity

Charakteristika výuky:

Ve vyučovacím předmětu hudební výchova se utváří estetické vztahy žáků k hudbě a umění, formují se mezilidské vztahy. Posiluje se aktivita a tvořivost žáků, navozuje se optimistický vztah ke skutečnosti. Hudba a zpěv jsou spjaty s historií našeho národa. Mají velký význam i v současném životě. Hudba doprovází významné události v rodinách, děti se s ní setkávají od kolébky. Tento přirozený vztah žáků k hudbě je ve škole třeba rozvíjet a podporovat.

Těžištěm výuky HV v tomto období je zpěv žáků, zaměřený na lidové písně i známé a oblíbené písně z mediálních prostředků. Celá výuka by měla být vedena v úsměvné atmosféře zbavené stresů. Na rozpoznatelné individuální nedostatky žáků v intonaci či rytmu nereaguje učitel zdůrazněním těchto nedostatků, ale snaží se dát i těmto žákům prostor ke zpěvu ve skupinách, ke zpěvu s doprovodem. Tím je i těmto žákům umožněn příjemný prožitek ze zpěvu.

Všechny druhy hudebních činností se ve výuce HV navzájem prolínají a posilují ve svých účincích. Nezařazujeme je proto do hodin postupně, ani se nemusí v každé hodině uplatňovat všechny. Učitel by měl vybírat takové činnosti, které odpovídají povaze hudby, se kterou právě pracují. Do činností při hodinách by se mělo zapojovat co nejvíce žáků podle jejich individuálních schopností. Učitel by měl vždy vycházet z toho, co již žáci umí, dále rozvíjet jejich hudební dovednosti, podněcovat žáky ke spolupráci. Žáci se o hudbě a svých prožitcích učí hovořit, navzájem se dělí o své dojmy. Hudební výchova se podílí značnou měrou na celkovém formování osobnosti žáka.

Hudbu je možno spojovat s poezií, výtvarným dílem nebo vlastním pohybovým projevem žáků i při tělesné výchově. Zpěv může být zařazován do výuky kteréhokoliv předmětu, může výuku motivovat, uvolňovat, zpestřovat, přinášet pocity uspokojení a dobrou náladu.

Obsah učiva předmětu hudební výchova :

Obsah učiva na druhém stupni je možné rozdělit na jednotlivé činnosti:

Sluchové, intonační a dechová cvičení

- zpěv náročnějších písní lidových i umělých v rytmickém a melodickém členění s pochopením charakteru písně po stránce melodické i textové – v rozsahu decimy
- zvyšování kvality pěveckého projevu. Hlasová hygiena s ohledem na věkové zvláštnosti žáků
- lidový jednohlas i vícehlas, kánon
- zpěv ve sboru
- grafický záznam melodie, intonační cvičení

Instrumentální činnosti a rytmická cvičení

- jednoduchá ostinátá, doprovody na tónice a dominantě
- rytmický vícehlas
- hra na tělo a na nástroje Orffova instrumentáře

Hudebně - pohybové činnosti

- improvizace pohybu v rytmu s akcentem na pohybovou kulturu
- nácvik polky, základní valčíkový krok

- uplatnění prvků tvořivé dramatiky
- diskotékové tance
- taktování na hudbu

Poslechové činnosti

- pěvecké sbory
- nástrojové skupiny symfonického orchestru, komorní soubory
- úryvky z oper
- melodram
- symfonická báseň
- nejvýznamnější hudební skladatelé a jejich díla
- jazzová, swingová a rocková hudba

Očekávané výstupy na konci 2. stupně

Žák by měl:

- znát a interpretovat vybrané lidové a umělé písně
- doprovázet písně pomocí ostináta
- soustředit se na poslech skladeb většího rozsahu
- rozeznávat různé žánry
- rozpoznat vybrané hudební nástroje symfonického orchestru
- *znát vybrané hudební skladatele a jejich díla*

VÝTVARNÁ VÝCHOVA

Výchovně vzdělávací cíle:

- rozvíjet představivost a tvořivost na základě konkrétních zkušeností a fantazie
- integrovat a prohlubovat estetickou kultivaci žáků na základě poznávání výrazových prostředků ve výtvarných činnostech a uměleckých dílech
- průběžně žáky motivovat k výtvarné činnosti, náročnost úkolů vyplývajících z obsahu se zvyšuje s věkem žáků
- prohlubovat mezipředmětové vztahy zejména s esteticko – výchovnými předměty
- zdokonalováním výtvarných činností prohlubovat emoční prožitky
- estetické chápání rozšířit o kultivovaný vztah k vlastní osobě a světu
- rozvíjet mezilidské vztahy, řešit ekologické otázky
- poznávat ilustrátory učebnic a literatury pro děti a mládež

Charakteristika výuky:

V předcházejícím období byla výtvarná výchova žákovi především prostředkem k vyjadřování myšlenek. Na druhém stupni se postupně tříbí smyslová vnímavost, uvědomělé pozorování a výtvarné vidění. Žáci se citlivěji učí vnímat tvary, barvy, struktury, vzájemné vztahy části a celku, a tak se zabezpečuje nenásilný přechod od prvotních grafických forem k formám členitějším. Žáky je třeba vést k větší samostatnosti, upozorňovat na prostorovou dispozici. Žáci zobrazují předměty tak, jak se jeví jejich oku. Pravidla perspektivy se žáci učí pozorováním, pod vedením učitele.

Žák po skončení druhého stupně by měl být schopen výtvarného vyjádření takovým způsobem, který ho uspokojí. Dokáže při práci uplatnit představivost i fantazii. Při kresbě by měl vycházet z chápání vzájemných souvislostí zobrazovaných předmětů, měl by postupovat od celku k detailům. Dokázat se orientovat v malířských a kreslířských potřebách a měl by je umět udržovat v pořádku. Výtvarná výchova po celou dobu je základem k dalšímu rozvíjení estetického cítění žáků v dalším životě.

Obsah učiva v jednotlivých ročnících 2. stupně

Všechny obsahové složky mají stejné cíle a úkoly jako v předchozích ročnících, však zvyšuje se náročnost.

Výtvarné osvojování skutečnosti

- výtvarně vnímat a analyzovat tvary, prostor jeho uspořádání, volně výtvarně zobrazovat
- rozvíjet výtvarné vnímání, vidění, myšlení, volně vyjadřovat architektonické prvky
- v tématických pracích vyjadřovat dějové a prostorové vztahy, základní proporce a pohyb lidské postavy

Dekoratивní a prostorové práce spojené s experimentováním

- uplatnění citlivé výtvarné linie a její rytmizace na ploše
- poznávat zákonitosti výběru a užití písma, řazení písma v ploše, využití písma v praxi
- seznamovat s lidovou tvorbou a současným užitým uměním
- zdokonalovat grafické techniky
- k rozšíření možností výtvarného projevu využít netradičních materiálů, na základě dosažených znalostí konstruovat složitější prostorové práce
- důraz klást na jednotu a výtvarně-estetické hodnoty výtvarné práce

Výtvarné umění a životní prostředí

- získat základní představu o vývoji výtvarného umění
- vytvářet vlastní názor na poznané umělecké dílo
- aplikovat poznatky výtvarné výchovy na vlastní životní styl
- základní seznámení se současnou architekturou a urbanistikou
- poznávat současnou bytovou kulturu – estetické a funkční požadavky, odívání a zevnějšek
- design a estetická úroveň předmětů denní potřeby

Očekávané výstupy na konci 2. stupně

Žák by měl:

- zvládat přípravu, postup a finální úpravy výtvarného vyjádření na dané téma
- umět výtvarně ztvárnit vlastní představy na základě konkrétních zkušeností a fantazie
- využívat možnosti běžných výtvarných technik
- vnímat a rozlišovat různé výtvarné styly, žánry, techniky
- zvládat základy figurální tvorby, proporce lidského těla
- aplikovat poznatky z výtvarné výchovy na vlastní životní styl, dokázat využít své estetické cítění v praktickém životě
- poznat nejznámější díla světových malířů a sochařů
- mít kladný vztah ke kulturnímu dědictví našeho národa a jeho ochraně

VOLITELNÝ PŘEDMĚT PRO I. STUPEŇ:

DRAMATICKÁ VÝCHOVA

Výchovně vzdělávací cíle:

- vychovávat tvořivou a vnímavou osobnost, která vnímá skutečnost kolem sebe v celé její hloubce a složitosti
- pomáhá dětem objevovat sama sebe, učí je jasně a zřetelně formulovat své myšlenky a beze strachu prezentovat svoje názory
- učí řešit praktické problémy
- učí uvědomovat si mravní dilemata, správná rozhodnutí a vede k odpovědnosti za své jednání
- napomáhá k podrobování svých názorů i názorů druhých kritice, a tím získávat otevřenost měnit svoje postoje a vyvíjet se
- rozvíjí soucítit s druhými lidmi a být schopen jim pomoci, je-li to třeba
- vychovává ke spolupráci s druhými na společném díle, umět dovést své dílo do konce
- učí žáky zvládat prvky a postupy dramatického umění a s jejich pomocí prozkoumávat a vyjadřovat své city, myšlenky, názory a postoje
- kultivuje, obohacuje a rozvíjí výrazové prostředky sloužící k sociální komunikaci (především řeč a pohyb)
- učí vybírat a tvarovat látku tak, aby přesně a dramaticky účinně sdělovala záměr
- vychovává citlivého a poučeného diváka a čtenáře
- pomáhá objevit a případně rozvinout umělecký talent

Jde o cíle maximální, jichž nelze plně na prvním stupni dosáhnout. Jsou ideálem, k němuž je potřeba se stále přibližovat. Jejich hierarchie by se v praxi měla řídit záměry a učitele a potřebami žáků.

Charakteristika výuky:

Dramatická výchova je zaměřena na osobnostní a sociální rozvoj jednotlivce prostřednictvím prvků a postupů dramatického umění. Využívá především dramatické improvizace, jež je založena na lidské schopnosti jednat v navozených situacích, jako by byly skutečné.

V dramatických hrách dostávají děti příležitost zažít situace, se kterými se mohou v životě skutečně setkat a které si tak mohou předem prozkoumat a připravit se na ně, s možností děj ve hře znovu opakovat, vyzkoušet různé možnosti řešení a vybrat z nich to nejlepší. Mají možnost vyzkoušet si i roli někoho jiného a podívat se na problém jeho očima. To jim dovoluje zažít a pochopit množství lidských citů, myšlenek a názorů, hledat skutečné motivy jednání, naučit se v nich orientovat a odpovědně se rozhodovat. Dramatická výchova pomáhá utvářet vnitřně bohatou osobnost, vědomou si své hodnoty a zároveň otevřenou světu, schopnou sociálního porozumění a spolupráce. Nepominutelný je její rozměr etický. Staví na vlastní zkušenosti a prožitku, proto je její účinek hluboký a trvalý.

V jádru toho, co zkoumá, sdílí dramatická výchova zájmy zejména s českým jazykem, prvoukou, výtvarnou a hudební výchovou a může jimi prolínat. Mnoha jejich prvků a postupů lze užívat v těchto předmětech i jako metody práce.

Svým důrazem na aktivitu a rozvíjení sociability, vnímavosti, imaginace a tvořivosti se stává dramatická výchova důležitou součástí výuky v obecné škole, protože vyvažuje a doplňuje soustředěnost jiných předmětů na rozvíjení logicko-deduktivních, analytických a intelektuálních složek myšlení.

Dramatická výchova má dvě základní vrstvy, které se v praxi prostupují a nelze je od sebe oddělovat:

1. Osobnostní rozvoj: V hrách a cvičeních se rozvíjejí uvolnění a soustředěnost, odstraňují se zábrany, zcitlivuje se vnímání a schopnost objevování sama sebe i okolního světa. Prohlubují a obohacují se pohybové dovednosti a schopnosti výrazu pohybem, rytmické cítění, plynulost i barvivost mluvního projevu. Uvolňují se a rozvíjejí obrazotvornost a tvořivost.

2. Sociální rozvoj: V hrách, cvičeních a dramatických improvizacích se rozvíjí schopnost kontaktu a slovní a mimoslovní komunikace, pěstuje se umění naslouchat si vzájemně, prohlubuje se schopnost vcítění, skupinové citlivosti, důvěry a spolupráce. Rozvíjí se i schopnost orientovat se v běžných i méně běžných životních situacích a mezilidských vztazích, rozhodovat se a jednat svobodně a zároveň odpovědně. Látku tohoto okruhu lze rozdělit do tří základních skupin:

a) Hry a cvičení na kontakt a sociální komunikaci (slovní i mimoslovní), skupinovou citlivost, dynamiku, důvěru a spolupráci.

b) Námětové hry a improvizace, které se bezprostředně zabývají sociálními vztahy, situacemi a dovednostmi, a to v té podobě, s jakou se běžně setkáváme v životě (společenské chování, sociální dovednosti, širší společenské uvědomění).

c) Dramatické improvizace založené na mezilidském kontaktu a komunikaci, na setkávání různých lidských jedinců v situacích, osob, které na sebe vzájemně působí, řeší střetávání svých postojů a potřeb, přání a směřování a vytvářejí tak d ě j e.

Náměty pro dramatické improvizace mohou být různého původu: z velké části vycházejí z témat školní výuky, dále mohou být vzaty z reportáží a zpráv sdělovacích prostředků, mohou vyplynout z problémů, s nimiž se právě jednotlivci nebo skupina ve třídě setkávají, stát se jimi mohou i typické modelové situace mezilidských vztahů. Navodit je může jak učitel, tak i žáci sami. V neposlední řadě je lze stavět na literárních předlohách, které nabízejí umělecky zpracovaný, a proto nebanální, bohatší a plnější obraz života, rozvíjejí představivost, smysl pro metaforu a znakovost výrazu.

Při dramatických hrách a improvizacích se dítě nemusí vyjadřovat jen vlastním tělem, za určitých okolností je možné použít při práci i materiál nebo předměty (případně jednoduché loutky), které navazují na dětem přirozenou hru s hračkou, rozvíjejí fantazii, pomáhají odstranit některé zábrany a obohacují dětské výrazové možnosti.

Výsledkem procesu v dramatické výchově může být v některých případech i představení, které však nikdy není a nesmí být samoučelem, ale prostředkem k obohacení výchovných prvků o výchovu k dokončování společné práce, k vypracování detailů a k odpovědnosti jedince a skupiny před veřejností.

Základní metody a způsoby práce

Vedle množství průpravných elementárních her a cvičení (přehledně utříděny a popsány jsou např. v Metodice dramatické výchovy Evy Machkové, která je dělí na:

- hry a cvičení na rozehrání, soustředění a uvolnění
- hry na rozvoj smyslového vnímání
- pohybové hry a hry s prvky pantomimy
- hry kontaktné
- hry rozvíjející mimojazykovou komunikaci a skupinové cítění
- hry na rozvíjení plynulosti řeči a slovní komunikaci)

jsou to v dramatických improvizacích z metod simulace vycházející:

- Hra v situaci - žáci jednájí sami za sebe v "uměle" navozených (simulovaných) situacích, se kterými se však skutečně mohou ve svém životě setkat a které si takto mohou předem prozkoumat a připravit se na ně, s možností děj vrátit a chybná rozhodnutí korigovat, nevstupují tedy do role někoho jiného ("jak bych se zachoval, kdyby...").
- Hra v roli - žáci přebírají ve hře sociální roli někoho jiného. Využívají svých vlastních vědomostí a zkušeností, z nichž vybírají pro roli odpovídající chování. Nezabývají se jedinečností určité osoby, ale jejími postoji. Zajímá je, co je pro tu kterou sociální roli typické. Mají tak možnost vyzkoušet si v simulovaných situacích i jim zatím nedostupné role, získat do nich vhled a tím i pochopení. Důležitou úlohu zde má i tzv. výměna rolí, kdy žák, který nejprve v daných okolnostech jedná sám za sebe, dostává možnost vyzkoušet si i roli svého protihráče a dospět tak k hlubšímu porozumění jeho reakcím a pocitům.
- Charakterizace - už míří k divadelnímu projevu a znamená nejen převzetí cizí sociální role, ale i individuálních charakteristických rysů konkrétní osoby. Vyžaduje už značnou vyzrálou psychiku člověka a rozvinutou schopnost vcítění, proto je její aplikace vhodná až ve vyšších ročnících.
- Nepominutelnou součástí dramatické výchovy je i slovní reflexe zážitků a zkušeností z her, cvičení a improvizací, i následné rozhovory a diskuse ke zvolenému tématu.

Stavba hodiny : předpokládá se uplatnění činností, které zahrnou

- skupinové rozehrávací cvičení - uvedení těla i mysli do pohotovosti
- individuální soustředovací cvičení na zaměření pozornosti
- stavební činnosti, tj. příprava pro hlavní téma
- tematické činnosti s hlubším zkoumáním námětu
- (ve vyšších ročnících) vypilované improvizace, zaměřené na technické a dramatické schopnosti
- diskuse a reflexivní činnosti, vedoucí k hodnocení a oceňování

Obsah učiva předmětu dramatická výchova na 1. stupni

Obsah pro 1. až 5. ročník je rozdělen do dvou základních etap: pro 1. až 3. ročník a pro 3. až 5. ročník. Třetí ročník má zvláštní postavení v tom, že slouží jako mezidobí, kdy to, čeho bylo v dramatické výchově dosaženo za první dva roky, je upevňováno a dále rozvíjeno a zároveň se již objevují první kroky k plnění úkolů etapy druhé, náročnější. Je tak dána šance různě vyspělým dětem vyrovnat se se všemi úkoly.

1. etapa: 1. až 3. ročník

Dramatické hry a cvičení

Vytvořit přátelský kolektiv na základě vzájemného poznání

- seznámit se s křestními jmény formou různých her
- uvědomovat si vlastní identitu (např. v hrách typu "jak mi doma říkají", "co rád dělám" atd.)
- hledat, co máme společného (ve dvojici, v celé skupině)

Aktivně se zúčastnit společné činnosti

- zapojovat do her i děti ostýchavé nebo s dosud neprobuzeným zájmem, dávat prostor i méně průbojným
- sdílet s dětmi radost ze hry

Naučit se dodržovat pravidla

- na základě vlastní zkušenosti a její reflexe pochopit význam pravidel
- umět přiznat chybu

Pochopit důležitost vzájemné spolupráce a výhody, které přináší při řešení problému

- zařazovat činnosti, které vyžadují spolupráci ve dvojicích a menších skupinkách (např. společné stavby měst, řešení hlavolamů apod.)
- využívat her s motivem záchrany druhých

Získat schopnost aktivně i pasivně se uvolnit

- odstraňovat svalové napětí v klidové poloze pomocí konkrétních představ (např. tání sněhu)
- navodit celkové fyzické i psychické uvolnění při pohybových hrách

Uvědomovat si a rozvíjet schopnost soustředění jako základu každé úspěšné hry a práce

- pomáhat dětem vytvářet návyk rychlého a plného soustředění na určený objekt, akci, téma
- pěstovat schopnost udržet pozornost tak dlouho, jak je zapotřebí

Rozvíjet smyslové vnímání

- rozvíjet citlivost zraku, sluchu, hmatu, čichu a chuti
- pozorně vnímat svět barev, tvarů, zvuků, chutí a vůní, rozlišovat je a vychutnávat

Naučit se dobře využívat prostor, respektovat partnery v něm

- využívat kruh jako základní prostorový útvar
- naučit se rovnoměrně vyplňovat prostor v klidu i pohybu
- dokázat bez srážek měnit směr

Rozvíjet rytmické cítění

- zkoušet měnit dynamiku v pohybu i v řeči

- používat jednoduché rytmické hry (např. s vytleskáváním, hrou na tělo, s Orffovými nástroji aj.)
- spojovat rytmický pohyb s rytmizovanou řečí (rozpočítadla aj.)

Umět navázat kontakt s druhými

- zaměřit se na překonání ostychu z pohledu do očí, z oslovení a z fyzického doteku (např. poznávání druhých po hmatu)
- zařazovat hry vyžadující vzájemnou pomoc a důvěru (např. se zavřenýma očima si vyzkoušet, jak se cítí nevidomý člověk, umět mu pomoci, naučit se převzít za něj odpovědnost, je-li to třeba)

Dokázat se aktivně zapojit do rozhovoru

- vyjádřit vlastní zážitek nebo názor
- být schopen naslouchat ostatním
- hledat zdvořilé formy rozhovoru

Jednoduché improvizace

V hromadných improvizacích prozkoumat některá specifická prostředí a přiblížit si situace, které se zde mohou odehrát

- zavádět hráče do improvizování na námět v hromadných improvizacích bez dramatického konfliktu a souvislého děje (příběhu)
- seznámit se s určitým prostředím ve skutečnosti, pak si je vybavovat v hrové situaci
- rozvíjet představivost, fabulační schopnost, znalost daného prostředí a situace nebo profese
- rámcové náměty: škola - nádraží - letiště - obchodní dům - nemocnice - zoo apod.

Položit základy schopnosti vcítění přes vlastní prožitek v určité situaci a roli

- představit si, jak se cítí např. zvíře, rostlina nebo věc v nějaké situaci, jak asi vnímá dění kolem sebe a reaguje na ně
- vyjádřit představu pohybem, zvukem, slovy, kresbou apod.
- rámcové náměty: příběh opuštěného štěněte - příběh vánočního stromku - příběh kamínku u cesty - co viděla sněhová vločka atd.

Učit se základům společenského chování a sociálních dovedností

- prozkoumat v hrové situaci vybraný námět v několika variantách
- hledat správnou formu řešení na základě srovnání a výběru
- rámcové náměty: představení se - přivítání hosta - chování u stolu - telefonování - vysvětlení cesty - návštěva u lékaře - chování v obchodech a veřejné dopravě atd.

Uvědomit si a řešit etické problémy, s nimiž se žáci běžně mohou setkat ve svém životě

- zkoumat v rozhovorech a rozehraných drobných situacích rozdíly mezi dobrým a špatným
- vycházet ze zážitků z dětské četby i ze skutečných událostí ve třídě
- transportovat tyto problémy z dětského světa do světa zvířat a pohádek
- rámcové náměty: drobné krádeže - provinění se a přiznání - poslušnost a neposlušnost - pravda a lež apod.

2. etapa: 3. až 5. ročník

Dramatické hry a cvičení

Položit základy sebepoznání i poznání druhých

- hledat a uvědomovat si vlastní identitu
- rozvíjet citové, přátelské a rodinné vztahy
- využívat her typu: "kdo jsem", "vlastní a cizí chyby", "koho bych chtěl mít ve své rodině" apod.

Prohlubovat schopnost spolupráce ve skupině, schopnost vést ji i podřídit se, je-li to třeba

- dbát ve všech činnostech na pěstování vědomí prospěšnosti spolupráce a odstraňování soupeření

- pěstovat schopnost radovat se z úspěchu druhého i skupiny jako celku
- věnovat se i skupinovým technikám duševní práce (brainstorming apod.), upozorňovat na jejich výhody
- umožnit v činnostech a hrách střídání vedoucí role
- uplatňovat zajímavé nápady i méně průbojných členů skupiny

Umět se vědomě uvolnit

- prohloubit schopnost uvolnění celého těla i jeho jednotlivých částí
- využívat motivace i zkoušet pracovat bez ní

Dokázat se soustředit i za ztížených podmínek

- umět si vytvořit okruh veřejné samoty
- dokázat se soustředit i v těch hrách a činnostech, v nichž je pozornost záměrně rozptylována a odváděna jinam

Zcitlivovat smyslové vnímání, rozvíjet jeho komplexnost, probouzet smyslovou paměť a představivost

- propojovat smyslové zážitky
- dokázat si je co nejuplněji vybavit v paměti
- pokusit se je vyjádřit např. ve zvukové etudě, kresbě, akci s imaginární rekvizitou apod.
- rozvíjet představivost v asociačních hrách

Zvládat prostor a zapojovat prostorovou představivost

- rozvíjet bezpečnou orientaci v prostoru (i se zavřenýma očima)
- soustředit se na gesto v prostoru a prostorovou kompozici (sochy a sousoší)
- naučit se využívat pomyslný (imaginární) prostor, zvětšovat ho a zmenšovat

Dále rozvíjet rytmické cítění a smysl pro gradaci

- zařazovat náročnější rytmická cvičení a hry (rytmus dvoudobý a třídobý a jeho změny)
- propojovat rytmus pohybu a slova
- zkoušet promítat rytmus např. do práce s materiálem a předmětem
- hledat temporytmus světa kolem nás (charakterizace lidí, živočichů, rostlin, žvlů a věcí pohybem)
- zkoumat gradování akcí a jevů (narůstání intenzity pohybu a výrazu až k vrcholu)

- Prohlubovat schopnost partnerského i skupinového kontaktu, souhry, citlivosti a důvěry
- naučit se spoléhat jeden na druhého v cvičeních na rozvoj rovnováhy a důvěry
  - zaměřit se na koordinaci pohybu a vzájemnou souhru (např. zrcadla)
  - upevňovat vzájemnou citlivost a důvěru v náročnějších variantách her se zavřenýma očima

Uvědomit si a využívat možnosti mimoslovní komunikace

- uvědomit si možnosti a naučit se využívat "mluvy těla"
- vyjadřovat emoce gestem, výrazem obličeje, postojem apod.
- vést neverbální dialogy pomocí vzájemných dotyků, zvuků atd.

Ovládnout základní mluvní dovednosti

- aktivizovat těžiště těla
- připravit základy pro správné hrudně brániční dýchání
- zaměřit se na zdravé utváření hlasu (měkký hlasový začátek, rezonance)
- procvičovat správnou výslovnost v artikulačních cvičeních

Obohacovat slovní zásobu, rozvíjet plynulost a barvitost vyjadřování a slovní komunikaci

- hrát si s písmenky a slovy
- hledat a vytvářet metafory ("co by to bylo, kdyby...")
- vymýšlet hry s rýmy
- uvolnit mluvní proud ve volném vyprávění, v příbězích na pokračování apod.
- směřovat od jednoduchých dialogů k složitějším, užívat v nich i zástupnou řeč

Získat sebedůvěru a být schopen přesvědčivě vyložit své myšlenky

- naučit se aktivně zapojovat do diskuse
- zformulovat a říci své myšlenky
- učit se hledat argumenty
- uvědomovat si, že názory jednotlivců nemusí být vždy stejné, dokázat je vyslechnout a respektovat

Dramatické improvizace

- rozehrát dramatické improvizaci s možností různého řešení
- vést děti k přirozenému a zaujatému projevu bez šaškování a povrchnosti

Rozvíjet schopnost vcítění a pochopení prostřednictvím hry v roli a výměnou rolí

- vyzkoušet jednu a tutéž situaci z pohledu různých postav
- uvědomit si odlišný úhel jejich pohledu, motivy jejich jednání a důsledky
- rámcové náměty: rodiče a děti - sourozenci - kamarádi - učitel a žáci - prodavač a zákazník a

Seznámit se s náročnějšími způsoby společenského chování a sociálních dovedností

- zpracovat několik variant zvoleného námětu
- dojít ke správnému výsledku výběrem z několika prozkoumaných možností
- rámcové náměty: pomoc lidem na ulici - pomoc při náhlých nehodách - návštěva u pacienta v nemocnici a další "nesnadné" návštěvy - dávání a přijímání dárek - gratulace - chování v kulturních podnicích atd.

Zkoumat a řešit další etické problémy

- v hrových situacích prozkoumat problém ze všech stran

- zaujmout k němu jasné stanovisko
- čerpat jak z bájí a pověstí (příp. i dobrodružné literatury), tak i z reálného dětského života
- rámcové náměty: tolerance a nesnášenlivost - věrnost a zrada - sobectví a nezištnost - odvaha, zbabělost a strach - vliv peněz a zacházení s nimi - šikanování apod.

Zvládnout jednoduchou stavbu dramatické etudy tak, aby byl čitelný význam

- soustředit se v dramatické improvizaci na jádro zkoumané situace
- dávat pozor a vyvarovat se nedůležitých odboček děje
- snažit se vystavět etudu tak, aby měla jasný začátek (v němž jsme uvedeni do problému), přehledný a logický vývoj a zřetelné zakončení (vyřešení problému)
- uvědomit si, zda byl v etudě jasně sdělen záměr
- hledat důvody, pokud se tak nestalo

Naučit se užívat v dramatické akci různých materiálů a předmětů

- hrát si s materiálem, hledat jeho výrazové možnosti a zkoušet ho oživovat (např. "pohyb a řeč papíru")
- objevovat možnosti proměn předmětů (hra se zástupnou rekvizitou - např. v co všechno se může proměnit míč, krabička atd.)
- využívat materiálů a předmětů v dramatické improvizaci
- vytvářet improvizované loutky a hrát si s nimi

Cesty k divadlu

- seznámit se se základními divadelními druhy a jejich výrazovými prostředky
- navštívit několik typů divadelních představení
- ujasnit si rozdíly mezi činohrou, operou (operetou a muzikálem), baletem a loutkovým divadlem
- vyzkoušet si v dramatických improvizacích výrazové prostředky uvedených forem
- aktivně se podílet na přípravě vystoupení
- dbát na přiměřenost zvolené látky a na přínosnost myšlenek v ní obsažených
- vhodně zapojit všechny děti podle jejich schopností při obsazování rolí, zpracování scénáře nebo při výrobě kostýmů a scény atd.

Na prvním stupni můžeme děti vést, sledovat a hodnotit:

1. Zapojení, aktivita, iniciativa
2. Soustředění
3. Schopnost řídit se instrukcemi a dodržovat pravidla
4. Schopnost pracovat nezávisle a s dostatečnou sebejistotou
5. Schopnost spolupracovat s ostatními
6. Schopnost snadno mluvit s ostatními dětmi i dospělými
7. Schopnost naslouchat
8. Schopnost jasně formulovat
9. Schopnost uplatňovat a realizovat nápady (jako jedinci a členové skupin)

10. Variabilita dětských odpovědí a navrhovaných řešení
11. Sebekontrola
12. Vytrvalost, vynakládání úsilí, schopnost dokončit práci

Očekávané výstupy na konci 1. stupně

I. období 1.– 3. ročník

Žák by měl:

- zvládat základy správného tvoření dechu, hlasu, artikulace a správného držení těla; pokusit se hlasem a pohybem vyjadřovat základní emoce a rozpoznávat je v chování druhých
- rozlišovat herní a reálnou situaci; přijímat pravidla hry; vstupovat do jednoduchých rolí a přirozeně v nich jednat
- na základě vlastního jednání zkoumat témata a konflikty
- spolupracovat ve skupině na tvorbě jevištní situace; prezentovat ji před spolužáky; sledovat prezentace ostatních
- reflektovat s pomocí učitele svůj zážitek z dramatického díla (televizního, filmového, divadelního)

II. období 3.– 5. ročník

Žák by měl:

- pracovat s pravidly hry a jejich variacemi, dokázat vstoupit do role a v herní situaci přirozeně a přesvědčivě jednat
- v situacích a příbězích se pokoušet rozpoznávat témata a konflikty, nahlížet na ně z pozic různých postav, zabývat se důsledky jednání jednotlivých postav
- pracovat ve skupině na tvorbě menšího divadelního představení
- prezentovat dramatické vystoupení před spolužáky a na základě sebereflexe a reflexe spolužáků a učitele na něm dále pracovat, sledovat a hodnotit prezentace svých spolužáků
- reflektovat svůj zážitek z dramatického díla, pokoušet se na základě svých zkušeností rozlišovat základní divadelní druhy

LITERATURA vhodná pro práci v hodinách DV:

Machková, E.: Metodika dramatické výchovy, ARTAMA, Praha 1992

Machková, E.: Základy dramatické výchovy, SPN, Praha 1980

Budínská, H.: Hry pro šest smyslů, GAMMA Praha 1991, 1992

Budínská, H.: Ať si už mohou naše děti ve své škole hrát, ARTAMA, Praha 1992

Delongová, J., Macková, S., Svozilová, D.: Vezměte do ruky knihu, Brno 1988

Disman, M.: Receptář dramatické výchovy, SPN, Praha 1976 a další vydání

Petržela, Z.: Hrajeme si... I., vl. vydání, Svitavy 1991, II. vydání 1993

Štembergová, Š.: Metodika mluvní výchovy dětí, DAMU, Praha 1993; STD, Praha 1994

Vyskočilová, E., Hermochová, S.: Cvičení z pedagogické praxe III - Interakční hry pro předškolní děti, UK, Praha 1991

časopis Tvořivá dramatika, ARTAMA, STD, Praha

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK A SPOLEČNOST

Výchovně vzdělávací cíle:

- získání základních vědomostí o minulosti a současnosti naší země v kontextu se světovými dějinami
- poznání postupné změny způsobu života lidí v různých epochách dějinného vývoje
- znalost historických a kulturních památek, jejich ochrana a úcta k nim
- osvojení norem společenského chování a občanského soužití, chápání hodnoty pozitivních mezilidských vztahů
- výchova ke kultivovanému vyjadřování svých myšlenek, názorům postojů a potřeb a jejich obhajování
- nacházení místa a role ve společnosti a vytváření představy o vlastní budoucnosti
- pěstovat úctu k vlastnímu národu i k jiným národům a etnikům, vést k rozvíjení respektu ke kulturním, náboženským a jiným odlišnostem lidí, skupin a různých společenství
- získávání orientace v aktuálním dění naší země a ve světě, k rozvíjení zájmu o veřejné záležitosti
- pochopení podstaty demokracie, práv a povinností občanů, rozpoznání protiprávního jednání a vědomí jeho důsledků

Charakteristika výuky:

Vzdělávací oblast Člověk a společnost má nezastupitelnou roli v přípravě žáka na občanský život. Svým obsahem navazuje na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět.

Seznamuje žáka s historií našeho národa v kontextu s významnými událostmi světových dějin a učí ho poznávat a vážit si hodnot kulturního dědictví. Objasňuje principy existence a fungování demokratické společnosti. Utváří a rozvíjí osobnost žáka po stránce mravní a estetické, formuje jeho vnitřní postoje k důležitým oblastem lidského života a pomáhá mu orientovat se v mezilidských vztazích.

V této vzdělávací oblasti se u žáků formují sociální dovednosti a postoje důležité v občanském životě. Součástí vzdělávání je prevence rasistických, xenofobních a extremistických postojů, výchova k toleranci. Respektování lidských práv a k prosazování rovnoprávnosti mužů a žen, výchova k úctě a ochraně přírodního prostředí a kulturních hodnot.

DĚJEPIS

Vyučovací předmět Dějepis poskytuje žákům základní poznatky o dějinném vývoji lidstva i vlastního národa, seznamuje je s významnými historickými událostmi a osobnostmi, které ovlivnily život v minulosti a mají význam pro současnost. Vede žáky k poznání, že historie není pouze věda s výčtem dat a událostí, ale v podobě kulturněhistorických památek obohacuje náš život dodnes.

Při rozvíjení zájmu žáků o historii je možno využívat exkurzí, vycházek a výletů na památná místa, besed s historiky a pamětníky událostí.

Obsah učiva v jednotlivých ročnících 2. stupně

6. ročník

- úvod do předmětu, doba historická a předhistorická, dějiny jako sdělení minulých věků žijícím generacím
- pojmy a práce s nimi; časová osa, letopočet, kalendář, měření času
- vznik světa a zrození člověka
- život v pravěku, sběračsko-lovecký způsob života, počátky zemědělství
- doba kamenná, počátky náboženství, kultura
- doba bronzová a železná, význam řemesel, Keltové
- život v době nejstarších civilizací; Sumerové, Egypt, Mezopotámie
- život a kultura obyvatel starověkého Řecka
- život a kultura obyvatel starověkého Říma

7. ročník

- stěhování národů, vytváření středověké Evropy
- příchod Slovanů, Sámova říše, Velkomoravská říše, Cyril a Metoděj,
- počátky českého státu, románská kultura, křesťanství a jeho význam
- vláda Přemyslovců, vznik měst
- Český stát za posledních Přemyslovců
- Český stát za vlády Lucemburků, gotická kultura
- Karel IV., rozvoj kultury a stavitelství a vzdělání, Praha v této době
- husitství a jeho vliv na uspořádání středoevropských poměrů
- Jan Hus, Jan Želivský, Jan Žižka a válečné úspěchy husitů, Prokop Holý, bitva u Lipan
- doba vlády Jiřího z Poděbrad
- Český stát za vlády Jagellonců, počátky renesance

8. ročník

- změny názorů na svět ve 14. a 15. století, zámořské objevy a jejich důsledky, Kryštof Kolumbus
- nástup Habsburků, příčiny a vznik monarchie, bitva na Bílé hoře její důsledky, J. A. Komenský- politik, vědec, humanista, život v pobělohorské době, kultura a stavitelství pozdního feudalismu
- osvícenectví, reformy Marie Terezie a Josefa II., odpor proti nevolnictví, počátky revoluce v zemědělství a průmyslu
- národní buditelé, František Palacký, národní obrození, revoluční rok 1848, česká kultura na konci století
- vznik republiky, světová válka a její příčiny a důsledky, vznik československého státu

9. ročník

- T. G. Masaryk jako 1. prezident naší republiky
- hospodářská krize a 30. léta v Československu, nárůst fašismu
- 2. světová válka, její příčiny a důsledky
- protektorát Čechy a Morava, Slovenský stát, politický systém a hospodářství, průběh a výsledek války, domácí a zahraniční odboj
- poválečný vývoj v Československu, zápas o demokracii, vláda jedné strany
- Pražské jaro 1968, pokus o reformu společenského zřízení, invaze vojsk Varšavské smlouvy, normalizace
- obnova demokracie a pluralitního systému, odpor proti diktatuře jedné strany, Charta 77, osobnost Václava Havla, listopad 1989 a jeho význam

Očekávané výstupy na konci 2. stupně

POČÁTKY LIDSKÉ SPOLEČNOSTI

Žák by měl:

- mít představu o rozdílech způsobu života pravěkých a současných lidí
- modle obrázků umět popsat pravěká zvířata, způsob jejich lovu, zbraně, předměty denní potřeby a kultovní předměty
- pochopit význam dějin jako sdělení minulosti

NEJSTARŠÍ CIVILIZACE - STAROVĚK

Žák by měl:

- popsat život v době nejstarších civilizací
- znát souvislost mezi přírodními podmínkami a vývojem starověkých států

STŘEDOVĚK A KŘESŤANSTVÍ

Žák by měl:

- vědět o prvních státních útvarech na našem území
- mít základní poznatky z období počátku českého státu
- znát úlohu a postavení církve ve středověké společnosti

- být seznámen s obdobím rozkvětu českého státu v době přemyslovské a lucemburské
- charakterizovat příčiny, průběh a důsledky husitského hnutí

NOVOVĚK

Žák by měl:

- vědět o důsledcích objevných cest a poznání nových civilizací
- znát rozdíly způsobu života společnosti jednotlivých etap v kontextu světových dějin
- mít přehled o zásadních historických událostech v naší zemi
- poznat význačné osobnosti našich dějin

NEJNOVĚJŠÍ DĚJINY

Žák by měl:

- být seznámen s příčinami a všemi důsledky 1 světové války
- mít základní poznatky o vzniku samostatné Československé republiky
- znát průběh a důsledky 2. světové války a nový politický a hospodářský vývoj v Evropě
- chápat význam událostí v roce 1989 a vítězství demokracie v naší vlasti

Vyučovací předmět výchova k občanství se zaměřuje na formování osobnosti žáků po stránce mravní, citové a volní, tak, aby jejich začleňování do společenských vztahů bylo co nejúspěšnější. Cílem je vybavit žáky základními vědomostmi o podstatě a fungování společnosti, o právech a povinnostech občanů, poskytnou jim základní orientaci v právních předpisech a normách potřebných v běžném životě a vytvářet u nich základy právního vědomí a občanské odpovědnosti.

Vedle vzdělávací složky se v tomto předmětu výrazně uplatňuje i složka výchovná, zaměřená na vytváření humánních vztahů mezi lidmi, v rodině, na pracovišti, ale i v širších společenských kontextech vzájemné lidské sounáležitosti a úcty.

Obsah učiva v jednotlivých ročnících 2. stupně

6. ročník

- člověk, jako součást přírody
- člověk a čas
- rodina, domov, rodinný život
- materiální funkce rodiny
- náhradní rodina
- školství v ČR, systém vzdělání
- vztahy ve škole, život školy
- obec, region, kraj
- má vlast, mateřský jazyk
- státní symboly
- právní základy státu a státní správa a samospráva

7. ročník

- život mezi lidmi, rodina
- komunikace, hromadné sdělovací prostředky
- mezilidské vztahy, úcta k člověku
- člověk a svoboda, náboženství, nebezpečí sekt
- lidská práva, poškozování lidských práv, diskriminace
- právní dokumenty občana, OP, pas, rodný list, oddací list, ověřování listin
- přírodní a kulturní bohatství, životní prostředí
- ochrana osob za mimořádných situací
- člověk a jeho volný čas

8. ročník

- význam, funkce a struktura rodiny, vztahy v rodině, postavení otce a matky
- vztahy dětí k rodičům a sourozencům
- vznik rodiny, svatební obřad
- rozpad rodiny, jeho příčiny a důsledky

- odpovědnost rodičů za výchovu dětí, zákon o rodině
- péče o děti bez rodiny, dětské domovy, vesničky SOS, osvojení, pěstounská péče
- postižené dítě a jeho výchova, vztah k postiženým dětem a dospělým
- člověk a dospívání, hledání své pozice ve společnosti
- přátelství, láska
- smysl života, smysl společnosti, pocit bezpečí mezi lidmi
- ochrana zdraví občanů
- BOZP, BESIP
- sociálně patologické jevy, ochrana zdraví, ochrana životního prostředí
- zdravotní a sociální péče, systém zdravotní péče, sociální zabezpečení
- školství v ČR
- pracovní uplatnění

9. ročník

- zdraví, sociální zabezpečení, pojištění, invalidita
- pracovní uplatnění, kvalifikace, rekvalifikace, podpora v nezaměstnanosti
- práva a povinnosti občana, právní řád
- soudy, orgány státní moci
- právní dokumenty občana, právní vztahy, pracovní právo
- styk s úřady
- osobní vlastnictví, peníze a jejich funkce
- trestné činy mládeže
- člověk a řád
- demokratická společnost
- bezpečnost občanů, armáda, policie
- základní filozofické problémy
- základní etické problémy
- lidskost, právo na život
- globální problémy
- mezinárodní společenství, mezinárodní organizace
- lidská solidarita
- smysl života, volný čas

Očekávané výstupy na konci 2. stupně

ČLOVĚK VE SPOLEČNOSTI

Žák by měl:

- mít základní informace o sociálních, právních a ekonomických otázkách rodinného života a rozlišovat postavení a role rodinných příslušníků
- respektovat mravní principy a pravidla společenského soužití
- formulovat své nejbližší plány a životní cíle
- uplatňovat vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích a rozlišit projevy nepřiměřeného chování a porušování společenských norem

- rozpoznat hodnoty přátelství a vztahů mezi lidmi a být ohleduplný ke starým, nemocným a postiženým občanům
- být seznámen s nebezpečím rasizmu a xenofobie
- kriticky přistupovat projevu vandalismu
- tolerovat kulturní zvláštnosti, názory a zájmy minoritních skupin ve společnosti

STÁT A PRÁVO

Žák by měl:

- mít základní znalosti o podstatě demokratické společnosti
- chápat státoprávní uspořádání ČR, zákonodárných orgánů a institucí státní správy
- uvést symboly našeho státu a znát způsoby jejich užívání
- znát základní práva a povinnosti občanů
- uvědomovat si rizika porušování právních ustanovení a důsledky protiprávního jednání
- zvládat běžnou komunikaci s úřady

PÉČE O OBČANA

Žák by měl:

- chápat význam vzdělávání v kontextu s profesním uplatněním
- dokázat vyřizovat své osobní záležitosti, v případě potřeby požádat vhodným způsobem o radu
- rozeznat nebezpečí ohrožení sociálně patologickými jevy
- uvědomovat si význam sociální péče o potřebné občany
- využívat v krizových situacích služeb pomáhajících organizací
- mít osvojeny nezbytné dovednosti potřebné k ochraně osob za mimořádných událostí

MEZINÁRODNÍ VZTAHY

Žák by měl:

- uvést některé významné mezinárodní organizace a společenství, k nimž má ČR vztah a vědět o výhodách spolupráce mezi státy
- vědět o právech občanů ČR v rámci EU a způsobech jejich uplatňování
- uvést příklady mezinárodního terorismu

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK A SVĚT PRÁCE

Vzdělávací oblast je v 6. -9. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu:

PRACOVNÍ VYUČOVÁNÍ

Výchovně vzdělávací cíle:

- rozvoj motoriky, získávání základních manuálních zručností a vytváření pracovních dovedností a návyků z různých pracovních oblastí
- vytváření pozitivního vztahu k práci a jejím výsledkům
- práce v kolektivu a odpovědnost za své i společné výsledky práce
- osvojení dovedností při používání a zacházení s vhodně zvolenými nástroji, pomůckami a drobným nářadím
- porozumění zadaným pracovním postupům
- vést žáky k přesnosti, systematickosti a vytrvalosti při plnění pracovních úkolů
- poznávání pracovních činností, které pomáhají vytváření možných zálib a využití volného času
- orientování se v různých oborech lidské činnosti a osvojení potřebných poznatků a dovedností pro uplatnění při volbě povolání a společenském uplatnění
- dodržování hygienických a bezpečnostních pravidel při práci
- prostřednictvím pracovní praktické činnosti žáků napomáhat rozvoji jejich rozumové činnosti, rozšíření jejich obzoru
- vést žáky k dovednosti rozlišovat materiály, uvažovat o různých možnostech opracovávání materiálů a všimnout si jejich vlastností
- umět rozlišovat jednoduché pracovní nástroje, poznat k čemu slouží, naučit se s nimi bezpečně zacházet a volit pro určitou pracovní činnost pracovní nástroj podle jeho vhodnosti

Charakteristika výuky:

Při pracovním vyučování získávají žáci základní vědomosti o materiálech, se kterými pracují, o nástrojích, které se k práci používají, i o dalších vhodných zpracování daného materiálu. Seznamují se také s mnohými pracovními postupy, předlohami, návody, jednoduchými náčrtky a učí se podle nich pracovat. Osvojují si rovněž základní zásady hygieny a bezpečnosti při práci se zvoleným materiálem a nástroji, jsou vedeni k jejich respektování. Dále se žáci učí dbát na pracovní postup, učí se organizovat svou práci a dodržovat pořádek na pracovním místě, po skončení práce své místo uklidit.

Vzdělávání v této oblasti také směřuje k postupnému poznání žáků, že technika je součástí lidské kultury a je spojena s pracovní činností lidí. Učí se chápat pracovní činnost jako příležitost k sebeuplatnění.

Obsah učiva v jednotlivých ročnících 2. stupně

Obsah vzdělávací oblasti je rozdělen do tématických okruhů:

Dílenské práce, Pěstitelské práce, Práce v domácnosti

Dílenské práce

Práce s papírem a kartonem (7. ročník)

- zhotovovat desky se hřbetem z knihařského plátna
- opravovat poškozené knihy, školní mapy a obrazy
- zhotovovat modely geometrických těles
- seznámení s funkcí a užitím nástrojů, náradí a pomůcek: nůžky, navlhčovač, šablony, dírkovač, sešívačka, dutý průbojník, knihařský nůž

Práce montážní a demontážní

- provádět údržbu jízdního kola, čistit, konzervovat, mazat, hustit vzdušnice
- provádět jednoduché montážní a demontážní práce na jízdním kole např. seřídít výšku sedla, montáž a demontáž pláště a vzdušnice, lepení vzdušnice, montáž a seřízení elektrického osvětlení jízdního kola, demontáž a montáž středového složení
- seznámení s funkcí a užitím nástrojů, náradí a pomůcek: trubkový klíč, očkový klíč, stavitelný klíč, souprava na opravu vzdušnic

Práce se dřevem

- poznávání nejužívanějších druhů dřev podle vzorkovnice
- řezání (děrovkou, lupenkovou pilou, rámovou pilou), vrtání vrtačkou, popř. elektrickou, dlabání, hoblování, spojování lepením, vruty, plátováním, popř. konstrukčními spoji, čepování, kolíkování): povrchová úprava nátěry, tmelením, lakováním.
- seznámení s funkcí a užitím nástrojů, náradí a pomůcek: rejsek, pila – lupénková, děrovka, rámová, truhlářské kladivo, štětec, stěrka, dláto, vrut, hoblík

Práce s kovem

- poznávání vlastností a nácvik činností při opracování drátu, plechu, pásového materiálu
- orýsování, ohýbání, štípání, pilování, stříhání, rovnání, probíjení, vrtání, nýtování, spojování šrouby, sekání, tepání, pájení, tváření, ruční řezání vnějšího a vnitřního závitu, úprava povrchu proti korozi, měření posuvným měřidlem
- seznámení s funkcí a užitím nástrojů, náradí a pomůcek: svěrák, kovadlina, ocelové měřidlo, kovový úhelník, rýsovací jehla, kleště- štípací, s plochými čelistmi, s oblými čelistmi, kladivo, důlčik, nůžky na plech, pilník, drátěný kartáč, průbojník, pila na kov, šroubovitý vrták, vrtačka, přitažník, hlavičkář, sekáč, posuvné měřidlo, elektrické pájedlo

Práce s plasty

- seznámení s nejběžnějšími plasty (lehčený polystyren, polyetylen, PVC, organické sklo)

- řezání , pilování, broušení, leštění, stříhání, vrtání, lepení, tvarování a spojování teplem

Práce se sklem

- poznávání vlastností skla
- řezání skleněných trubiček
- zasklívání obrázků

Práce elektromontážní

- základní pravidla bezpečnosti při zacházení s elektrickými spotřebiči
- výroba a rozvod elektrické energie
- základní pokyny pro provoz a údržbu elektrických spotřebičů v domácnosti
- zapojit a obsluhovat elektrické spotřebiče
- vkládat baterie do příruční svítilny, tranzistorového přijímače apod.
- na cvičném panelu (do 24V) zapojit objímku, zásuvku, vypínač, přepínač
- zhotovit jednoduchý elektrotechnický výrobek (do 24 V) např.: osvětlení do stanu, signalizační zařízení apod.

Seznámení s obsluhou osobního počítače

- zapojení, uvedení do provozu
- zavedení programu do počítače, jeho spuštění
- práce s hotovými programy

Technická grafika

- základy technického zobrazování a čtení technických výkresů(kótování, měřítko, pravoúhlé promítání)

Komplexní práce s různými materiály

- zhotovování výrobků z různých materiálů podle technické dokumentace se zařazením prvků samostatnosti a tvořivosti v práci žáků

Pěstitelské práce

- KVĚTINY/ pečovat o pokojové květiny, kypřit, plít, zalévat, přihnojovat, přesazovat
- rozmnožovat květiny ze semen
- znát, co potřebují rostliny k růstu
- pěstování květin v hydroponii
- pěstovat letničky, dvouletky, trvalky
- ZELENINA A OVOCE/ pěstovat náročnější druhy zeleniny a nové druhy zeleniny
- pěstovat kořenovou zeleninu – výsev, jednocení
- pěstovat košťálovou zeleninu, předpěstovat sazenice, výsadba a další ošetřování
- pěstovat a množit jahody
- pěstovat a množit ovocné keře
- ošetřovat ovocné stromy – výchovný a udržovací řez, přihnojování
- hlavní zásady výsadby ovocných stromů a keřů
- sklizeň a správné skladování ovoce a zeleniny
- ošetřování trávníků
- boj proti škůdcům ovoce a zeleniny
- herbář plevelů
- PŮDA/ zvyšování úrodnosti půd

- zásady správného hnojení, chlévská mrva a průmyslová hnojiva
- zakládání a ošetřování kompostu
- založení pařeniště
- úprava půdy na podzim a na jaře, úprava záhonů
- výchova k ochraně životního prostředí, vliv zemědělské výroby na kvalitu vody, ovzduší
- park, les –ů okrasné a lesní dřeviny
- sběr léčivých bylin
- v rámci PV možno chovat drobná hospodářská zvířata (např. akvarijní rybky, morčata, andulky, králíci...), seznámit se zásadami krmení a ošetřování, tím napomáhat k vytváření jejich příštích zálib a aktivního využívání volného času

Péče o domácnost

- osobní hygiena a zdravotní výchova/ praktické uplatnění osobní hygieny, kosmetika obličeje, rukou, nohou, péče o nemocné v domácnosti, úprava pokoje a postele nemocného, domácí lékárníčka a její vybavení, podání léků, hygiena ženy-zvláště v době dospívání a v dospělosti, upozornit na nebezpečí infekcí a různých chorob, sexuální výchova; pohlavní hygiena, prevence pohlavních chorob, antikoncepce
- hygiena provozu domácnosti/ pokračovat v upevňování dovedností v údržbě domácnosti, prádla, zacházení s elektrickými přístroji v domácnosti, pracovat podle návodu, vybrat vhodný prášek. Kultura bydlení, vybavení bytu, dělba práce při úklidu
- výživa a příprava pokrmů/ zásady správné výživy, správné stolování, moderní technika v domácnosti, příprava a rozpočet na vaření, polévky, zavářky do polévek, úprava masa, přílohy k jídlu, moučníky, konzervování potravin, seznámení s kuchařskou knihou a její použití
- péče o dítě/ teoreticky i prakticky se naučit základům péče o kojence, výbavička, kočárek, oblékání, přebalování, výživa kojence, výchova k hygienickým návykům, koupání, péče o nemocné dítě, hračky pro děti, úloha rodiny, známky těhotenství, cvičení v těhotenství, zákon o rodině, seznámit se s právy a povinnostmi rodičů, manželství a rodina, život v rodině, společenská pomoc mladým manželstvím
- práce s textilem/ procvičovat základní ruční stehy, šití na šicím stroji, správné sezení a organizace místa, práce se stříhem, umět vybrat materiál, odhadnout spotřebu látky, zkoušení a úprava výrobku, žehlení, praní, vyšívání, pěstovat smysl pro krásu, výběr doplňků
- háčkování/ zdokonalování háčkovacích technik, háčkování do kruhu, náročnější vzory, netradiční materiály
- pletení/ zkvalitnění pletařských dovedností, plést hladce a obrace, ubírání, přidávání ok, jednoduché vzory, barvy a kvalita přízí, aplikace v pletenině, plést podle stříhu např. vestu nebo svetr, pletení na děti; šála, čepice, ponožky

Očekávané výstupy na konci 2. stupně

PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY

Žák by měl:

- získat základní vědomosti o materiálech; nástrojích a pracovních postupech
- provádět jednoduché práce s technickými materiály a dodržovat technologickou kázeň
- pracovat s jednoduchou technickou dokumentací, orientovat se v pracovních postupech a návodech
- řešit jednoduché technické úkoly vhodným výběrem materiálů; pracovních nástrojů a nářadí
- organizovat svoji pracovní činnost
- dodržovat obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím, poskytnout první pomoc při úrazu

PRÁCE S OSTATNÍMI MATERIÁLY

Žák by měl:

- rozlišovat různé druhy materiálů a znát jejich vlastnosti
- zvolit vhodný pracovní postup v souladu s druhem zpracovaného materiálu
- správně vybrat a používat vhodné pracovní nástroje a pomůcky
- dovést pracovní postupy k finálnímu výrobku
- dodržovat technologickou kázeň, základy hygieny a bezpečnosti práce, poskytnout první pomoc při drobném úrazu

PĚSTITELSKÉ PRÁCE, CHOVATELSTVÍ

Žák by měl:

- volit vhodné pracovní postupy při pěstování vybraných rostlin
- pěstovat a ošetřovat květiny v interiéru a využívat je k výzdobě
- používat vhodné pracovní pomůcky a provádět jejich údržbu
- prokázat základní znalost chovu drobných domácích zvířat a zásad bezpečného kontaktu se zvířaty
- dodržovat technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytnout první pomoc při úrazu způsobeného zvířaty a při styku s jedovatými rostlinami

PŘÍPRAVA POKRMŮ

Žák by měl:

- používat základní kuchyňský inventář a bezpečně obsluhovat spotřebiče
- připravit pokrmy podle daných postupů v souladu se zásadami zdravé výživy
- dodržovat základní principy stolování a obsluhy u stolu
- dodržovat základy hygieny a bezpečnosti práce, poskytnout první pomoc při úrazech v kuchyni

PROVOZ A ÚDRŽBA DOMÁCNOSTI

Žák by měl:

- provádět jednoduché operace platebního styku
- ovládat jednoduché pracovní postupy při základních činnostech v domácnosti a orientovat se v návodech k obsluze běžných spotřebičů používaných v domácnosti
- správně zacházet s pomůckami; nástroji; nářadím a zařízením, provádět drobnou domácí údržbu
- používat vhodné prostředky při práci v domácnosti

- dodržovat základní hygienická a bezpečnostní pravidla a předpisy a poskytnout první pomoc při úrazu elektrickým proudem nebo chemikálií

PRÁCE MONTÁŽNÍ A DEMONTÁŽNÍ

Žák by měl:

- sestavit podle návodu, náčrtu, plánu daný model
- ovládat montáž a demontáž jednoduchého zařízení
- provádět údržbu jednoduchých předmětů a zařízení
- dodržovat zásady bezpečnosti a hygieny práce a bezpečnostní předpisy, poskytnout první pomoc při úrazu

SVĚT PRÁCE pouze pro 9. ročník

Žák by měl:

- znát pracovní činnosti vybraných profesí a mít přehled o učebních oborech a středních školách
- posoudit své možnosti v oblasti profesní popřípadě pracovní orientace
- využít profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného dalšího vzdělávání
- být seznámen s právy a povinnostmi zaměstnanců a zaměstnavatelů
- prokázat v modelových situacích prezentaci své osoby při ucházení se o zaměstnání

VZDĚLÁVACÍ OBLAST:

MATEMATIKA A JEJÍ APLIKACE

Výchovně vzdělávací cíle:

- osvojování a chápání matematických postupů a schopnosti zpracování poznatků
- rozvíjení paměti a logického myšlení prostřednictvím matematických operací
- používání matematických symbolů
- vytváření prostorové představivosti
- rozbor problému, stanovení postupu jeho řešení, odhadu výsledku a vyhodnocení správnosti výsledku
- uplatnění matematických znalostí a dovedností v běžném životě (odhady, měření, porovnávání velikostí a vzdáleností, orientace)
- rozvíjení spolupráce při společném řešení stanovených úkolů
- rozvíjení samostatnosti, systematickosti, vytrvalosti, přesnosti a sebekontroly
- zdokonalování grafického projevu a základních rýsovacích technik

Charakteristika výuky:

Výuka matematiky i na druhém stupni směřuje postupně k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáky k provádění a pozorování činností, k správnému pochopení učiva, k využití matematických dovedností při řešení úloh ze života. V tomto období jde hlavně o to, aby se představy žáků o číslech obohacovaly, aby chápali význam desítkové soustavy, aby správně rozlišili, kdy který početní výkon použít.

Vzdělávací oblast matematika je tvořena čtyřmi tematickými okruhy:

a) Číslo a početní operace

V tomto tematickém okruhu žáci prohlubují dovednosti základních početních operací s přirozenými čísly. Žáci by měli dobře zvládnout numeraci na základě chápání desítkové soustavy. Měli by stále procvičovat malou násobilku, dělení v oboru násobilky, dělit se zbytkem. Do výuky můžeme v tomto tematickém okruhu vhodně zařazovat i práci s osobním kalkulátorem.

b) Závislosti, vztahy a práce s daty

Úkolem stanoveným v tomto okruhu je vyhledat, sbírat a třídit různé údaje, se kterými se žáci setkávají. Je třeba u těchto úloh k žákům přistupovat diferencovaně, nechat je o problematice úloh a závislostech mezi veličinami často hovořit, dávat všem čas k pochopení úloh. Dají se přitom dobře využít mezipředmětové vztahy, např.: výsledky sportovních výkonů, přehledy měření, jízdní řády.

c) Geometrie v rovině a v prostoru:

Učení geometrie vytváří představy žáků o útvarech v rovině a jejich vzájemné poloze, podporuje rozvoj prostorové představivosti žáků. V žádném případě nežádáme, aby se učili definice nebo aby odříkávali z paměti vlastnosti útvaru. Také rýsování spojujeme vždy s hovorem žáků o narýsovaném. Při výuce obvodu a obsahu obrazců vycházíme z konkrétních situací kolem nás.

d) Aplikační úlohy:

Jedním z nejdůležitějších úkolů je podpořit a rozvíjet schopnost žáků uvažovat a řešit jednoduché slovní úlohy také z paměti. Žáky je třeba postupně dovést i k samostatnému řešení zapsaných slovních úloh s jedním nebo dvěma početními výkony. V tomto období objevovat vše na co mohou přijít sami, dbát na jejich samostatnost při činnostech, přizpůsobovat vyučovací postup jejich chápání, vzbuzovat zájem žáků zajímavými úlohami i jinými motivacemi. V tematickém okruhu Aplikační úlohy žáci hledají řešení úloh, které může být nezávislé na matematických znalostech a dovednostech. Žáci si rozvíjejí logické myšlení a podle míry rozumové vyspělosti se snaží řešit problémové situace a úlohy z běžného života a hledat více možných řešení. Řeší různé zábavné úlohy, kvízy, rébusy a doplňovačky a učí se samostatně pracovat při využívání prostředků výpočetní techniky a používání některých dalších pomůcek.

Vzdělávací oblast je v 6 – 9 r. realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu:

MATEMATIKA

Obsah učiva v jednotlivých ročnících 2. stupně

6. ročník

aritmetika

- sčítání a odčítání do 1000 – ústně i písemně
- násobení a dělení v oboru násobílek do 100, násobky 100
- jednotky délky, času, hmotnosti, objemu
- sčítání a odčítání do 10 000, orientace na číselné ose, čtení a zápis čísel
- násobení a dělení 10, 100, 1000- procvičení na jednotkách délky, hmotnosti, objemu
- sčítání a odčítání do 10 000 – ústně i písemně
- slovní úlohy vedoucí max. ke dvěma početním výkonům
- dělení se zbytkem v oboru do 100

geometrie

- opakování- rýsování pravého úhlu, obdélníka, čtverce, kružnic
- jednoduché konstrukce kružítkem- přenášení úseček, porovnávání úseček, grafický součet úseček, střed úsečky, osa úsečky
- osová souměrnost
- konstrukce trojúhelníka ze tří stran
- přenášení trojúhelníka
- úhel- vyznačení, popis, rýsování
- osa úhlu
- úhel pravý, přímý, ostrý, tupý
- konstrukce pravého úhlu pravítkem a kružítkem
- procvičení na rovinných obrazcích

7. ročník

aritmetika

- početní výkony do 10 000, jednotky délky, hmotnosti – opakování
- číselný obor do milionu, numerace, čtení a psaní čísel, porovnávání čísel, zaokrouhlování na praktických případech, orientace na číselné ose
- písemné sčítání a odčítání čísel
- slovní úlohy vedoucí k max. dvěma početním výkonům
- odhady, počítání na kalkulátoru
- písemné násobení a dělení přirozených čísel do 10 000
- písemné násobení max. trojčiferného čísla jednociferným i dvojciferným činitelem
- písemné dělení jednociferným dělitelem bez zbytku i se zbytkem

geometrie

- opakování- rýsování rovinných obrazců
- velikost úhlu, stupeň, úhломěr
- vyznačení úhlu dané velikosti
- měření velikosti úhlu
- konstrukce úhlu $60^\circ, 120^\circ, 30^\circ$
- trojúhelník – dělení podle stran a úhlů, výška trojúhelníku
- mnohoúhelníky- konstrukce pravidelného šesti a osmiúhelníku vepsaného kružnici
- lichoběžník
- obvody rovinných obrazců
- řešení úloh z praktického života

- vzorce na výpočet obvodu obrazců, postupně zařazovat

8. ročník

aritmetika

- opakování učiva- početní výkony s přirozenými čísly, kontroly a odhady výpočtů, použití kalkulátoru
- převody jednotek, jednotky objemu
- zápis, čtení čísel přes milion, zaokrouhlování
- písemné dělení dvojciferným číslem
- zlomky- zavedení, pojmy čísel, jmenovatel, zlomková čára
- užití zlomků v praxi, výpočet zlomku z celku, zlomek jako část celku
- desetinná čísla- pojen, čtení a zápis, číselná osa
- sčítání a odčítání desetinných čísel 10, 100, 1000
- převádění jednotek délky, obsahu, hmotnosti
- násobení desetinných čísel číslem přirozeným i desetinným
- slovní úlohy jedoucí k jednomu, max. dvěma početními výkonům s desetinnými čísly

geometrie

- opakování- obvody rovinných obrazců
- rovnoběžníky, poznávání, vlastnosti stran a úhlů
- rýsování libovolných rovnoběžníků
- délka kružnice, obvod kruhu, vzorce na výpočet zařazovat postupně
- jednotky obsahu
- obsah čtverce, obdélníku, trojúhelníku a kruhu, vzorce na výpočet zařazovat postupně
- povrch krychle a kvádru, síť krychle a kvádru, vzorce zařazovat postupně

9. ročník

aritmetika

- opakování početních výkonů s desetinnými čísly
- dělení desetinných čísel- dělení dvou přirozených čísel, podíl číslo desetinné
- dělení desetinného čísla číslem přirozeným
- dělení desetinného čísla číslem desetinným nejvýše dvojciferným
- slovní úlohy vedoucí k max. dvěma početními výkonům s desetinnými čísly, použití peněz
- poměr- dělení v daném poměru, měřítko plánů a map
- procenta, symbol %, pojem základ, procentová část, počet procent
- výpočet 1% ze základu
- výpočet procentové části z daného základu

geometrie

- opakování- rýsování rovinných obrazců, obvody, obsahy, užití vzorců
- povrch kvádru a krychle, válce
- objemy těles kvádru, krychle a válce, výpočet za použití do vzorců

Očekávané výstupy na konci 2. stupně

ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE

Žák by měl:

- psát, číst, porovnávat a zaokrouhlovat čísla v oboru do 1 000 000
- zvládat orientaci na číselné ose
- písemně sčítat, odčítat, násobit a dělit víceciferná čísla, dělit se zbytkem
- pracovat se zlomky a smíšenými čísly, používat vyjádření vztahu cele – část (zlomek, desetinné číslo, procento)
- číst desetinná čísla, znát jejich zápis a provádět s nimi základní početní operace
- řešit jednoduché úlohy na procenta
- provádět odhad výsledku, zaokrouhlovat čísla

ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY

Žák by měl:

- užívat a ovládat převody jednotek délky, hmotnosti, času, obsahu, objemu
- zvládat početní úkony s penězi
- používat měřítko mapy a plánu, spočítat vztah mezi měřítkem a skutečností
- vyhledávat, třídit data
- vypracovat jednoduchou tabulku, graf

GEOMETRIE V ROVINĚ A V PROSTORU

Žák by měl:

- umět zacházet s rýsovacími pomůckami a potřebami
- odhadovat délku úsečky, určit délku lomené čáry, graficky sčítat a odčítat úsečky
- vyznačovat, rýsovat a měřit úhly, provádět jednoduché konstrukce
- znát a rýsovat základní povinné útvary a zobrazovat jednoduchá tělesa
- vypočítat obvod a obsah trojúhelníka, čtverce, obdélníka, kruhu
- vypočítat povrch kvádru, krychle a válce
- číst a rozumět jednoduchým technickým výkresům
- sestrojít základní rovinné útvary ve středové a osově souměrnosti
- načrtnout a sestrojít síť základních těles
- používat technické písmo

APLIKAČNÍ ÚLOHY

Žák by měl:

- samostatně řešit praktické úlohy
- hledat různá řešení předložených situací
- aplikovat poznatky a dovednosti z jiných vzdělávacích oblastí
- řešit úlohy na prostorovou představivost
- využívat prostředky výpočetní techniky při řešení úloh

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE

Výchovně vzdělávací cíle:

- poznávání možností výpočetní techniky, osvojení znalostí a dovedností práce s počítačem
- rozvíjení myšlení, logické uvažování
- vyhledávání a užívání potřebných informací
- sebevzdělávání a ke komunikaci prostřednictvím výpočetní techniky
- samostatnému rozhodování při hledání optimálních řešení
- získávání odpovědného přístupu k nevhodným obsahům vyskytujícím se na internetu
- využívání možností počítače k prezentaci výsledků své práce

Charakteristika výuky:

Vzdělávací oblast zahrnuje základy práce s osobním počítačem a základním programovým vybavením, zejména textovým editorem, manažerem souborů, dostupnými výukovými a vzdělávacími programy.

Jako nadstandardní učivo je možno v této oblasti zařadit práci s webovým prohlížečem a s poštovním klientem.

Žáci si prostřednictvím práce se zábavnými počítačovými programy v ostatních vzdělávacích oborech osvojují obsluhu počítače na elementární uživatelské úrovni. Získané dovednosti se stávají pro žáky výhodou při uplatnění na trhu práce.

Vzdělávací oblast je v 6. – 9. r. realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu: VÝPOČETNÍ TECHNIKA

Obsah učiva v jednotlivých ročnících 2. stupně

Učivo tohoto vzdělávacího oboru dělíme do tří částí: *Základy práce s počítačem, Vyhledávání informací a komunikace a Zpracování a využití informací*

6. ročník

Základy práce s počítačem

Struktura, funkce a popis počítače a přídatných zařízení – pojmy základní deska, monitor, myš, klávesnice, pevný disk, reproduktory, sluchátka, tiskárna, skener, CD, DVD, disketa, hardware, software

Základní pokyny k zacházení – zapínání a vypínání

Operační systémy a jejich základní funkce (Windows, Linux, MS DOS) – důležité ikony na ploše, hlavní nabídka, nabídka Start
Windows příslušenství – malování
Windows příslušenství – kalkulačka
Programy – programy na ploše, všechny programy; spouštění, otvírání, zavírání programů (myši – křížek, klávesnicí – escape, Q...)
Programy – spouštění programů z CD (autorun, tento počítač)
Dokumenty – otvírání a zavírání dokumentů, otvírání dokumentů z CD a diskety (popř. flash)
Složka – vytvoření nové složky, otvírání a zavírání
Složka – označování a přejmenování

Vyhledávání informací a komunikace

Společenský tok informací – vznik, přenos, transformace, zpracování, distribuce informací – internet, televize, rozhlas, tisk
Základní způsoby komunikace – telefonování, e-mail, chat
Programy pro e-mailovou korespondenci – Outlook Express, Mail...
Programy připojení na internet – Internet Explorer, Mozilla, Firefox...
Internetové vyhledávače – Seznam, Atlas, Centrum, Tiscali...
Nastavení vybraného vyhledávače jako domovské stránky
Hledání pojmů na internetovém vyhledávači podle hesel
Zadání konkrétní internetové adresy
Záložky – vkládání nepoužívanějších nebo oblíbených internetových adres
Hypertextové odkazy – vzhled, funkce
Vyhledávání informací - jízdní řády, vyhledání konkrétního spojení (dopravní prostředek, odkud, kam, datum, čas)
Vyhledávání informací – hrady a zámky (návštěvní doba, cena vstupného, historie, obrázky...)

Zpracování a využití informací

Grafický editor - Malování – základní popis okna, nový dokument, plechovka
Textový editor - Word – základní funkce, otevření a zavření dokumentu, nový dokument, základy psaní – malá a velká písmena, mezera
Malování – plechovka (volba barev), tužka (volba tloušťky čáry)
Word – základy psaní – malá a velká písmena, mezera, diakritika (čárka, háček, dvojtečka, otazník, vykřičník)
Malování – sprej (volba barvy a velikosti stříku)

7. ročník

Základy práce s počítačem

Opakování - struktura, funkce a popis počítače a přídatných zařízení; Operační systémy a jejich základní funkce; Windows příslušenství – malování, kalkulačka
Opakování znalostí a dovedností - Programy – programy na ploše, všechny programy; spouštění, otvírání, zavírání programů; spouštění programů z CD; Dokumenty – otvírání a zavírání dokumentů, otvírání dokumentů z CD a diskety; Složka – vytvoření nové složky, otvírání a zavírání; označování a přejmenování

Opakování znalostí a dovedností z 6. ročníku - Struktura, funkce a popis počítače a
přídavných zařízení; Operační systémy a jejich základní funkce; Windows příslušenství –
malování, kalkulačka

Mazání jedné složek – ikona koš a její význam, přesun do koše, vysypání koše

Mazání více složek najednou

Přesun složek

Kopírování složek

Přesun a kopírování složek

Přehled ve složkách – řazení složek dle názvu

Velikost složky a dokumentu; řazení složek podle velikosti

Vyhledávání informací a komunikace

Opakování znalostí a dovedností z 6. ročníku - Společenský tok informací – vznik, přenos,
transformace, zpracování, distribuce informací – internet, televize, rozhlas, tisk

Základní způsoby komunikace – telefonování, e-mail, chat

Programy pro e-mailovou korespondenci – Outlook Express, Mail...

Programy připojení na internet – Internet Explorer, Mozilla, Firefox...

Internetové vyhledávače – Seznam, Atlas, Centrum, Tiscali...

Nastavení vybraného vyhledávače jako domovské stránky

Hledání pojmů na internetovém vyhledávači podle hesel

Opakování znalostí a dovedností z 6. ročníku - Zadání konkrétní internetové adresy; Záložky
– vkládání nejpoužívanějších nebo oblíbených internetových adres;

Hypertextové odkazy – vzhled, funkce

E-mail – vyzvednutí zprávy, přečtení zprávy

Internet – vyhledávání pojmů podle hesel

E-mail – prohlédnutí a uložení připojené zprávy (dokument, video, prezentace...)

Internet – vyhledávání programů divadel a kin

E-mail – vytvoření nové zprávy, odeslání

Internet – vyhledávání sportovních zařízení, (ceník, otevírací doba...)

E-mail – připojení zprávy (dokumentu, videa, prezentace...)

Internet – vyhledávání kulturních zařízení (akce, ceník...)

E-mail – adresy, přidání do databáze kontaktů, vyplnění databáze

Internet – stahování a ukládání obrázků z internetu

E-mail – přeposlání zprávy (poslat dál, poslat všem)

Internet – stahování a ukládání stránek z internetu

E-mail – přijaté zprávy, odeslané zprávy, koš

Internet – stahování a ukládání souborů z internetu

Zpracování a využití informací

Opakování znalostí a dovedností

Malování - plechovka (volba barev), tužka (volba tloušťky čáry); sprej (volba barvy a
velikosti stříku)

Word - základní funkce, otevření a zavření dokumentu, nový dokument, základy psaní – malá
a velká písmena, mezera; diakritika (čárka, háček, dvojtečka, otazník, vykřičník);

Opakování znalostí a dovedností

Malování - úsečka (volba tloušťky a barvy čáry; předdefinované tvary – obdélník, zaoblený
obdélník, ovál (s výplní nebo bez výplně, použití různých barev, vybarvení tvaru bez výplně
barvou – plechovka

Opakování znalostí a dovedností

Word - základní formát písma, velikost písma; výběr fontu; písmo tučné, kurzíva, tučná kurzíva, podtržené písmo, tučné podtržené písmo, podtržená kurzíva, tučná podtržená kurzíva
Opakování znalostí a dovedností
Malování - více barev; kapátko, lupa; ukládání a otevírání uloženého dokumentu
Word - změna barvy písma; psaní slov nebo krátkých vět s použitím získaných dovedností – malá a velká písmena, tučné písmo, výběr fontu, velikost písma, barva; náhled
Malování – mnohoúhelník, volba tloušťky čáry, barevná výplň
Word – zvláštní znaky v písmu (šipky, obrázkové písmo) – fonty webdings, windings...
Malování – křivka, soustředné kružnice
Word – vkládání textu
Malování – označování pomocí nástroje výběr
Word – vkládání obrázku clippartu
Malování – výběr libovolného tvaru
Word – vkládání obrázku ze souboru Malování – přesouvání vybrané části obrázku
Word – úprava obrázku – velikost, umístění
Malování – kopírování vybrané části obrázku
Word – úprava obrázku – obtékání textem (v textu, obdélník, těsné, za textem, před textem)

8. ročník

Základy práce s počítačem

Opakování znalostí a dovedností z 6. a 7. ročníku - Struktura, funkce a popis počítače a přídatných zařízení; Operační systémy a jejich základní funkce; Windows příslušenství – malování, kalkulačka;
Programy – programy na ploše, všechny programy; spouštění, otevírání, zavírání programů; spouštění programů z CD
Dokumenty – otevírání a zavírání dokumentů, otevírání dokumentů z CD a diskety;
Složka – vytvoření nové složky, otevírání a zavírání; označování a přejmenování; mazání jedné složek – ikona koš a její význam, přesun do koše, vysypání koše, mazání více složek najednou;
Přesun složek; kopírování složek; řazení složek dle názvu nebo velikosti
Vzhled plochy
Změna pozadí na ploše
Spořič obrazovky
Vlastní spořič obrazovky

Vyhledávání informací a komunikace

Opakování znalostí a dovedností z 6. a 7. ročníku - Společenský tok informací – vznik, přenos, transformace, zpracování, distribuce informací – internet, televize, rozhlas, tisk
Základní způsoby komunikace – telefonování, e-mail, chat
Programy pro e-mailovou korespondenci – Outlook Express, Mail...
Programy připojení na internet – Internet Explorer, Mozilla, Firefox...
Internetové vyhledávače – Seznam, Atlas, Centrum, Tiscali...
Nastavení vybraného vyhledávače jako domovské stránky
Hledání pojmů na internetovém vyhledávači podle hesel
Opakování znalostí a dovedností z 6. a 7. ročníku - Zadání konkrétní internetové adresy;
Záložky – vkládání nejpoužívanějších nebo oblíbených internetových adres;

Hypertextové odkazy – vzhled, funkce

E-mail – vyzvednutí zprávy, přečtení zprávy; prohlédnutí a uložení připojené zprávy (dokument, video, prezentace...)

E-mail - vytvoření nové zprávy, odeslání; připojení zprávy (dokumentu, videa, prezentace...); adresy, přidání do databáze kontaktů, vyplnění databáze; přeposlání zprávy (poslat dál, poslat všem); přijaté zprávy, odeslané zprávy, koš

Internet - stahování a ukládání obrázků a stránek a souborů z internetu;

E-mail - přeposlání zprávy (poslat dál, poslat všem); přijaté zprávy, odeslané zprávy, koš

Internet – vyhledávání kulturních akcí spojených s oslavami Vánoc a Nového roku

E-mail – založení vlastní internetové adresy

Internet – stránky města Česká Lípa

E-mail – tvorba nových zpráv a odesílání

Internet – vyhledávání kulturních přehledů (Česká Lípa, Nový Bor...)

E-mail – přijímání zpráv, odpovídání, tvorba nových zpráv, odesílání

Internet – vyhledávání knihoven, návštěvní doby, podmínky pro půjčení, veřejný internet

E-mail – přijímání zpráv, odpovídání, tvorba nových zpráv, odesílání

Internet – vyhledávání informací o dopravě, kamerový systém, nehodovost, autoškoly...

E-mail - přijímání zpráv, odpovídání, tvorba nových zpráv, odesílání

Internet - vyhledávání sportovních akcí, sportovních a rekreačních zařízení (návštěvní hodiny, vstupné, služby...)

Zpracování a využití informací

Opakování znalostí a dovedností 6. a 7. ročníku

Malování - plechovka (volba barev), tužka (volba tloušťky čáry); sprej (volba barvy a velikosti stříku); úsečka (volba tloušťky a barvy čáry

Word - základní funkce, otevření a zavření dokumentu, nový dokument, základy psaní – malá a velká písmena, mezera; diakritika (čárka, háček, dvojtečka, otazník, vykřičník); základní formát písma, velikost písma; výběr fontu; písmo tučné, kurzíva, tučná kurzíva, podtržené písmo, tučné podtržené písmo, podtržená kurzíva, tučná podtržená kurzíva

Opakování znalostí a dovedností 6. a 7. ročníku

Malování - předdefinované tvary – obdélník, zaoblený obdélník, ovál (s výplní nebo bez výplně, použití různých barev, vybarvení tvaru bez výplně barvou – plechovka; více barev; kapátko, lupa; ukládání a otevírání uloženého dokumentu; mnohoúhelník, volba tloušťky čáry, barevná výplň

Word - změna barvy písma; psaní slov nebo krátkých vět s použitím získaných dovedností – malá a velká písmena, tučné písmo, výběr fontu, velikost písma, barva; náhled; zvláštní znaky v písmu (šipky, obrázkové písmo) – fonty webdings, windings...

Opakování znalostí a dovedností 6. a 7. ročníku

Malování - křivka, soustředné kružnice; označování pomocí nástroje výběr; výběr libovolného tvaru;

Word - vkládání textu; vkládání obrázku clippartu; vkládání obrázku ze souboru

Opakování znalostí a dovedností 6. a 7. ročníku

Malování - přesouvání vybrané části obrázku; kopírování vybrané části obrázku

Word - přesouvání vybrané části obrázku; úprava obrázku – velikost, umístění; obtékání textem (v textu, obdélník, těsné, za textem, před textem

Malování – vkládání textu do obrázku vytvořeného v malování

Word – úprava dokumentu – odstavce, odsazení 1. řádku

Malování – vkládání textu do obrázku ze souboru, jeho úpravy

Word – úprava dokumentu – formátování, dopisový formát

Malování – vymazání obrázku pomocí klávesy Delete

Word – pravítko, okraje

Malování – tvorba obrázků s použitím všech nástrojů a s vložením textu

Word – zarovnání textu (vpravo, vlevo, na střed, do bloku); řádkování

Malování - tvorba obrázků s použitím všech nástrojů a s vložením textu

Word – Zobrazení stránky – normálně, webové stránky, rozvržení při tisku

9. ročník

Základy práce s počítačem

Opakování znalostí a dovedností z 6. – 8.. ročníku - Struktura, funkce a popis počítače a přídatných zařízení; Operační systémy a jejich základní funkce; Windows příslušenství – malování, kalkulačka; programy na ploše, všechny programy; spouštění, otevírání, zavírání programů; spouštění programů z CD

Opakování znalostí a dovedností z 6. – 8.. ročníku - Dokumenty – otevírání a zavírání dokumentů, otevírání dokumentů z CD a diskety; Složka – vytvoření nové složky, otevírání a zavírání; označování a přejmenování; mazání jedné složek – ikona koš a její význam, přesun do koše, vysypání koše, mazání více složek najednou;

Opakování znalostí a dovedností z 6. – 8.. ročníku - Přesun složek; kopírování složek; řazení složek dle názvu nebo velikosti; vzhled plochy; změna pozadí na ploše

Opakování znalostí a dovedností z 6. – 8.. ročníku - spořič obrazovky; vlastní spořič obrazovky

Nastavení počítače – ovládací panely – klávesnice, myš, datum a čas

Nastavení počítače – ovládací panely – místní a jazykové nastavení, přidat nebo odebrat program

Player (Windows Media Player) –přehrávání hudby nebo videa

Prohlížeč obrázků a jeho funkce – zvětšit na celou plochu, další obrázek, předchozí obrázek, otočení obrázku, spuštění obrázků jako prezentace...

Antivirový program – jeho funkce

(AVG, NOD, Avast...) a aktualizace

Zákon o duševním vlastnictví

Vyhledávání informací a komunikace

Opakování znalostí a dovedností z 6. - 8. ročníku - Společenský tok informací – vznik, přenos, transformace, zpracování, distribuce informací – internet, televize, rozhlas, tisk

Základní způsoby komunikace – telefonování, e-mail, chat

Programy pro e-mailovou korespondenci – Outlook Express, Mail...

Programy připojení na internet – Internet Explorer, Mozilla, Firefox...

Internetové vyhledávače – Seznam, Atlas, Centrum, Tiscali...

Nastavení vybraného vyhledávače jako domovské stránky

Hledání pojmů na internetovém vyhledávači podle hesel

Opakování znalostí a dovedností z 6. a 7. ročníku - Zadání konkrétní internetové adresy;

Záložky – vkládání nejpoužívanějších nebo oblíbených internetových adres;

Hypertextové odkazy – vzhled, funkce

E-mail – vyzvednutí zprávy, přečtení zprávy; prohlédnutí a uložení připojené zprávy (dokument, video, prezentace...)

Opakování znalostí a dovedností z 6. a 7. ročníku E-mail - vytvoření nové zprávy, odeslání; připojení zprávy (dokumentu, videa, prezentace...); adresy, přidání do databáze kontaktů, vyplnění databáze; přeposlání zprávy (poslat dál, poslat všem); přijaté zprávy, odeslané zprávy, koš

Internet - stahování a ukládání obrázků a stránek a souborů z internetu;
E-mail - přeposlání zprávy (poslat dál, poslat všem); přijaté zprávy, odeslané zprávy, koš
Internet – vyhledávání pomocí hesel, zadání přesné internetové adresy
E-mail - přijímání zpráv, odpovídání, přeposlání, tvorba nových zpráv, odesílání
Internet - vyhledávání pomocí hesel, zadání přesné internetové adresy
(kulturní akce, památky, sportovní akce, rekreační zařízení, jízdní řády, stránky úřadů – Úřad práce, Městský úřad...)

Zpracování a využití informací

Opakování znalostí a dovedností 6. - 8. ročníku

Malování - plechovka (volba barev), tužka (volba tloušťky čáry); sprej (volba barvy a velikosti stříku); úsečka (volba tloušťky a barvy čáry

Word - základní funkce, otevření a zavření dokumentu, nový dokument, základy psaní – malá a velká písmena, mezera; diakritika (čárka, háček, dvojtečka, otazník, vykřičník); základní formát písma, velikost písma; výběr fontu; písmo tučné, kurzíva, tučná kurzíva, podtržené písmo, tučné podtržené písmo, podtržená kurzíva, tučná podtržená kurzíva

Opakování znalostí a dovedností 6. - 8. ročníku

Malování - předdefinované tvary – obdélník, zaoblený obdélník, ovál (s výplní nebo bez výplně, použití různých barev, vybarvení tvaru bez výplně barvou – plechovka; více barev; kapátko, lupa; ukládání a otvírání uloženého dokumentu; mnohoúhelník, volba tloušťky čáry, barevná výplň

Word - změna barvy písma; psaní slov nebo krátkých vět s použitím získaných dovedností – malá a velká písmena, tučné písmo, výběr fontu, velikost písma, barva; náhled; zvláštní znaky v písmu (šipky, obrázkové písmo) – fonty webdings, windings

Opakování znalostí a dovedností 6. a 7. ročníku

Malování - křivka, soustředné kružnice; označování pomocí nástroje výběr; výběr libovolného tvaru;

Word - vkládání textu; vkládání obrázku clippartu; vkládání obrázku ze souboru

Opakování znalostí a dovedností 6. a 7. ročníku

Malování - přesouvání vybrané části obrázku; kopírování vybrané části obrázku

Word - přesouvání vybrané části obrázku; úprava obrázku – velikost, umístění; obtékání textem (v textu, obdélník, těsně, za textem, před textem)

Malování – vkládání textu do obrázku vytvořeného v malování; vkládání textu do obrázku ze souboru, jeho úpravy; vymazání obrázku pomocí klávesy Delete

Word - úprava dokumentu – odstavce, odsazení 1. řádku; formátování, dopisový formát; pravítko, okraje; zarovnání textu (vpravo, vlevo, na střed, do bloku); řádkování; Zobrazení stránky – normálně, webové stránky, rozvržení při tisku

Malování – stínování obrázku

Word – Word Art

Malování – vícebarevná textura

Word – psaní a úpravy textu

Malování – překlopení a otáčení obrázku

Word – psaní a úpravy textu

Malování – zkosení obrázku, změna velikosti obrázku

Word – psaní a úpravy textu

Očekávané výstupy na konci 2. stupně

Žák by měl:

- ovládat na uživatelské úrovni práce s textovým a grafickým editorem a s tabulkovým kalkulátorem, využít vhodné aplikace
- zvládat práci s výukovými programy
- vyhledávat potřebné informace na internetu
- dodržovat pravidla zacházení s výpočetní technikou
- osvojit si základy elektronické komunikace

VÝCHOVA KE ZDRAVÍ

Obsah učiva v jednotlivých ročnících 2. stupně:

8.ročník

- vztahy ve dvojici – kamarádství, přátelství
- vztah mezi chlapcem a dívkou, dospívání
- láska a hledání partnera
- sexuální život – dozrávání pohlavních orgánů, nebezpečí pohlavních chorob
- rodina, manželství, vztahy v rodině
- péče o děti bez rodiny, vztah k postiženým
- ochrana v mimořádných situacích (povodně, požáry)
- lékařská péče , preventivní prohlídky, nemocniční pojištění, nemoc, invalidita
- sociální zabezpečení – základní informace, úřad práce, podpora v nezaměstnanosti
- souhrnné opakování: Vztahy a pravidla soužití v prostředí komunity – rodina, škola, vrstevnická skupina, bydliště, zájmová skupina

9. ročník

- občanské soužití
- demokratické uspořádání naší společnosti, základy společenského chování, slušnost, ohleduplnost, tolerance
- ochrana zdraví a bezpečnost při práci
- bezpečnostní předpisy, pravidla silničního provozu
- škodlivé vlivy prostředí a látky škodící zdraví(alkohol, kouření, drogy)
- základní etické problémy – morálka, charakter člověka, úcta k člověku
- mezilidské vztahy – přátelství, partnerské vztahy, manželství a rodičovství
- vztahy a pravidla soužití v prostředí komunity
- volný čas – kultura, zábava, sportovní a zájmové organizace
- zdraví způsob života

Očekávané výstupy na konci 2. stupně:

VÝCHOVA KE ZDRAVÍ

Žák by měl:

- chápat význam dobrého soužití mezi vrstevníky i členy rodiny
- uvědomovat si základní životní potřeby a jejich naplňování ve shodě se zdravím
- projevovat zdravé sebevědomí a preferovat ve styku s vrstevníky pozitivní životní cíle, hodnoty a zájmy
- respektovat zdravotní stav svůj i svých vrstevníků a usilovat v rámci svých možností o aktivní podporu zdraví
- dodržovat správné stravovací návyky a v rámci svých možností uplatňovat zásady správné výživy a zdravého stravování

- uplatňovat způsoby bezpečného chování v sociálním kontaktu s vrstevníky. Při komunikaci s neznámými lidmi, v konfliktu a krizových situacích a v případě potřeby vyhledat odbornou pomoc
- uplatňovat osvojené sociální dovednosti při kontaktu se sociálně patologickými jevy
- zaujímat odmítavé postoje ke všem formám brutality a násilí
- dát do souvislosti zdravotní a psychosociální rizika spojená se zneužíváním návykových látek a provozováním hazardních her
- pochopit souvislosti mezi konzumací návykových psychoaktivních látek a poškozováním zdraví a životního stylu
- vědět o centrech odborné pomoci a vyhledat a použít jejich telefonní čísla
- chovat se odpovědně při mimořádných událostech a prakticky využívat základní znalosti první pomoci při likvidaci následků hromadného zasažení obyvatel

Učební plán I. stupeň – žáci s lehkým mentálním defektem

Vzdělávací oblast	Vzdělávací obory	1.r.	2.r.	3.r.	4.r.	5.r.
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura	5	5	5	5	5
	Řečová výchova	2	2	2	1	1
Matematika a její aplikace		4	4	5	5	5
Informační a komunikační technologie		-	-	-	1	1
Člověk a jeho svět	Prvouka	2	2	2	-	-
	Vlastivěda	-	-	-	1	2
	Přírodověda	-	-	-	2	1
Umění a kultura	Hudební výchova	1	1	1	1	1
	Výtvarná výchova	1	1	1	1	1
Člověk a zdraví	Tělesná výchova	3	3	3	3	3
Člověk a svět práce	Pracovní vyučování	3	3	3	3	4
Disponibilní dotace *	Doplňková hodina	-	-	-	1	1
Volitelný předmět **	Dramatická výchova	1	1	1	1	1
Celková časová dotace		22	22	23	25	26*

*Disponibilní dotace – počet hodin:

1. roč. (1)	VP
2. roč. (1)	VP
3. roč. (2)	VP, M
4. roč. (2)	Dh, VP
5. roč. (3)	Pv, Dh, VP

** Volitelné předměty -

- Individuální logopedická péče
- Zdravotní tělesná výchova
- Dramatická výchova

Učební plán II. stupeň – žáci s lehkým mentálním defektem

Vzdělávací oblasti	Vzdělávací obory	6.r.	7.r.	8.r.	9.r.
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura	5	5	5	5
	Cizí jazyk	1	1	1	1
Matematika a její aplikace		5	5	5	5
Informační a komunikační technologie		1	1	1	1
Člověk a společnost	Dějepis	1	1	1	1
	Výchova k občanství	1	1	1	1
Člověk a příroda	Fyzika	1	1	1	1
	Chemie	-	-	-	1
	Přírodopis	1	2	2	1
	Zeměpis	1	1	1	1
Umění a kultura	Hudební výchova	1	1	1	1
	Výtvarná výchova	1	1	1	1
Člověk a zdraví	Tělesná výchova	3	3	3	3
	Výchova ke zdraví	-	-	1	1
Člověk a svět práce	Pracovní vyučování	5	5	5	6
Disponibilní dotace *	Doplňková hodina	1	1	1	1
	Volitelný předmět **	1	1	1	1
Celková časová dotace		29	30	31	32

* Disponibilní dotace – počet hodin: 6. roč. (3) – VP, Dh, Fy
 7. roč. (2) – VP, Dh,
 8. roč. (3) - VP, Dh, Př
 9.roč. (4) - VP, Dh, Čj, Pv

** Volitelné předměty - Informační a komunikační technologie
 Příprava na povolání
 Cizí jazyk